

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI**

**PREKARYA ÇALIŞMA KOŞULLARININ KADIN EV İŞÇİLERİ
ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ**

Emine KATIRCIOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Mehmet Tayfun AMMAN

TEMMUZ - 2024

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**PREKARYA ÇALIŞMA KOŞULLARININ KADIN EV
İŞÇİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emine KATIRCIOĞLU

Enstitü Anabilim Dalı: Sosyoloji

**“Bu tez 18/07/2024 tarihinde online olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan
jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”**

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Prof. Dr. Mehmet Tayfun AMMAN	Başarılı
Prof. Dr. Metin KILIÇ	Başarılı
Doç. Dr. Aydın AKTAY	Başarılı

ETİK BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet ☐

Hayır ☒

(Etik Kurul izni gerektiren araştırmalar aşağıdaki gibidir:

- Anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney, görüşme teknikleri kullanılarak katılımcılardan veri toplanmasını gerektiren nitel ya da nicel yaklaşımlarla yürütülen her türlü araştırmalar,
- İnsan ve hayvanların (materyal/veriler dahil) deneysel ya da diğer bilimsel amaçlarla kullanılması,
- İnsanlar üzerinde yapılan klinik araştırmalar,
- Hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalar,
- Kişisel verilerin korunması kanunu gereğince retrospektif çalışmalar.)

Emine KATIRCIOĞLU

18/07/2024

ÖN SÖZ

Bu çalışma, kadın ev işçilerinin yaşadığı zorlukları ve mücadelelerini anlamaya adanmış bir yolculuğun ürünüdür. Bu yolda, beni destekleyen ve ilham veren birçok kişiye içtenlikle teşekkür etmek isterim. Öncelikle, bu araştırmanın yönlendirici ışığı ve zengin bilgi birikimiyle beni destekleyen danışmanım Prof. Dr. Mehmet Tayfun Amman'a derin bir minnettarlık duyuyorum. Onun yol göstericiliği ve cesaretlendirmeleri, bu çalışmanın gelişiminde kritik bir rol oynamıştır.

Aileme, anneme, babama ve kardeşlerime sonsuz teşekkürlerimi sunmak isterim. Onların sabrı, sevgisi ve destekleri, bu zorlu süreçte beni hiçbir zaman yalnız bırakmadı ve her zaman yanımda oldular.

En yakın arkadaşım Hatice Şanverdi 'ye özel bir teşekkür borçluyum. Onun cesaret verici sözleri ve engin desteği, bu araştırma yolculuğunda benim en büyük destekçim oldu.

Son olarak, bu çalışmanın gerçekleştirilmesini sağlayan ve her zaman bana ilham olan cesur kadınlara teşekkür etmek istiyorum. Onların özverisi ve kararlılığı, bu çalışmanın başarılı bir şekilde tamamlanmasına önemli bir katkı sağladı. Bu çalışma, kadın ev işçilerinin seslerini duyurmak ve yaşadıkları zorluklara çözüm bulmak için bir adım olarak tasarlanmıştır. Umarım bu araştırma, toplumsal değişime katkı sağlar ve kadınların güçlü seslerini daha fazla duyurarak yaşamlarını iyileştirmeye yardımcı olur.

Emine KATIRCIOĞLU

18/07/2024

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iii
TABLO LİSTESİ.....	iv
ŞEKİL LİSTESİ	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT	vii
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	8
1.1. Sanayi Toplumunda Çalışma.....	8
1.2. İşçi Sınıfının Oluşumu/Proleterya	9
1.3. Prekarya Kavramı.....	10
1.3.1. Prekerleşme.....	14
1.3.2. Prekaryanın Özellikleri.....	16
1.4. Prekaryanın Kapsamı	21
1.4.1. Kadınlar	21
1.4.2. Göçmenler.....	22
1.4.3. Gençler.....	23
1.5. Kadınların İş Hayatına Girişi ve Türkiye’de Kadın Çalışanlar	24
1.6. Kadın Ev İşçileri Kavramı ve Nitelikleri	26
1.7. Sessiz Prekarya ve Kadın Ev İşçileri.....	29
2. BÖLÜM: UYGULAMALI ARAŞTIRMA.....	32
2.1. Araştırmanın Metodolojisi.....	32
2.1.1. Araştırmanın Yöntemi	33
2.1.2. Araştırmanın Sınırlılıkları	35
2.1.3. Araştırmanın Katılımcı Grubu ve Veri Toplama Süreci	35
2.1.4. Veri Toplama Tekniği	37
2.1.5. Verilerin Analizi	38
2.2. Araştırmanın Bulguları.....	39
2.2.1. İş Tanımı Teması	40

2.2.2. Zaman Teması	42
2.2.3. Sigorta Teması.....	43
2.2.4. Güvencesiz Çalışma Teması.....	45
2.2.5. Çalışma Koşulları Teması	47
2.2.6. Ücret Teması.....	50
2.2.7. Emek-Ücret Dengesi Teması.....	51
2.2.8. Çalışma Süresi Teması	53
2.2.9. İş Değiştirme Teması.....	55
2.2.10. Değişim Teması.....	57
2.2.11. Gelecek Planı Teması	59
2.2.12. İşyeri Kazası Teması	62
2.2.13. Şiddet ve Taciz Teması.....	64
2.2.14. İşveren Davranışı Teması	66
2.2.15. İşveren Olanakları Teması.....	69
2.2.16. Sendika Teması.....	71
2.2.17. Yasal Haklar Teması	72
2.2.18. Gelecekte İş Teması.....	74
2.2.19. Süreklilik Teması.....	76
2.2.20. Emeklilik Endişesi Teması	77
SONUÇ	80
KAYNAKÇA.....	89
EK.....	93
ÖZ GEÇMİŞ	95

KISALTMALAR

SGK: Sosyal Güvenlik Kurumu

ILO : International Labour Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)

VB : Ve Benzeri

VD : Ve Diğerleri

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Bilgileri	40
---	----

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Kadın Ev İşçileri	39
Şekil 2: İş Tanımı	40
Şekil 3: Zaman	42
Şekil 4: Sigorta.....	44
Şekil 5: Güvencesiz Çalışma.....	46
Şekil 6: Çalışma koşulları	48
Şekil 7: Ücret	50
Şekil 8: Emek-Ücret Dengesi.....	51
Şekil 9: Çalışma Süresi	54
Şekil 10: İş Değiştirme.....	56
Şekil 11: Değişim	57
Şekil 12: Gelecek Planı	60
Şekil 13: İşyeri Kazası	62
Şekil 14: Şiddet ve Taciz.....	64
Şekil 15: İşveren Davranışı	66
Şekil 16: İşveren Olanakları.....	69
Şekil 17: Sendika	71
Şekil 18: Yasal Haklar.....	72
Şekil 19: Gelecekte İş.....	74
Şekil 20: Süreklilik.....	76
Şekil 21: Emeklilik Endişesi	78

ÖZET	
Başlık: Prekarya Çalışma Koşullarının Kadın Ev İşçileri Üzerindeki Etkileri	
Yazar: Emine KATIRCIOĞLU	
Danışman: Prof. Dr. Mehmet Tayfun AMMAN	
Kabul Tarihi: 18/07/2024	Sayfa Sayısı: vii (ön kısım) + 92 (ana kısım) + 2 (ek)
Prekarya, modern iş gücü piyasasında belirsiz, güvencesiz ve düşük ücretli işlerde çalışan bireyleri tanımlamak için kullanılan bir kavramdır. Kadın ev işçileri ise; ev içi temizlik, çocuk bakımı, yaşlı bakımı ve yemek gibi hizmetleri sağlayan bireylerdir. Kadın ev işçileri, prekaryanın en belirgin örneklerinden birini oluşturmaktadır, prekaryanın temel özellikleri olan güvencesizlik, düşük ücretler ve sosyal haklardan yoksunluk, kadın ev işçilerinin çalışma koşullarını da tanımlamaktadır. Bu çalışmada, kadın ev işçilerinin prekarya kategorisine dahil olma durumları ve bu bağlamda yaşadıkları sosyal, ekonomik ve iş güvenliği sorunları incelenmiştir. Araştırma, kadın ev işçilerinin çalışma koşullarının ve yaşadıkları zorlukların anlaşılmasına odaklanmaktadır. Kadın ev işçilerinin prekarya kategorisinde yer aldığı ve işlerinden kaynaklı olarak güvencesizlik, ücret anlaşmazlıkları, belirsiz iş koşulları, gelecek endişeleri ve emeklilik endişeleri gibi bir dizi sorunla karşılaştıkları görülmüştür. Nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılarak gerçekleştirilen bu çalışmada, 8 kadın ev işçisi ile yapılan görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizi ve tematik analiz yöntemleriyle analiz edilmiştir. Araştırmanın bulguları, kadın ev işçilerinin prekarya koşullarında çalışmanın getirdiği zorluklara ve güvencesizliklere dikkat çekmekleedir. Kadın ev işçilerinin karşılaştığı zorluklar, prekarya kavramının kadın işgücü üzerindeki etkilerini derinlemesine anlamamıza yardımcı olmaktadır. Çalışmanın sonuçları, kadın ev işçilerinin prekarya koşullarında çalışmanın hem sosyal hem de ekonomik açıdan zorlayıcı olduğunu ortaya koymuştur. Bu durum, kadın ev işçilerinin yaşadığı güvencesizlik ve belirsizlik hissiyatını artırmakta ve gelecekleri konusunda endişelenmelerine neden olmaktadır. Kadın ev işçilerinin çalışma koşullarını iyileştirmek ve sosyal güvence sağlamak için politika önerileri geliştirmeye yönelik bir zemin oluşturabilmektedir.	
Anahtar Kelimeler: Prekarya, Kadın Ev İşçileri, Güvencesizlik, Kadın	

ABSTRACT	
Title of Thesis: Effects of Precarious Working Conditions on Female Domestic Workers	
Author of Thesis: Emine KATIRCIOĞLU	
Supervisor: Prof. Dr. Mehmet Tayfun AMMAN	
Accepted Date: 18/07/2024	Number of Pages: vii (pre text) + 92 (main body) + 2 (add)
Precarity is a concept used to describe individuals working in uncertain, insecure, and low-wage jobs within the modern labor market. Female domestic workers are individuals who provide services such as house cleaning, child care, elderly care, and cooking. Female domestic workers represent one of the most prominent examples of precarity, with their working conditions characterized by insecurity, low wages, and lack of social rights, which are fundamental aspects of precarity. This study examines the extent to which female domestic workers fall into the category of precarity and the social, economic, and job security issues they face in this context. The research focuses on understanding the working conditions and difficulties experienced by female domestic workers. It has been observed that female domestic workers encounter a range of issues including insecurity, wage disputes, unclear job conditions, future anxieties, and retirement concerns as a result of their work. Using qualitative research methods, specifically semi-structured interviews, this study analyzed data obtained from interviews with 8 female domestic workers through content analysis and thematic analysis techniques. The findings of the research highlight the difficulties and insecurities associated with working under precarious conditions. The challenges faced by female domestic workers provide deeper insights into the impact of the concept of precarity on the female workforce. The results of the study reveal that working under precarity conditions is both socially and economically challenging for female domestic workers. This situation exacerbates their sense of insecurity and uncertainty, leading to concerns about their future. The study establishes a basis for developing policy recommendations aimed at improving the working conditions of female domestic workers and ensuring social security	
Keywords: Precaria, Women Domestic Workers, Precarity, Women	

GİRİŞ

Avcılık ve toplayıcılık dönemlerinden beri kadının sosyal hayattaki rolü belirlenmiş ve günümüze kadar olan süreçte dünya, toplum ve teknoloji gelişse dahi atalarımızdan gelen kültürel kalıntılar sosyal hayattaki kadın rolünde belirleyici olmuştur. Avcılık toplayıcılık döneminde erkeğin avlanması kadının ise toplaması, evde olması ve eve ait birçok işin ona yüklenebilmesi kadının, konumunun eve ait olduğu fikirler ve inanışlar yüzyıllardır devam etmektedir. Kadınların evleri dışında çalışma hayatlarına katılmaları sanayileşme ile başlamaktadır. İşgücünün artması ve işçiye ihtiyacın artmasıyla kadınlarda iş hayatında kendilerine yer bulmaya başlamaktadır. Kadınların iş hayatına girmeleri, çalışma koşulları, çalışma şartları, iş yerlerinde yaşadıkları problemler ilk zamanlardan günümüze kadar devam etmektedir. Kadınların genelde ev veya temizlik gibi işlerde çalışması veya bedenleri üzerinden çalıştırılması kullanılması veya bir iş yerinde yönetici olabilmek için aşmaları gereken cam tavanların varlığı kaçınılmaz bir gerçektir. Bunların yanından kadınların tüm gün çalışması da bir problem haline gelmiştir. Bunun yerine yarı zamanlı, süreksiz, mevsimsel olarak çalışan kadınlar fazladır. Bu duruma en iyi örnek ise evlere temizliğe giden kadınlar oluşturmaktadır. Eğer bir ailede yatılı olarak hizmet etmiyorsa çoğunlukla ihtiyaca göre çalışan bu kadınların sayısı fazla olsa da seslerini duyurmaları veya işçi, çalışan kadın konumuna gelmeleri konusunda bir sessizlik hakimdir.

Kadınlar, çalışma hayatlarında birçok problem ile karşılaşmaktadır. Son yıllarda bu konu üzerinde araştırmalar yapılıyor olsa da kadınların çalışma hayatında yaşadıkları problemler varlığını sürdürmektedir. En büyük problemlerden bir tanesi kadın çalışanların çalıştıkları işlerde süreksiz çalışan, geçici çalışan olarak görülmeleri. Bu durum yaptıkları işe veya mesleğe göre değişse de ön yargılar mevcuttur. Özellikle ev işlerinde çalışan kadın emekçilerinin birçoğu süreksiz işçi olarak görülmekte, ihtiyaç durumlarında çağrılmakta ve çoğunlukla güvencesiz bir şekilde çalışmaktadırlar. Özellikle de birer işçi olmalarına rağmen birçok haklardan yararlanmakta güçlük çekmekte veya sessizleştirilmektedirler. Kadın ev işçileri birçok anlamda güvencesiz bir şekilde çalışmaktadırlar.

İşçi ve emekçi gibi kavramların yanında son yıllarda karşımıza sıkça çıkan güvencesiz çalışma ve prekaryadan bahsedilecek olunursa; küreselleşme ve özellikle neoliberal dönüşümün etkisiyle esnek çalışma biçimlerinin önem kazanmasıyla birlikte sınıf

kavramsallaştırmada yeni tartışmalar konuşulmaktadır. Bu bağlamda sanayi toplumunun oluşumuna katkı sağladığı “proletaryanın” yerine, güvencesiz çalışma koşullarıyla ilişkilendirilen ve “Prekarya” olarak adlandırılan yeni bir sınıfın oluşmaya başladığı kabul görmektedir. Prekarya kavramı veya hareketi incelendiğinde, modernizmin ilk zamanlarını temsil eden Fordist dönemin proleterya sınıfını inşa eden “sınıf bilinci” temelli hareketlerle benzer bir özellik gösterdiği söylenebilmektedir (Acun, 2023, s. 24). Başka bir deyişle Prekarya, post modern teorinin meta teoriyi reddeden parçalı yapısına uygun olarak, farklı demografik nitelikteki toplumsal grupları içinde barındıran yapısıyla sınırlarında bir muğlaklık içermektedir (Kutlu, 2017, s. 230).

Prekarya kavramı aynı zamanda, çağdaş iş dünyasının belirsizliklerini ve çalışma koşullarındaki dönüşümleri vurgulamaktadır. Bu durum, toplumlar ve politikalar üzerinde önemli etkilere sahip olabilmektedir çünkü iş güvencesi eksikliği, gelir eşitsizliği ve sosyal dışlanma gibi sorunları beraberinde getirebilmektedir. Prekarya terimi genellikle çağdaş iş dünyasının belirli özelliklerini tanımlamak için de kullanılmaktadır. Bu terim, iş güvencesi olmaksızın geçici veya belirsiz çalışma koşullarında bulunan bireyleri ifade eder. Örneğin, günümüzde birçok sektörde serbest çalışanlar, proje bazlı çalışanlar veya geçici işlerde çalışanlar prekarya durumundadır. Bu insanlar genellikle düşük ücretlerle, esnek çalışma saatleriyle ve sosyal haklardan yoksun olarak çalışmaktadırlar. Prekarya durumu, iş piyasasındaki dönüşümler, teknolojik ilerlemeler ve ekonomik değişimlerle birlikte artmaktadır. Bunun sonucunda, gelir eşitsizliği, sosyal dışlanma ve sosyal güvenceden yoksun bireylerin sayısında da artış gözlemlenebilmektedir.

Genel anlamda prekarya kavramı; istikrarlı, sabit-zamanlı ve ileriye dönük olarak statüsü veya unvanın belli olduğu, sendikalaşmanın olduğu, sözleşmelerle ekonomik ve hukuki hakları belirlenen ‘proletaryanın’ bir parçası değildir. Ayrıca, sabit ya da öngörülebilir bir maaş, sosyal statü ve sosyal haklara sahip orta sınıfa da dahil değildir. Marksist bir bakış açısıyla bir proleterya ya da bir burjuvazi değil proletaryadan daha aşağıda görülebilecek bir yapıda olduğu da söylenmektedir. Pek tabi genel anlamda Prekarya, emek piyasalarının esnekleşmesi, güvensizlik, belirsizlik ve sosyal tabakalar arasındaki risklerle sonuçlanan Neo liberal politikaların bir sonucu olarak görülebilmektedir.

Güvencesiz çalışma, son yıllarda dünyada inanılmaz bir hızla artış göstermektedir. Özellikle pandemi ve sonrasında bir çalışma biçimi olarak ivme kazanmaktadır. 2004 yılında ILO tarafından 90 ülkede gerçekleştirilen bir çalışmanın sonuçlarına göre,

işçilerin yaklaşık %73'ü güvencesiz koşullarda çalışmaktadır. Türkiye'de de güvencesiz çalışma, özellikle neoliberalizmin ikinci evresi olarak tanımlanabilecek 1990'lı yılların sonundan itibaren yaygınlık kazanmıştır (Oran, 2018, s. 244).

Kadın ev işçileri ise; genellikle düşük ücretlerle çalışan ve genellikle iş güvencesi, emeklilik hakları ve sağlık sigortası gibi sosyal korumalardan yoksun olabilen bireylerden oluşmaktadır. Bunun temel nedenleri arasında, ev işlerinin genellikle resmi olarak tanınmaması, belirsiz çalışma saatleri ve düşük ücretler yer almaktadır. Bu durum, genellikle kadınların üzerinde daha fazla etki gösterir çünkü kadınlar geleneksel olarak ev işlerini üstlenme eğilimindedir ve bu tür işlerde çalışmanın dezavantajlarına daha fazla maruz kalmaktadırlar. Ayrıca, kadın ev işçileri genellikle işlerini evden yaptıklarından dolayı bu durum onları sosyal koruma ağlarından ve toplumsal etkileşimden uzaklaştırabilmektedir. Kadın ev işçilerinin çalışma koşullarının prekarya kavramı ile değerlendirilmesi ise; işlerinin belirsizliği, düşük ücretler ve sosyal koruma eksikliği gibi faktörler göz önüne alındığında mantıklı görünmektedir. Bu durum, işçilerin güvencesizlikten kaynaklanan zorluklarla karşılaşmasına ve sosyal koruma eksikliğinin getirdiği risklere maruz kalmasına neden olabilmektedir.

Küreselleşen dünya ekonomisi ve esnek çalışma düzenlerinin yaygınlaşmasıyla birlikte, çalışma hayatında yeni ve karmaşık bir toplumsal bir kategori kabul edilen "prekarya" ortaya çıkmıştır. Prekarya, iş güvencesinden yoksun, düşük ücretli, sosyal hakları kısıtlı ve geleceği belirsiz çalışma koşullarına sahip bireyleri tanımlamak için kullanılan bir terimdir. Bu grup, işçi sınıfının geleneksel anlamda sahip olduğu kalıcı istihdam ve iş güvencesi gibi temel haklardan mahrumdur ve bu durum onların ekonomik ve sosyal güvencelerini ciddi şekilde tehdit etmektedir.

Prekaryanın en savunmasız kesimlerinden biri olan kadın ev işçileri hem toplumsal cinsiyet eşitsizliği hem de iş piyasasındaki yapısal adaletsizliklerle karşı karşıya kalmaktadır. Kadın ev işçileri, çoğunlukla kayıt dışı çalışmakta ve iş yasalarının korumasından yararlanamamaktadır. Bu durum, onların sosyal güvenlik sistemlerinden ve işçi haklarından mahrum kalmalarına neden olmaktadır. Ayrıca, ev işlerinin genellikle düşük değer verilen ve "kadın işi" olarak görülen işler olması, kadın ev işçilerinin toplumsal statülerini daha da zayıflatmaktadır.

Kadın ev işçilerinin karşı karşıya kaldığı bu zorluklar, onların iş güvencesi, sosyal haklar ve insan onuruna yakışır çalışma koşulları elde etme mücadelesini daha da

zorlaştırmaktadır. Bu bağlamda, kadın ev işçilerinin sendikalara ve topluluk örgütlerine katılımı, onların haklarını savunma ve iş koşullarını iyileştirme yolunda önemli bir adım olarak görülmektedir. Ancak, bu işçilerin sendikalar ve topluluk örgütleri hakkında bilgi sahibi olmamaları veya bu örgütlerden haberdar olmamaları, bu katılımı sınırlayan temel etkenlerden biridir.

Araştırmanın giriş bölümünde, konu ile ilgili genel ve öz bir anlatım yapılmakla birlikte araştırmanın, konusu, önemi, amacı ve yöntemi ile ilgili bilgi verilmiştir. Çalışma iki bölümden oluşmaktadır birinci bölümde araştırmaya konu edinilen kavramların teorik arka planı sunulmuş ve tartışılmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde ise, araştırmanın yöntem ve teknikleri detaylı bir şekilde açıklanmış ve edinilen bulgulara yer verilmiştir. Sonuç kısmında ise bulgular değerlendirilerek araştırma tamamlanmıştır.

Araştırmanın Konusu

Sessiz prekarya ve kadın ev işçileri araştırmasının konusu, son dönemlerde özellikle de prekarya ve kadın çalışmalarının artışıyla birlikte hem akademik çevrelerde hem de sosyal ve siyasal tartışmalarda giderek daha fazla ilgi çekmektedir. Prekarya kavramı, iş piyasasındaki belirsizlik, düşük ücretler, esnek çalışma koşulları ve sosyal güvenceden yoksunluk gibi unsurları içeren bir durumu ifade etmektedir. Kadın ev işçileri ise genellikle evlerde yaptıkları işler için düşük ücretlerle çalışan ve genellikle kayıt dışı çalışan kadınları temsil etmektedir. Bu iki kavram arasındaki ilişki, kadınların ekonomik ve sosyal yaşamda karşılaştığı güçlükleri anlamak açısından önemlidir. Prekarya çalışma koşullarının kadın ev işçileri üzerindeki etkileri, geniş bir yelpazede incelenmelidir. Bunlar arasında iş güvencesizliği, düşük ücretler, iş sağlığı ve güvenliği riskleri, sosyal dışlanma ve insan hakları ihlalleri gibi konular bulunmaktadır. Kadın ev işçileri genellikle kayıt dışı çalıştıkları için iş haklarından yeterince yararlanamazlar ve sosyal güvencelerden mahrum kalabilirler. Ayrıca, ev içi işlerin toplumsal olarak değerlendirilmesindeki eşitsizlikler de bu çalışmanın temel aldığı konulardan biridir.

Bu araştırma, kadın ev işçilerinin yaşadığı güvencesizlik ve ekonomik sıkıntıların yanı sıra, sosyal ve psikolojik etkilerini de göz önünde bulundurarak, geniş bir çerçevede ele almayı planlamaktadır. Ayrıca, politika önerileri ve toplumsal değişim için potansiyel çözümler de araştırmanın önemli bir parçası olabilmektedir. Aynı zamanda bu tür

alışmalar, kadın ev işçilerinin haklarına saygı duyan ve onların yaşam kalitesini artırmayı hedefleyen politikaların oluşturulmasına katkı sağlayabilmektedir.

Araştırmanın nemi

Öncelikle, bu araştırma, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve iş güvencesizliği gibi önemli toplumsal sorunların anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Kadın ev işçilerinin genellikle düşük ücretlerle ve güvencesiz koşullarda çalışması, toplumsal cinsiyet rolleri ve ekonomik yapılar arasındaki ilişkileri gösteren bir örnektir. Bu araştırma, kadınların iş güvencesi ve sosyal haklar konusundaki eşitsizliklerini vurgulayarak, toplumsal değişim için bir fırsat sunmayı amaçlamaktadır.

Ayrıca, bu araştırma, işçi hakları ve insan hakları alanında politika yapıcıları ve sivil toplum örgütlerine önemli bilgiler sunmaktadır. Kadın ev işçilerinin yaşadığı güvencesizlik ve sosyal dışlanma gibi sorunlar, politika yapıcıları tarafından dikkate alınmalı ve bu kesimin haklarını koruyacak politikalar geliştirilmelidir. Bu tür politikalar, işçilerin iş güvencesini sağlamak, düşük ücretleri artırmak ve sosyal güvenceleri güçlendirmek gibi önlemleri içerebilir. Araştırmanın bir başka önemi de kadın ev işçilerinin seslerini duyurmasına ve haklarını savunmalarına yardımcı olmaktır. Bu tür araştırmalar, toplumda farkındalık oluşturabilir ve kadın ev işçilerinin yaşadığı zorluklara dikkat çekebilir. Bu da sosyal adalet ve insan hakları konusundaki mücadelede önemli bir adımdır.

Son olarak, prekarya ve kadın ev işçileri üzerine yapılan araştırmalar, iş dünyası ve iş ilişkileri alanında yeni bir bakış açısı sunabilir. Bu araştırmaların sonuçları, işverenlerin ve işçi sendikalarının politikalarını etkileyebilir ve daha adil ve sürdürülebilir çalışma koşullarının sağlanmasına katkıda bulunabilir. Tüm bu nedenlerden dolayı, prekarya ve kadın ev işçileri üzerine yapılan araştırmaların toplumsal, ekonomik ve insani açıdan büyük bir öneme sahip olduğu söylenebilmektedir. Bu araştırmaların sonuçları, daha adil ve eşitlikçi bir toplum için önemli bir katkı sağlayabilmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, prekarya çalışma koşullarının kadın ev işçileri üzerindeki etkilerini derinlemesine anlamak ve bu etkileri daha geniş bir perspektiften ele alarak toplumsal, ekonomik ve psikolojik açılardan incelemektir. Prekarya kavramı, güvencesiz

çalışma koşullarının işçilerin yaşamını etkileyen bir dizi faktörü içerdiği için oldukça karmaşıktır. Bu çalışma, prekarya çalışma koşullarının kadın ev işçileri üzerindeki somut etkilerini belirleyerek, bu etkilerin toplumsal cinsiyet eşitsizliği, iş güvencesi ve sosyal adalet gibi temel kavramlarla ilişkisini anlamayı hedeflemektedir. Kadın ev işçileri, genellikle düşük ücretlerle ve esnek çalışma saatleri altında evlerde işler yaparak geçimlerini sağlayan kadınlardır. Bu durum, kadınların sosyal güvencelerden yoksun olmalarına, iş sağlığı ve güvenliği risklerine maruz kalmalarına ve genel olarak ekonomik açıdan savunmasız bir konumda olmalarına yol açabilmektedir. Kadın ev işçilerinin yaşadığı güçlüklerin ve maruz kaldıkları zorlukların anlaşılması, bu kesimin yaşam koşullarını iyileştirmek için önemlidir.

Araştırmanın bir diğer amacı, politika yapıcıları, sivil toplum örgütleri ve ilgili paydaşlar için bilgi sağlamak ve prekarya çalışma koşullarının kadın ev işçileri üzerindeki etkilerini azaltmaya yönelik etkili stratejiler geliştirmektir. Bu bağlamda, kadın ev işçilerinin insan haklarına saygı gösterilmesi, iş güvencesi sağlanması ve sosyal güvencelerin artırılması gibi politika önerileri, araştırmanın sonuçları arasında yer alabilir. Bu tür politika önerileri, kadın ev işçilerinin yaşam kalitesini artırabilir ve toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyebilir.

Araştırmanın Problemleri

Araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenen ana problemi; “Kadın ev işçilerinin prekarya kategorisine dahil olma durumları ve bu bağlamda yaşadıkları sosyal, ekonomik ve iş güvenliği sorunları nelerdir?” olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın temel amacı ve problemi doğrultusunda belirlenen alt problemler şu şekildedir:

- Kadın ev işçilerinin iş güvencesi ve sosyal haklar açısından karşılaştıkları sorunlar nelerdir? Bu hakların eksikliği, prekarya sınıfı üzerindeki etkileri nelerdir?
- Sosyal haklardan yararlanma oranları nedir ve bu haklara erişimlerini engelleyen faktörler nelerdir?
- Kadın ev işçilerinin çalışma koşulları nasıldır ve bu koşullar onların fiziksel ve zihinsel sağlıklarını nasıl etkilemektedir?
- Kadın ev işçilerinin günlük çalışma saatleri ve mola süreleri nasıl düzenlenmektedir?

- Kadın ev işçilerinin ekonomik güçleri ve gelir dağılımı nasıldır? Prekarya olarak sınıflandırılmalarının ekonomik ve toplumsal sonuçları nelerdir?
- Kadın ev işçilerinin sendikalaşma düzeyi ve kolektif eylem kapasiteleri nedir? Sendikal mücadelelerin prekarya üzerindeki etkileri nasıl değerlendirilebilir?
- Kadın ev işçilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ve aile içi dinamikleri nasıl şekillenmektedir? Bu durum, onların prekarya sınıfındaki yerini nasıl etkilemektedir?
- Kadın ev işçilerini koruyan mevcut politik ve yasal düzenlemeler nelerdir? Bu düzenlemelerin prekarya üzerindeki etkileri nasıl değerlendirilebilir?
- Kadın ev işçilerinin, işleri dolayısıyla gelecek kaygıları ve emeklilik endişeleri var mıdır?
- Kadın ev işçilerinin mevcut iş güvencesi durumu nedir ve ne tür sözleşme türleri kullanılmaktadır?
- Toplumsal cinsiyet rolleri, kadın ev işçilerinin iş tercihlerini ve çalışma biçimlerini nasıl şekillendirmektedir?
- Kadın ev işçilerinin sendikalara ve topluluk örgütlerine ilişkin bilgileri ve bu örgütlerden haberdar olma durumları ne düzeydedir?
- Mevcut iş yasaları ve düzenlemeler kadın ev işçilerini ne ölçüde korumaktadır?

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın yöntemi, araştırmanın ikinci kısmı olan “Uygulamalı Araştırma” bölümünde detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

1. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Sanayi Toplumunda Çalışma

Çalışmak insanlığın varlığından beri süregelen bir olgudur. Çalışmanın tam manasıyla resmiyet kazanması sanayi devrimi ve endüstri devrimi bunları izleyen kapitalizm, seri üretim ve tüketim alışkanlıkların değişimiyle daha anlamlı bir hal almaya başlamıştır (Arslan, 2018, s. 148-149). Sanayi dönemi, genel bir tabirle; endüstriyel devrim ile 18. ve 19. yüzyıllarda başlamış, insanların fabrikalarda, üretim tesislerinde endüstriyel faaliyetleri gerçekleştirerek çalışmaları ile tanımlanabilmektedir. Sanayi dönemi, endüstriyel devrimle başlamış ve iş dünyasında büyük değişimlere yol açmıştır.

Özellikle bu dönemde sanayi öncesinde önemli bir alan olan tarımda makineleşmeye geçilmesi, fabrikaların kurulması ve seri üretimin aratması, makineleri ve buhar gücünün kullanımının artmasıyla bu dönemde çalışan sayısı da fazlalaşmaktadır. Bu gelişmeler dikkate alındığında çalışma biçimlerinin, çalışma koşullarının ve çalışma şartlarının evrilmesi ve bu duruma paralel olarak da toplumsal yapının değişimi ile bir işçi sınıfının ortaya çıkması kaçınılmaz olmuştur (Arslan, 2018, s. 152). Sanayi dönemi, aynı zamanda bir sanayi toplumu oluşturmakta modern kapitalist ekonominin temellerini atmakta ve endüstrileşme ile birlikte ekonomik, sosyal ve kültürel açılardan önemli değişikliklere neden olmaktadır.

Sanayi devrimi ile birlikte ücretli emek kavramı ortaya çıkmıştır. Yüzyıllardır süren zanaatkarların kurduğu lonca sistemi ise sarsılmıştır. Böylelikle fabrikalarda başlanan seri üretim ile birlikte çalışan bir işçi sınıfı oluşmuştur. Doğal olarak emeğe olan talebin artması kentlere doğru bir göçün artışına neden olmuştur. Bu göç sonucu oluşan çalışma ortamları kırsal kesimden farklılık göstermektedir çünkü kentte daha uzun çalışma saatleri ve daha uzun çalışma günleri vardır. Bu durum bireylerin doğa ile toplum ile olan ilişkisini zedelemeye başlamıştır, ayrıca birey ürettiği ürün ile olan ilişkisinde iş bölümüne dayalı bir üretimden dolayı ilişki kurması da zorlaşmıştır (Özmen, 2022, s. 18-19).

Sanayi devrimi sonrasında ise endüstriyel ve seri üretime dayanan çalışma biçimlerinden bilgiye ve hizmete dayalı bir çalışma biçimine geçilmiştir. Çalışma biçiminin değişimiyle yeni sektörler ve yeni iş alanları ortaya çıkmış aynı zamanda yeni iş modelleri ve yeni iş sınıflarının da ortaya çıkması kaçınılmaz olmuştur (Arslan, 2018, s. 154-155).

1.2. İşçi Sınıfının Oluşumu/Proleterya

İşçi sınıfının oluşumu sanayi ve endüstriyel devrim ile hız kazanmıştır. Fabrikaların ve endüstriyel üretimin artmasıyla birlikte, insanların birçoğu kırsal bölgeleri terk edip şehirlere yerleşmektedir. Bu süreç içerisinde işçiler çoğunlukla düşük ücretlerle, uzun çalışma saatleri ve güvensiz koşullarda çalışmaya başlamaktadırlar. Bu zorlu şartlar arasında işçiler, ortak bir bilinç ve deneyim geliştirdiler, bununla birlikte ise, daha iyi çalışma koşulları, daha adil ücretler ve insanca yaşam şartları için bir araya gelmeye başladılar ve böylelikle bir işçi sınıfını oluşturdular (Katznelson & Zolberg, 2014, s. 58). İşçi sınıf ve sınıf kavramları üzerinde çalışmaları olan Karl Marx' a göre kapitalist toplumu oluşturan ve üretim ilişkilerine göre ayrılan iki sınıf vardır; bunlar, burjuvazi ve proletaryadır. Burjuvazi üretim araçlarına sahip sınıf iken, proleterya üretim araçlarına sahip olmayan sınıf yani işçi sınıfıdır (Ada, 2021, s. 16). Proleterya terimi, aynı zamanda Antik Roma'da, işçi sınıfı olmayan ve yalnızca çocuk doğurma kapasitesine sahip olan yoksul insanları tanımlamak için kullanılmaktaydı. Daha sonra Marksist terminolojide, proleterya, üretim araçlarına sahip olmayan ve emeğiyle geçimini sağlayan işçi sınıfını ifade etmek için kullanılmıştır. Marksist düşünceye göre, proleterya, kapitalist sistemin sömürsü altında yaşayan ve bu sistemdeki çelişkilerin farkına varan potansiyel devrimci bir sınıftır (Katznelson & Zolberg, 2014, s. 62).

Ücret karşılığı çalışan bir sınıf olan proleterler emeklerini bu ücretler karşılığında satmaktadır. Proletaryanın oluşmasının en önemli sebeplerinde biri de mülksüzleşmedir. Feodal sistemin bozulmasıyla birlikte, ekonomik anlamda yaşana gelişimlerinde etkisiyle üretim araçlarının sahibi olan burjuva zenginleşmiştir. Sanayi devrimiyle gelişen çalışma sistemleriyle eşitlikler bozulmuş ve proleterler çalışma saatlerinin fazla olması, çalışma şartlarının zorluğu proleterlerin iktisadi bir güvensizlik yaşamalarına sebep olmuştur (Bulut, 2023, s. 26).

Sanayi devriminin başında fabrikalar çalıştıracak yeterince işçi bulamazken, sanayiciler; fabrikaların yakınlarına işçiler için konutlar yapmış, köyden kente göçü teşvik etmiştir. Bu dönemde kentler büyüdüğü ve nüfus arttığı için kentlerde de sosyal sorunlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Fabrikaların önünde iş için sıra bekleyen insanların sayısı günden güne artarken proleterlerin ücretleri de düşüş göstermiştir. Çalışma sürelerinin uzadığı, fazlasıyla proleter adayın olduğu bir ortamda kadınlar ve çocuklar da çalışma hayatının içine girmek durumunda kaldılar (Bulut, 2023, s. 26).

Yeni iş imkanlarını değerlendirmek isteyen işçiler fabrikaların önünde sıra oluşturarak iş beklemekteydi, her geçen gün bekleyen sayısı artmakta ve buna bağlı olarak çalışanların sayısının artmasıyla iş ücretlerinde düşüşler meydana gelmektedir. Sürekli kendi besleyen kapitalist sistem bir hane içindeki bireylerin çalışmasına da neden olmaktadır. Düşük ücretlerin sonunda hane içerisindeki kadınlar ve çocuklarda iş hayatına atılmaya başlamışlardır. Güvencesizleşmenin yaygınlaşması özellikle de kadınları etkilemiştir, birçok kadın erkek işçilerden daha düşük ücretlerde, karın tokluğuna çalıştırılmaktadır. Dünyanın birçok noktasında bu durumlara isyan eden kadınların sesi duyulmaya kötü koşullar nedeniyle başlamaktadır (Bulut, 2023, s. 27).

1.3. Prekarya Kavramı

Son yıllarda, iş ilişkilerinde değişim, yapılaşma ve esnekleşme bağlamında bir değişim söz konusudur. Bu durum sürekli hızlı olan bir çalışma grubunu oluşumuna sebep olmaktadır. Hem devlet politikaları hem de bireyin nezdinde bir risk toplumu oluşmakta bu durumda bir güvencesizliğe sebep olmaktadır. Değişen bu durumlar toplumun güvencesizliğin yayılımına sebep olmaktadır. Bu durumun en önemli sebebi çalışma hayatında meydana gelen, esnekleşme, gevşetilde gibi durumlar riski beraberinde getirmektedir. Sürekli değişen işler, çalışma ortamları, ücrete göre istikrarsız çalışma ve sürekli iş değiştirme gibi durumlar çalışanlar üzerinde bir baskı oluşturmakta ve bu çalışanlar yeni dünyanın çalışan kesimini oluşturmaktadır (İlhan & Yılmaz, 2017, s. 1786).

Prekarya, kelime etimolojisine bakıldığında Türkçe karşılığı olarak “güvencesizlik” anlamına gelmektedir. Kavram etimolojik olarak Fransızca “precarite” ve İngilizce “precarity / precariousness” kelimelerinden gelmiş olsa da Marx’ın proleterya terimine dayandığı da söylenmektedir (Oran, 2018, s. 238). Dolayısıyla prekarya ile geçmişin proletaryasının yerini alan ve güvencesiz çalışanların oluşturduğu yeni bir sınıfsal yapı ifade edilmektedir. Bu bağlamda bakıldığında prekaryanın sosyo-ekonomik açıdan analizi literatürde tartışmalara ve farklı bakış açılarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Aydın, 2021, s. 200). Prekaryadan kavram olarak ilk bahseden isimlerden biri, Bourdieu’dur. Bourdieu, prekarya kavramını hegemonyanın farklı bir türü olarak görmüştür. Küreselleşme ve değişen dünya düzeniyle birlikte işgücünde yeni ve güvencesiz çalışan bir grup olmaya başlamıştır (Oran, 2018, s. 239). Standing ise

kitabında prekarya için yükselen ve tehlikeli bir sınıf olduğunu iddia etse de Marksist teori ekseninde bakıldığında henüz bir sınıf olmadığını öne sürmektedir (Standing, 2014, s. 42). Prekarya, aynı zamanda geçici işlerde çalışmaya mahkum edilen, iş güvencesinden yoksun ve en önemlisi de her an işinden ayrılmayı veya işsiz kalabileceği tehdidi ile karşılaşan bir gruptur (Oran, 2018, s. 239).

Tekrar Standing 'in kavramsallaştırmasına dönülecek olunursa kendisi net bir kavramsallaştırmadan ziyade prekaryanın ne olmadığı üzerinde durmaktadır. Buna göre de prekarya proleter olmayan güvencesiz veya süreksiz işlerde çalışan işçi sınıfı veya proleter olmayan farklı bir kesimi kapsamaktadır (Hacısalıhoğlu, 2019, s. 251). Standing, prekaryanın neo-liberal sistem tarafından şekillendiğini ve beslendiğini söylemekle birlikte bu oluşan pazar ekonomisini de biçimlendirdiğini söylemektedir. Ayrıca bu sistemin kendi içerisinde bir gelir adaletsizliğini oluşturduğunu da iddia etmektedir (Standing, 2014, s. 44).

Aslında prekarya kavramı Standing ile ortaya çıkmış bir kavram değildir. Sanayi devrimi ve kapitalist sistemde meydana gelen değişimler, toplumun ve insanları değişimi, teknolojinin gelişimi, bakış açıları iş piyasasında da değişimlere ve emeğin iş piyasasındaki değişimine neden olmuştur. Kavram il kez 1980'li yıllarda Fransız sosyologlar tarafından geçici ve mevsimlik işçiler için kullanılan bir kavramdır. Bununla birlikte kavramın kökleri, Castel, Wacquant, Bourdieu' ya kadar uzanmaktadır (Çolak, 2015, s. 28).

Günümüz şartlarında prekaryanın iş gücünü kısaltması ama aynı oranda zorlaştırması, bununla birlikte bu durumdan güç alıp pervasızlaşması da söz konusudur. Bu durum işçi ile yapılan iş arasında bir bağın kurulmasının zorlaşmasına neden olmaktadır. Yani Marksist bir perspektifte işçinin işe yabancılaşmasına neden olmaktadır. Prekaryanın bir diğer problem ise esnek çalışma veya freelance çalışmadır. Bu çalışma biçimleri adı altında çalışma şartlarının zorlaşması işçinin birçok hakkından feragat etmesi ve çalışma süresinin uzamasına neden olmaktadır. Bu durum ise bir birey olan işçinin aile ve sosyal yaşamında da etkiler bırakmaya başlamasına sebep olmaktadır (Odabaş, 2021, s. 537).

Prekaryanın bir diğer farklı özelliği ise kendi iç dünyasında ve iş emek piyasasında kendine özgü üretim ilişkilerinin bulunmasıdır. Proleterya istikrarlı ve güvenceli bir şekilde çalışmayı amaçlayarak başlasa da neo liberalizmin etkisiyle güvencesizlik ve istikrarsızlık ile karşı karşıya kalmıştır. Bu bağlamda sermaye güvencesiz, süreksiz veya

istikrarsız bir emek talep ederken prekarya bu durumu kabul etmek zorunda kalmıştır. Bu durumlarda prekaryanın kendine özgü bir üretim şekli olmasında önemli bir faktör olmaktadır (Ada, 2021, s. 39). Güvencesiz bir işte çalışmak bireyin yalnızca iş yaşamında değil toplumsal yaşamını da etkilemektedir. Bireyin günlük hayatını, ekonomik kararlar alırken ki davranışlarını, geleceğe dair düşüncelerini, umudunu ve psikolojisini de etkileyen bir süreçtir (Çolak, 2015, s. 30).

Prekaryanın farklı bir diğer özelliği ise zaman üzerinde bir hakimiyet kuramamasıdır. Kapitalist sistem içerisinde zaman çok önemli bir noktadır. Sermaye birikimi, seri üretim ve tüketim çılgınlığı içerisinde yeteri kadar hatta yettiğinden fazlaca üretim yapması gerekmektedir. Bu noktada kapitalist sistem zamanı doğru kullanmaya ve kar elde etmeyi amaçlandığından proletaryayı etkin kullanmaktadır. Prekarya ise zaman üzerinde bir hakimiyet kuramamak ile birlikte zamanın darlığı üzerinden bir sömürüye de maruz kalmaktadır (Ada, 2021, s. 41).

Standing prekaryanın sınıf dışı özellikler taşımadığını dile getirmekle birlikte, prekaryaya dahil olan kişilerin mesleki kimlikleri olmadığını ve kendilerine girdikleri işler ve işgücü piyasalarıyla geliştirdiklerinden bahsetmektedir. Prekarya bir çeşit kuralsızlık yaratmakta ve ümitsiz ve yabancılaşmış bir görünüme dönüşmektedir. Ayrıca bireyler yapmak istemedikleri işlerde çalışmakta ve yapmak istedikleri ama yapamadıkları konumlarda da bulunmaktadır (Oran, 2018, s. 242).

Standing aynı zamanda prekaryayı üç ana sınıfa ayırmaktadır. Bunlardan ilki “atacılardır”. Atacılar, prekaryanın ailelerin proleter işlerde çalışan, iş ve sosyal haklara sahip ailelerini temsil etmektedir. Ancak bu sınıf ailelerin aksine bir güvenceye sahip olmayan birçok haklarında mahrum kalmış sınıfa ifade etmektedir (Odabaş, 2021, s. 540). İkinci sınıf ise üniversite mezunu sınıf olan “ilericilerdir”. Bu sınıf, düzenli iş güvenceli hayat umutları ile üniversite okumuş ama mezun olduktan sonra asla böyle bir hayatla karşılaşmamış olan sınıftır. Bu sınıf aynı zamanda yoğun bir şekilde, yabancılaşma, kaygı ve stres bozukluğu yaşamakta ve bu durum sosyal çevresine ve iş yaşamını da karışmaktadır (Dağ, 2020, s. 371). Üçüncü ve son sınıf ise göçmen, azınlık ve mültecilerden oluşan “nostaljiklerdir”. Bu sınıf bulundukları yerden çok geldikleri yere aidiyet ve özlem besledikleri için bu isim ile nitelendirilmişlerdir. Göçmenler prekaryanın en mağdur grubu iken aynı zamanda prekaryanın bu kadar genişlemesinin de başlıca

etmenlerindendir (Odabaş, 2021, s. 543). Standing prekaryayı güvencesizlik nedeniyle işçi sınıfından ayırmıştır. Bu durumlar;

- İşgücü piyasası güvenliği; yeterli gelir elde etme fırsatları
- İstihdam güvencesi; keyfi işten çıkarmaya karşı koruma, işe alma ve işten çıkarmayla ilgili düzenlemeler
- İş güvenliği; istihdam fırsatı
- Çalışma güvenliği; iş kazalarına ve hastalıklara karşı koruma
- Becerinin yeniden üretim güvenliği; çıraklık yoluyla beceri kazanma fırsatı
- Gelir güvenliği; yeterli istikrarlı gelir güvencesi
- Temsil güvenliği; grev hakkı olan bağımsız sendikalar aracılığıyla işgücü piyasasında toplu söz sahibi olma olarak sıralanabilir (Telek, 2020, s. 48)

Bunlarla birlikte prekarya için üç kapsayıcı kriterden söz edilebilir bunlar; üretim ilişkilerinde güvencesizlik, dağıtım ilişkilerinde savunmasızlık ve devletle ilişkilerde marjinalittir (Güney, Örmeci & Cengiz, 2023, s. 238).

Standing prekaryayı tanımlarken aynı zamanda toplumda oluşan yedi sınıftan da bahsetmektedir. Bu sınıflar esnek bir çalışma şekline gidilirken işçi sınıfının ortadan kalmadığına tam tersine parçalanmış ve dağınık bir şekilde toplumda tezahür ettiğini söylemektedir ona göre bu sınıflar şu şekildedir;

1. **Elit sınıf:** bu sınıf en yukarıda yer alan, inanılmaz zengin ve zenginliğin gücüyle dünyaya hükmeden bireylerden oluşmaktadır.
2. **Maaşlılar:** Bu sınıf günümüzde memur diyebileceğimiz elit sınıfın altında yer alan içinde bulunduğu konumdan memnun ve geniş sosyal haklara sahip olan bireylerdir.
3. **Profisyen:** Bu sınıf ise küçük bir grubu kapsamaktadır. Profisyen kavramı ise profesyonel ile teknisyen kelimelerinin birleşiminden oluşmaktadır. Yüksek vasıflı ve yüksek gelire sahip kişilerdir. Genellikle tek bir yerde uzun süreli çalışmakla birlikte kendi işini kuran ve devam ettiren bireyleri de kapsamaktadır.
4. **İşçi Sınıfı:** Profisyenlerin altında el emeğiyle çalışan ve nesli tükenmekte olan bu sınıf hem güçsüzleşmekte hem de dayanışma ruhunu kaybetmektedir.
5. **İşsizler Ordusu:** Bu sınıf çalışmayan veya aradığı niteliklere uygun iş bulamayan çoğunluğu diplomalı işsizlerdir.
6. **Prekarya:** Modern iş gücünde istikrarsız, güvencesiz ve düşük ücretli işlerde çalışan, iş güvencesi, sosyal haklar ve kariyer gelişimi açısından dezavantajlı bir toplumsal

grup veya kategoridir. Bu grup, çalışma koşullarının belirsizliği ve istikrarsızlığı nedeniyle sürekli bir ekonomik ve sosyal güvencesizlik içinde yaşamaktadır.

7. Toplumun Uçları: Toplumu uç kısımlarında yaşayan sosyal açıdan uyumsuzluk gösteren gruplardır.

Genel olarak prekarya, geleceği olmayan işlerde güvencesiz ve her an çıkarılabilir bir durumda çalışmaktan bahseder. Buna bağlı olarak da sabit bir gelir veya sosyal haklara sahip değildir. Bu nedenle de sermaye ile olan güven ilişkisi en aşağı konumdadır. Güvenmek ve dolayısıyla güvence prekaryanın kilit noktasıdır çünkü güvencesiz çalışan birey emeğine yabancılaşır, mesleğinin kimliğe kaybolmaya başlar ve genellikle stresli, güvencesiz ve kaygılı hisseder. Sahip olduğu şeyleri kaybetmekten korkar ama aynı zamanda bu korku onu ayakta tutar ve diğer günü geçirmesini sağlar. Bu sarmal prekaryanın özeti niteliğindedir.

Standing'e göre ise prekaryanın en belirgin özelliği, tarihte sosyal, politik, kültürel haklarını sırayla kaybeden ilk sınıf olmasıdır. Prekarya bu bağlamda proletaryanın da kazanımlarından yoksun bir durumdadır (Standing, 2014, s. 79).

Prekarya başka bir anlamda da öze dönüşü de ifade etmektedir. Kaybedecek bir şeylerinin olmadığını söylerler ve bu noktada proletaryadan ayrılırlar. En net belki de acımasız haliyle prekarya ILO'nun 'insan onuruna yakışır iş' kavramından uzaklaşan, modern bir kölelik düzeninde çalışmaya zorlanan, gelir dağılımında adil pay almayan yeni olan ama aslında yeni olmayan her zaman var olan bir adaletsizlik ve iş gücüdür (Oran, 2018, s. 244).

1.3.1. Prekerleşme

Son yıllarda kapitalizm ve neoliberalizmin sonucu olarak işin istihdam ediliş biçiminde dönüşümler yaşandığı görülmektedir. Çalışma, iş ve emek istihdamında yaşanan bu dönüşümler prekaryayı ve onunla birlikte güvencesizlik, güvensizlik, istikrarsızlık gibi problemlerde üretmektedir. Bu bağlamda prekaryanın sadece iş ve çalışma dünyasına değil 21. Yüzyılın toplumsal değişimini de etkilemeye başladığı ve yeni kavramlar ürettiği de görülmektedir (Dağ, 2020, s. 371).

Prekerleşme süreci için Standing; güvencesizliğin artık nitelikli çalışma içinde bir tehdit oluşturduğunu söylemektedir. İş dünyasında rekabet sistemi ve her an işten çıkarılma ve piyasanın dışına itilme korkusu bireylerin kendilerine yapılacak tüm haksızlıklara,

vasfının önemsiz hale getirilmesine ve doğal olarak emeğinin sömürülmesine izin vermesine sebep olmuştur. Bu durum prekerleşme sürecidir (Çolak, 2015, s. 32).

Prekerleşme, genel bir tanımlama ile prekaryanın hayata entegre edilmesiyle ve hayatı domine etmesiyle ilişkilendirilerek açıklanabilmektedir. Çalışma hayatında ve ekonomik yaşamda belirsizlik, güvencesizlik ve istikrarsızlıkla karakterize edilen bir durumu da ifade etmektedir. Prekerleşme, çalışanların ekonomik ve sosyal açıdan daha belirsiz bir durumda olmalarına neden olmaktadır (Telek, 2020, s. 70). Türkçeye direkt çeviri olarak, “prekerleşme” olarak da kullanılabilecek olan kavram, 19. Yüzyılda proleterya için kullanılan kavram, “proleterleşme” ye benzetilmektedir. Prekerleşme, aslında bir süreci ifade etmekle birlikte bireylerin iş hayatlarında yaşadıkları güvencesizlikleri, birçok haklarından yoksun olmaları ve bu sebepler itibariyle de toplumsal hayat karışırken bir kimlik kazanamamalarını da ifade etmektedir (Aydın, 2021, s. 201).

Standing aynı zamanda prekerleşme kavramını, zaman içinde kontrolü kaybetme yeteneklerini kullanamama veya kaybetme şeklinde tanımlamaktadır. Bu tanımla aynı zamanda Marx’ın yabancılaşma teorisini de yeniden tekrarlamaktadır (Oran, 2018, s. 241).

Başka bir tanımlama ile, düzenli ve istikrarlı bir çalışma yerine belirsizliğin, güvencesizliğin hakim olduğu çalışmayı tanımlamaktadır. Prekerleşmenin, prekaryanın etkisiyle içinde bulunduğu güvencesiz istihdam ilişkilerinin zamanın koşullarına uygun bir çalışma anlayışı dayattığı da söylenmektedir. Güvencesiz çalışma, part time, freelance çalışma ya da herhangi bir sözleşmeye bağlı kalmadan çalışmanın bir kural haline gelmesi çalışma hayatındaki herkesin sosyal, ekonomik, politik ve psikolojik sorunları derinden hissetmesine neden olmaktadır. Bu durum toplumun birçok kısmını özellikle de alt ve orta sınıfın önemli bir bölümünü ilgilendirmesi yaşanan riskin aslında tüm insanları içine çeken bir döngüye dönüştüğünü söylemek mümkündür. Bu çalışma politikaları ile birlikte, kısa süreli, part time veya mevsimlik işçilerin artışı bu durumun ise toplumda tezahürünün sıradanlaşmaya başlamasına neden olmaktadır (Ayparçası, 2022, s. 267). Bu şekilde bir yaşama maruz kalmak ve bu döngüden çıkamam hali de prekerleşme göstermektedir. Özellikle son yıllarda Prekerleşmenin bir diğer belirtisi olarak gelişen yeni bir olay; unvanların daha gösterişli hale getirilmesidir. Yeni unvanlar yaratarak aslında ortada ve apaçık olan güvencesizliğin üstünü süslü unvanlarla kapatarak, düşük

ücretli veya sabit olmayan gelir veya gelecek vadetmeyen işlere dönüştürerek yeni bir algı yaratılmaktadır (Akgün, 2022, s. 22).

Prekerleşme sürecini daha detaylı anlayabilmek için önemli ayrımlar aşağıdaki gibidir;

- 1. Geçici İşler:** İşe alım süreçlerinde geçici sözleşmelerle çalışılan işlerdir. Bu durum, gelecekteki istihdamları belirsiz hale getirmektedir.
- 2. Düşük Ücret:** Düşük ücretli işler içerir. Bu durum, çalışanların maddi güvence eksikliği yaşamasına neden olmaktadır.
- 3. Sosyal Haklardan Yoksun Olma:** Prekarya da sosyal güvenceden yoksun çalışma biçimlerini ifade etmektedir. Bu durum, sosyal haklardan mahrum kalınmaya neden olmaktadır.
- 4. Esnek çalışma:** isim olarak olumlu gelse de bu durum çalışma için iş yaşam dengesi arasındaki uyumun bozulmasına neden olmaktadır.
- 5. Serbest çalışma:** Prekerleşme serbest çalışan bireylerin artışına neden olmakla birlikte, çalışanların sosyal haklarını kendi sağlamalarına neden olmaktadır.

Bu bahsedilen unsurların birleşimi, Prekerleşmenin iş yaşamından, ekonomiye ve bireyin kendi yaşamına kadar etkilerini oluşturmaktadır. Bu durumlar ise, bireylerin çalışma hayatları başta olmak üzere yaşam kalitelerini düşürmelerine sebep olmaktadır (Standing, 2014, s. 57).

1.3.2. Prekaryanın Özellikleri

Prekarya, istikrarlı ve güvenli bir istihdam biçimine sahip olmayan bireyleri tanımlamak için kullanılan bir terimdir. Bu kavram, özellikle modern ekonomilerde artan güvencesiz işlerin yaygınlaşması ile ortaya çıkmıştır (Ada, 2021, s. 43). Prekaryanın başlıca özellikleri şunlardır:

1. Güvencesiz İstihdam:

Prekarya, iş güvencesi olmayan, geçici, yarı zamanlı veya proje bazlı işlerde çalışan bireylerden oluşmaktadır. Bu kişiler, sık iş değiştirir ve uzun vadeli iş garantisi olmadan çalışmaktadırlar. Prekaryanın güvencesiz çalışma özelliği, bireylerin iş güvencesinden yoksun olması ve sürekli bir istihdam belirsizliği içinde yaşamaları anlamına gelmektedir. Prekarya da çalışanlar genellikle geçici, mevsimlik, proje bazlı veya serbest işlerde çalışır ve uzun vadeli iş garantileri olmamaktadır (Bulut, 2023, s. 32). Bu bireyler, düzensiz ve esnek çalışma saatlerine sahip olup, gelirleri de sabit ve güvenilir değildir. Maaşlarının

düşük olması ve gelirlerinin belirsizliği, onların maddi planlama yapmalarını zorlaştırmakta ve sürekli bir finansal güvensizlik yaratmaktadır. Ayrıca, sosyal güvence sistemlerinden yeterince yararlanamazlar; işsizlik sigortası, sağlık sigortası ve emeklilik gibi temel sosyal haklardan yoksun kalmaktadırlar. Bu durum, işsiz kaldıkları dönemlerde daha da büyük bir belirsizlik ve güvensizlik yaşamalarına neden olmaktadır (Ayparçası, 2022, s. 268). Kariyer gelişim ve terfi olanakları sınırlı olup, uzun vadeli kariyer planları yapma ve mesleki becerilerini geliştirme imkânları kısıtlıdır. Çoğu zaman kötü çalışma koşulları altında çalışırlar ve işyerinde adil olmayan muamelelerle karşılaşmaktadırlar (Hartmann, 2014, s. 47).

2. Düşük Ücretler:

Prekaryanın düşük ücret özelliği, bu iş gücünün önemli bir karakteristiği olup, ekonomik ve sosyal güvencesizlikle doğrudan ilişkilidir. Prekarya, genellikle düşük ücretli işlerde çalışır ve bu durum, bireylerin yaşam standartlarının düşmesine ve sürekli bir mali belirsizlik içinde yaşamalarına neden olmaktadır. Bu grupta yer alan çalışanlar, genellikle geçici, yarı zamanlı veya proje bazlı işlerde istihdam edilir ve bu işlerin doğası gereği, ücretler düşük ve düzensizdir. Düşük ücretler, prekaryayı maddi olarak kırılgan bir duruma getirmekle birlikte aynı zamanda ekonomik dalgalanmalara karşı savunmasız olmasına da sebep olmaktadır (Özügurlu, 2012, s. 124).

Düşük ücretler aynı zamanda, bireylerin uzun vadeli finansal planlar yapmasını zorlaştırmakta ve yaşam kalitesini düşürmektedir. Prekaryanın kazançları, genellikle temel yaşam giderlerini karşılamada yetersiz kalmak da bu da onların sürekli bir geçim mücadelesi içinde olmalarına yol açmaktadır. Ayrıca, düşük ücretler, sosyal haklardan ve emeklilik gibi uzun vadeli güvenlik ağlarından yararlanmayı da zorlaştırmaktadır, çünkü bu haklar genellikle sabit ve yeterli bir gelir düzeyi gerektirmektedir (Kopuk & Taşoğulları, 2019, s. 78). Sonuç olarak, prekaryanın düşük ücret özelliği, sadece bireysel düzeyde ekonomik güvencesizlik yaratmakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal düzeyde de ekonomik eşitsizlikleri artırır ve sosyal adaletsizliğe yol açmaktadır. Bu bağlamda, prekaryanın düşük ücret sorununun çözülmesi, daha adil bir ekonomik sistem ve daha sürdürülebilir bir sosyal yapı için kritik öneme sahiptir (Seymour, 2012, s. 47).

3. Yetersiz Sosyal Güvence:

Prekaryanın sosyal güvence eksikliği, bu iş gücünün en belirgin ve kaygı verici özelliklerinden biridir. Prekarya, genellikle iş güvencesinden yoksun geçici, yarı zamanlı veya serbest işlerde çalıştığı için, sosyal güvenlik sistemlerinden yeterince faydalanamaz. Bu durum, bireylerin işsizlik sigortası, sağlık sigortası ve emeklilik gibi temel sosyal haklardan mahrum kalmasına neden olmaktadır. Sosyal güvencenin yetersizliği, prekaryanın ekonomik ve sosyal açıdan kırılgan bir konumda olmalarına yol açar, çünkü işsizlik veya hastalık gibi beklenmedik durumlarla karşılaştıklarında yeterli desteği alamamaktadırlar (Güney, Örmeci & Cengiz, 2023, s. 247).

Prekarya, sosyal güvence eksikliği nedeniyle sürekli bir belirsizlik ve güvensizlik içinde yaşamaktadır. Sosyal güvenceye sahip olmamak, bireylerin yalnızca mevcut yaşam standartlarını değil, aynı zamanda geleceğe yönelik planlarını da olumsuz etkilemektedir. Emeklilik planları yapamamak veya sağlık hizmetlerine erişimde zorluk yaşamak, prekaryanın uzun vadeli refahını tehdit etmektedir. Sosyal güvence eksikliği, prekaryanın sosyal haklardan mahrum kalmasına ve toplumsal dışlanmaya maruz kalmasına da yol açmaktadır. Sosyal güvence sistemleri, bireylerin yaşam standartlarını korumak ve ekonomik eşitsizlikleri azaltmak için kritik öneme sahiptir. Ancak, prekarya bu sistemlerden yeterince yararlanamadığı için, toplumsal eşitsizlikler derinleşir ve sosyal adaletsizlik artar. Bu durum, iş gücünün genel sağlığını ve üretkenliğini de olumsuz etkileyerek toplumsal düzeyde daha geniş bir ekonomik ve sosyal sorun yaratmaktadır (Aydın, 2021, s. 202).

4. Esnek Çalışma Saatleri:

Prekaryanın esnek çalışma saatleri özelliği, bu iş gücünün belirgin ve yaygın bir niteliğidir. Esnek çalışma saatleri, bireylerin belirli ve sabit bir çalışma programı olmaksızın, değişken ve düzensiz saatlerde çalışmasını ifade etmektedir. Prekarya üyeleri genellikle geçici, yarı zamanlı veya serbest işlerde çalıştıkları için, çalışma saatleri iş yüküne, projelere veya işverenin ihtiyaçlarına göre sürekli değişkenlik göstermektedir. Bu durum, iş ve özel yaşam dengesini olumsuz etkilemek de ve bireylerin günlük rutinlerini planlamalarını zorlaştırmaktadır (Tilev, 2018, s. 126).

Esnek çalışma saatleri, prekarya üyelerinin sürekli bir belirsizlik içinde yaşamalarına neden olmaktadır. Bu belirsizlik, bireylerin kendileri ve aileleri için düzenli bir hayat kurmalarını engellemektedir. Özellikle çocuklu aileler için bu durum, çocuk bakımını

organize etmede büyük zorluklar yaratmaktadır. Ayrıca, esnek ve düzensiz çalışma saatleri, bireylerin sosyal hayatını ve kişisel gelişimlerini de olumsuz etkilemektedir. Sosyal etkinliklere katılmak veya eğitim programlarına devam etmek, değişken çalışma saatleri nedeniyle zorlaşmaktadır (Telek, 2020, s. 78). Prekaryanın esnek çalışma saatleri, iş güvencesinin düşük olması ve sosyal haklardan yoksun olma durumuyla birleştiğinde, bireylerin yaşam kalitesini ciddi şekilde düşürmektedir. Esnek çalışma saatleri genellikle düşük ücretlerle birlikte gelir ve bu da maddi güvensizlikle sonuçlanır. Bu koşullar altında, prekarya üyeleri sürekli olarak fazla mesai yapma veya ek iş arama ihtiyacı hissederler, bu da fiziksel ve zihinsel sağlıklarını olumsuz etkiler (Özkurt, 2018, s. 118).

5. Kariyer İlerlemesinin Olmaması:

Prekarya üyeleri genellikle geçici, yarı zamanlı veya proje bazlı işlerde çalıştıkları için, belirli bir iş yerinde uzun süreli istihdam edilme şansları düşük ve kariyer yolunda ilerleme fırsatları sınırlıdır. Bu durum, bireylerin mesleki becerilerini geliştirmelerini ve profesyonel anlamda yükselmelerini engellemektedir. Kariyer ilerlemesinin olmaması, prekarya üyelerinin sürekli olarak düşük vasıflı ve düşük ücretli işlerde çalışmasına neden olmaktadır. Bu bireyler, genellikle eğitimleri ve yetenekleri doğrultusunda iş bulmakta zorlanır ve mevcut işlerinde mesleki tatmin sağlayacak gelişim fırsatları bulamazlar. İş güvencesi ve sürekli istihdam eksikliği, prekarya üyelerinin iş yerlerinde kalıcı olmalarını ve uzmanlık alanlarında derinleşmelerini engellemektedir. Bu da hem bireysel mesleki tatminin hem de iş gücünün genel verimliliğinin azalmasına yol açmaktadır (Dağ, 2020, s. 373-374).

Prekaryanın kariyer ilerleme olanaklarının sınırlı olması, bireylerin uzun vadeli kariyer planları yapmasını da zorlaştırmaktadır. Bu durum, iş gücünün genel motivasyonunu ve bağlılığını olumsuz etkilemektedir. Prekarya üyeleri, sürekli olarak iş değiştirmenin getirdiği belirsizlik ve stres altında yaşar ve bu da onların profesyonel gelişimlerini sürdürülebilir bir şekilde yönetmelerini imkansız hale getirir. Ayrıca, iş yerlerinde eğitim ve gelişim fırsatlarının yetersizliği, prekarya üyelerinin yeni beceriler kazanma ve mevcut yeteneklerini geliştirme şansını da kısıtlar (Başol & Saruhan, 2018, s. 131).

6. Eğitim ve Beceri Uyumsuzluğu:

Prekaryanın eğitim ve beceri uyumsuzluğu özelliği, bireylerin sahip oldukları eğitim ve becerilere uygun işlerde çalışamamaları anlamına gelmektedir. Bu durum, prekarya üyelerinin genellikle düşük vasıflı ve düşük ücretli işlerde istihdam edilmesiyle sonuçlanır, çünkü mevcut iş piyasası onların yeteneklerini ve eğitimlerini tam olarak değerlendiremez (Bakır & Eroğlu, 2019, s. 164). Eğitim ve beceri uyumsuzluğu, bireylerin mesleki tatminini ve verimliliğini düşürürken, aynı zamanda ekonomik potansiyellerini de sınırlamaktadır. Bu uyumsuzluk, prekarya üyelerinin kariyerlerinde ilerlemelerini engeller ve uzun vadeli profesyonel gelişimlerini olumsuz etkiler. Eğitim ve beceri uyumsuzluğu, sadece bireysel düzeyde değil, toplumsal ve ekonomik düzeyde de verimlilik kaybına ve kaynakların etkin kullanılmamasına yol açar. Bu sorunun çözülmesi, iş gücü piyasasında daha iyi eşleştirme mekanizmalarının geliştirilmesini ve sürekli eğitim olanaklarının artırılmasını gerektirir (İlhan & Yılmaz, 2017, s. 1790).

7. Sosyal ve Psikolojik Stres:

Prekaryanın sosyal ve psikolojik şiddet özelliği, iş güvencesinin ve sosyal hakların eksikliği nedeniyle sürekli bir belirsizlik ve stres altında yaşamayan bireyler üzerindeki olumsuz etkilerini ifade eder. Prekarya üyeleri, iş yerinde ve sosyal çevrelerinde sık sık değersiz hissetme, dışlanma ve adaletsiz muamele ile karşılaşabilirler. Bu durum, onların özgüvenini zedeler ve sürekli bir kaygı durumu yaratır. Sosyal ve psikolojik şiddet, bireylerin mental sağlığını olumsuz etkiler ve depresyon, anksiyete gibi sorunlara yol açabilir. Aynı zamanda, sosyal ilişkilerini ve genel yaşam kalitelerini de ciddi şekilde düşürür. Bu tür şiddetin azaltılması, iş güvencesinin artırılması, adil çalışma koşullarının sağlanması ve psikolojik destek mekanizmalarının geliştirilmesi ile mümkün olabilir (Başol & Saruhan, 2018, s. 133).

8. Kollektif Pazarlık Gücünün Zayıflığı:

Prekaryanın kollektif pazarlık gücünün zayıflığı, bu iş gücünün işverenler karşısında müzakere ve taleplerini etkili bir şekilde dile getirebilme yeteneğinin sınırlı olmasıyla ilgilidir. Prekarya üyeleri genellikle sendikalaşmamış veya toplu sözleşme güvencesinden yoksun oldukları için, iş yerlerindeki çalışma koşullarını iyileştirmek veya haklarını savunmakta zorlanabilirler. Bu durum, bireylerin iş güvencesi, ücretler ve sosyal haklar gibi konularda güçlü bir pozisyon elde etmelerini engeller (Kökkılınç, 2019, s. 539).

Kollektif pazarlık gücünün zayıflığı, prekarya üyelerinin işverenler tarafından daha kolay şekilde manipüle edilmesine ve adaletsiz muamelelere maruz kalmasına yol açmaktadır. İş güvencesi eksikliği ve sosyal haklardan yoksun olma durumuyla birleştiğinde, bu durum prekaryanın ekonomik ve sosyal güvenlik açısından daha savunmasız hale gelmesine neden olmaktadır. Ayrıca, sendikal hareketlerden ve toplu pazarlık süreçlerinden yoksun olmak, prekarya üyelerinin mesleki tatminlerini ve işyeri adaletini artırma çabalarını da sınırlamaktadır (Telek, 2020, s. 119). Kollektif pazarlık gücünün zayıflığı, prekaryanın iş gücü piyasasında daha düşük ücretlerle istihdam edilmesine ve işverenlerin karar alma süreçlerinde daha az etkili olmasına yol açabilmektedir. Bu durum, toplumsal ve ekonomik eşitsizlikleri derinleştirir ve çalışanların genel refahını olumsuz etkilemektedir (Özügürlü, 2012, s. 125).

1.4. Prekaryanın Kapsamı

Standing bu konuda kitabında herkesin prekaryaya dahil olacağından bahsetmiştir. Çünkü her an güvendiğimiz, sırtımızı dayadığımız işimiz bir kriz, savaş veya pandemi gibi birçok etkene dayanarak ortadan kaybolabilmektedir. Aynı zamanda prekarya sadece mağdurlardan oluşmaz; mevcut alternatifleri tercih etmeyen veya anın koşullarına uyduğu içinde prekaryanın içinde bulunanlar vardır (Standing, 2014, s. 127). Kadınlar, erkekler, gençler, yaşlılar, göçmenler, hemen herkes ve her kesimden insanın prekaryaya dâhil olduğu ve prekaryanın heterojen bir yapıya içerisinde olduğu söylenebilmektedir (Oğur, 2023, s. 5). Standing prekaryanın içinde azınlıkların ve engellilerinde yer aldığını söylemektedir. Aslında kişilerin sahip oldukları güvenceden yosun olmalarına, korku ve endişeye kapılmalarına bağlı olarak her an herkes prekaryanın içinde olabilir (Standing, 2014, s. 127).

Prekaryaya dahil olan grupların hayatla mücadeleleri geçmişte de var olmuştur ancak neoliberalizm etkisiyle belli bir yaştan sonra edindikleri güvenceyi de ellerinden almış oldu. Böylece prekarya artık tamamen hayatın birçok alanında hissedilen bir parça olmaktadır (Akgün, 2022, s. 23).

1.4.1. Kadınlar

Kadınlar daha iyi yaşam şartları hak ve özgürlükleri için çalışma hayatına adım atmışlardır. Fakat çalışma dünyasında her kadın şanslı değildir. Yeteri kadar eğitim

alamayan veya iş deneyimine sahip olamayan kadınlar bir yükselme kaydedemedikleri için, güvencesi, eve bağımlı, esnek veya kayıt dışı çalışma şekliyle çalışma hayatlarında var olabilmektedirler. Amaçları sadece çalışma olduğu için yapılan işin herhangi bir güvencesine veya koşullarına bakmaksızın kendilerini prekaryanın içinde bulmaktadırlar. Dolayısıyla prekaryanın çoğunluğunu oluşturan aktörlerinden biri de kadınlardır (Oğur, 2023, s. 5). Standing kitabında kadın istihdamının artmasıyla esnek ve güvencesiz çalışmanın da arttığını belirtmektedir. Kadınlar neoliberal uygulamaların bireyselleştirici, rekabetçi ve esnek yapılarını deneyimlemişlerdir. Böylece kadınlar çalışma dünyasında varlığını korumaya ve arttırmaya yönelirken prekarya da büyümeye devam etmiştir (Standing, 2014, s. 130).

Sanayi devrimiyle kadın istihdamının önü açılmış olsa da ucuz kadın emeği erkek emeğinin yerine geçmiş ve kadı iş gücü yedek bir işgücüne dönüşmüştür. Anacak çalışma hayatında kadınlar başta sosyal, kültürel, ekonomik ve birçok açıdan zorluklarla karşılaşmışlardır. Neoliberalizmin de etkisiyle esnek çalışma sistemini uygulamaya çalışan kadınların birçoğu kayıt dışı çalışmaktadır. Bununla birlikte iş gücü piyasalarında yüksek vasıflı işlerin kadınlara kapalı tutulması, aynı zamanda erkeklere oranla daha düşük ücretler karşılığında çalışmaları onları prekaryanın kucağına atmakta ve güvencesiz işlerde çalışmaktadırlar (Acun, 2023, s. 23). Kadınların güvencesiz olarak yaptıkları işlerin başında; onlar içi doğal olarak görülen, bir iş değeri olup olmadığı tartışılan işlerinden bir olan ev işleri bulunmaktadır. Bu işi bir meslek haline getiren ev işçisi kadınlar toplum tarafından çalışmakla ilişkilendirilme konusunda zorlanmaktadır. İnsanlığın ilk tarihinden beri kadının yeri evi olarak belirlendiğinden ve bu kültürel aktarımlara bağlı olarak da kadın ev işçilerinin işleri çoğu zaman bir iş olarak gözükmemektedir. Bu durumlar prekaryayı beslemekte ve özellikle de kadınlar için prekarya git gide büyümektedir (Akgün, 2022, s. 23).

1.4.2. Göçmenler

Göç kendisi başlı başına bir güvencesizlik belirtir. Göç etme durumu, mültecilik sığınmacılık gibi kavramlar güvencesizlik yaşam ile beraber anılmaktadır. Göç eden bireylerin geldikleri yerin güvenliğinden emin değildirler. Ayrıca göç eden bireylerin daha iyi bir yaşam için göç etme eyleminde bulunmaktadırlar. Bireylerin göç etme sebeplerine bakılarak da prekaryaya neden dahil oldukları görülebilmektedir. Göç ettikleri toplumda

ucuz iş gücü olarak görülen göçmenler güvencesiz, esnek yapıda işleri tercih etmek zorunda kalarak prekaryaya dahil olmaktadır (Akgün, 2022, s. 27).

Daha önce de bahsedildiği gibi göçmenler prekaryanın önemli bir kısmını oluşturan gruplardandır. Aynı zamanda prekaryanın mağdurları olurken prekaryayı yayma konusunda da yardım olmaktadır. İş güvenliğinin veya iş potansiyelini karamsar gören göçmenler göç ettikleri ülkede prekarya potansiyelini arttırmaktadırlar. Aynı zamanda göç ettikleri ülke de hali hazırda prekaryayı dahil olan gruplar göçmenleri suçlayabilmektedirler. Bu durum prekaryanın kendi içerisinde de mücadele ettiği anlamına gelmektedir (Odabaş, 2021, s. 545).

1.4.3. Gençler

Üniversite sonunda meslek edinme hayalleri kuran gençlerin öncelikli beklentisi iş güvencesidir. Günümüz koşullarında ise iş güvencesinin kısa süreli sözleşmelere bağlı olması istihdamı etkilemektedir (Acun, 2023, s. 53). Aynı zamanda yetişkinliğe ilk adım yılları olarak da sayılan gençlik döneminde, gençler dolayısıyla kaygılı olmaktadır (Akgün, 2022, s. 24). Eğitimini tamamlayan her genç yeni bir hayat kurmak için adım atmaya heveslidir bu sebeplerden ötürü de gençler proje bazlı, stajyerlik gibi geçici işlere yöneliminde olduğu söylenebilmektedir. Aynı şekilde birçok genç anne veya babalarından daha düşük ücretli almakta ve ebeveynlerinin sahip olduğu güvenceli işler yerine güvencesiz işlerde çalışmaları onları sosyal ve psikolojik olarak da kötü etkilemektedir (Acun, 2023, s. 53).

Gençler, eğitim sistemlerinde yapılan sürekli değişimler sebebiyle güvencesizliğe doğru sürüklenmektedirler. Özellikle de yeni üniversite mezunu gençler kendi mesleklerinde iş bulmak konusunda zorlandıkları için ve toplum baskısından çekindikleri için prekaryaya doğru bir eğilim göstermektedirler (Oğur, 2023, s. 6). Standing kitabın gençler ile ilgili bu kısmı eğitimin ticarileşmesi, eğitim kurumlarının içinin, niteliğinin boşaltılması ve para karşılığında alınan diplomaların güvencesizliği arttırdığını ve gençlerin prekaryaların dönüştüğünü iddia etmektedir (Standing, 2014, s. 138). Birçok üniversite eğitim vermek, aydınlatmak ve geliştirmek gibi görevleri unutmakta ve içleri boşaltılmış kutrumlar dönüşmektedir. Bu kurumların mezun ettiği öğrenciler hayata adım atmaya başlamak için prekaryaya yönelmekte ve bu durum ise prekarya da özellikle gençler arasında bir yığın yaratmaktadır (Oğur, 2023, s. 6).

1.4.4. Yaşlılar

Yaşlılar da aynı şekilde güvensizliği deneyimleyen ve prekerleşme süreci geçiren bir grubu oluşturmaktadır. Bunun en büyük sebeplerinden bir tanesi ise emekliliktir. Emekli olmuş yaşlılar artık güvencesi olmayan bireylere de dönüşmektedirler. Aynı zamanda geçim sıkıntısı da çekmelere onları fazla zorlamayacak esnek, güvencesiz işlere yöneltmektedir. Böylelikle yaşlılarda prekaryanın bir parçası olmaya başlamaktadırlar (Oğur, 2023, s. 7). Aynı zamanda emeklilik yaşının yukarıya çekilmesi de yaşlıları geçici ve güvencesiz işlere yöneltmektedir böylelikle güvencesiz çalışma yaşlı nüfus arasında da artış göstermeye başlamıştır (Acun, 2023, s. 54-55).

1.5. Kadınların İş Hayatına Girişi ve Türkiye’de Kadın Çalışanlar

Çalışma dünyasında kadın istihdamının artması ve miladı olan olgular; endüstrileşme ve sanayi devrimidir. Kadınların çalışma hayatına giriş yapmaları kas gücünden makine gücüne geçiş ve çalışma alanlarının cinsiyetsizleşmesi kadın istihdamını arttırmıştır. Tüm bu gelişmeler kadına yeni bir kimlik yaratmak yerine var olan kimliği yeniden inşa etmiştir. Kısacası kadın toplumsal olarak ona yüklenen sorumluluklarının yanında aynı zamanda çalışma hayatında da bir emek halindedir. Kadının çalışması ikinci bir iş veya ek iş olarak tanımlanmış bu sebeplerden ötürü de yeterince emeğinin karşılığını ve değerini alamamıştır.

Tarihin her döneminde kadın ekonomik faaliyetlerin içinde yer almış olsa da çalışma hayatına resmi olarak girişi sanayi devrimi ile başlamaktadır. Sanayi devrimi ile kadınlar için yeni bir hayat başlamış ve ilk kez ekonomik anlamda bir ücret karşılığında emeğini satmaya başlamıştır (Kopuk & Taşoğulları, 2019, s. 80). Sanayi devrimi ile ayrıca toplum yapısında değişimler başlamakta kadınların ev dışı işlerde çalışmasının önü açılmaktadır. Bu durum kadın istihdamını arttırsa da kadın hem gelir getiren konumda hem de ev işleri yükü yine kadın tarafından yapılmaktadır (Tilev, 2018, s. 130). Bununla birlikte küreselleşme ile birlikte kadınlar iş hayatında kendilerine daha fazla yer bulmaya başlamışlardır. 1980’li yıllardan sonra kadınların istihdam oranı artsa da her sektörde kadın emeğinin oranı artmamıştır. Sektörlerde cinsiyete dayalı iş bölümünde artış meydana gelmekte ve kadınların yapabileceği işler belirlenmektedir (Kopuk & Taşoğulları, 2019, s. 81).

Sanayi devrimi ve kapitalist düzen kadın istihdamını arttırmış olsa da aile kavramı, gelenekler, kültürel yapı gibi toplumsal doktrinler kadının çalışma hayatında nasıl olması gerektiğini belirlemektedir. Kadının iş hayatına katılımının önünde engeller ortaya çıkmaktadır. Bu engeller genellikle; medeni durum, sosyal ve kültürel etkenler ve en önemlisi de ailedir. Geleneksel aile yapısının bir devamı olarak kadının yeri ev olarak belirlenmekte ve kadınlar bu içerikte işlerde daha fazla istihdam etmektedirler (Tilev, 2018, s. 132).

Aynı zamanda kadın işgücünün çalışma hayatında karşılaştığı sorunlar özellikle de 2000'li yılların başına kadar hız kazanmıştır. Maliyet ve ekonomik krizler bahane edilerek, aynı zamanda kadınların evde yüklendikleri sorumluluklarla birlikte kadın işgücünün ucuz bir işgücü olarak değerlendirilmesine sebep olmuştur (Çelik & Akar Şahingöz, 2018, s. 374). Bununla birlikte kadınlar, kapitalist sistem içerisinde cinsiyete dayalı iş bölümünden en çok etkilenenlerdir. Hem evde ondan beklenen sorumlulukları yerine getirmeye çalışmak aynı zamanda çalışma hayatında da ondan beklenen sorumluluklarını yerine getirmeye çalışması onu her iki taratanda bir sömürüye uğramasına neden olmaktadır. Zamanla kadın işgücünün artması aynı anda yeni bir emek grubunu da ortaya çıkarmaktadır. Bu grup düşük ücretlerle, belli zamanlarda, güvencesiz yerlerde çalışan kadınlardan oluşmaktadır. İşten ilk çıkarılan gruplardan biridir (İçin, 2012, s. 20).

Genel olarak çalışma dünyasında kadınlar ataerkil yapı ve cinsiyete dayalı ayrımcılıklardan dolayı çalışma hayatlarında problemler ile karşılaşmaktadırlar. Belirli iş ve mesleklerde kadınların kabul edilmemesi veya az kabul edilmesi, işe alımlarda evli veya anne kadınlar yerine bekar kadınların tercih edilmesi aynı zamanda yaşlı kadınlar yerine daha genç kadınların kabul edilmesi kriz dönemlerinde ilk olarak kadınların çıkarılması gibi birçok problemten bahsedilebilir. Zaman kullanımında toplumsal cinsiyet odaklı farklılıklara ve dolayısıyla hane içi eşitsizliklere bakıldığında, ev/aile işi yükünden dolayı kadınların çalışma yaşamında daha dezavantajlı duruma geldikleri, böylece işgücü piyasasındaki eşitsizliği geri besledikleri görülmektedir (Yıldırım S. , 2021, s. 73).

i. Türkiye’de Kadın Çalışanlar

Türkiye’de kadınların işgücü katılım oranları göz önüne alındığında belirli bir artış olmakla birlikte hala yeterli düzeyde değildir. Kadınların çalışma hayatına girmeli cumhuriyet dönemi ile başlasa da kentleşme II. Dünya savaşı ve sonrasında erkek nüfusunun azalması kadınların çalışma hayatında istihdamı arttırmıştır aynı zamanda o dönemlerde başlayan kırdan kente göç hareketleriyle birlikte kadın çalışma dünyasının da tamamen yer almaya başlamıştır.

Bununla birlikte kırsal alandan ayrılıp kente göç etme ve kent yaşamının özelliklerine uyum sağlama çabası aile yapısında ve aile içi ilişkilerde birtakım değişimlere neden olmuştur. Kadının toplumsal konumu ve çalışma yaşamındaki yeri bu durumdan etkilenmiştir. Toplumsal yapıda meydana gelen değişim ve gelişmelerle kendine yeni ve farklı roller yükleyen kadın eğitim almaya, kendi konumunun farkına varmaya, hizmet sektörü ve diğer sektörlerde çalışmaya başlamıştır (İçin, 2012, s. 232).

Bu durumlarla birlikte ataerkil yapının hakim olduğu Türk toplumunda özellikle ev ve bakım işlerinin kadın tarafından yapılmasının beklenmesi kadınları çalışma hayatlarında, evde yapmaları gereken işleri ve çocukları ve yaşlı bakımını düşünmek zorunda bırakılmışlardır. Bu durumlar işlerine yansımak ile birlikte Türkiye’de kadın çalışanların en çok karşılaştıkları problem için eve ve iş çatışması söylenebilir (Karatepe & Nalcı Arıbaş, 2016, s. 17).

1.6. Kadın Ev İşçileri Kavramı ve Nitelikleri

189 Sayılı Ev İşçileri İçin İnsana Yakışır İş ILO Sözleşmesi incelendiğinde ev işçisi terimi; istihdam ilişkisi içinde ev işi yapan kişiyi ifade etmektedir. Aynı zamanda ev içinde düzensiz veya ara sıra çalışan, ev işini meslek olarak yapmayan kişi ev işçisi sayılmamaktadır. Ev işini meslek olarak yapmama ifadesi ise, güvencesiz işçilerin ev işçisi tanımı içinde kalmaları için konulmuştur (Kökkılınç, 2019, s. 540).

Ev işleri toplumların yerleşik düzene geçmesiyle başlamakta ve bireyler için önemli bir husus olmaktadır. Aynı zamanda günümüzde teknolojinin gelişmesiyle daha teknik özellikler kazanmış olsa da yine de el emeğine ihtiyaç duyulmaktadır. El emeği konusunda ise en çok beklentisi olan grup ise, kadınlardır. Bu durumun sebebi basittir; toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında ev işlerini kadının yapması beklenmektedir (Tire, 2015, s. 35-36). Ev işçisinin kapsamı ve sınırlarına bakıldığında diğer iş biçimlerinden

farklı olarak kadın ile ilgili değerlendirilen bir kavramdır. Özellikle de Türkiye’de kırsaldan kentlere göçün arttığı dönemlerden beri kadın ev işçileri, çocuk bakıcıları kadın iş gücü artışı bakımından artış göstermekle birlikte verilen bu emek görünmeyen bir emeğin parçasını oluşturmaktadır. (Uğur & Özdemir, 2019, s. 47). Ev işçileri ile ilgili başka bir tanım yapılacak olunursa evin hizmeti ile ilgilenen başta; temizlik, yemek, çocuk gibi evin birçok bölümünde çalışan kişilerden oluşmaktadır. Benzer bir şekilde gündelikçi olarak adlandırılan emekçilerde yine aynı işi yaparak ev yaşamına ve işleyişine yönelik çalışmaktadırlar (Tire, 2015, s. 35-36). Kadın ev işçileri istihdamının geneli kırsaldan kente göç eden ve kentte iş bulamayan düşük eğitilmiş, kadınlardan oluşmaktadır. Bu durum aynı zamanda çalışan ve orta sınıf kadınlar için de bir hizmet aracı olmaktadır. Kadın olmanın doğal bir görevi olarak sayılan çocuk bakmak, yemek ve temizlik gibi unsurla çalışan kadınlar için bu hizmeti alma zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır. Bakım hizmetlerinin pahalı veya yetersiz olması sebebiyle kayıt dışı çalışma özellikle de ev işi sektöründe oldukça fazladır (Uğur & Özdemir, 2019, s. 48). Aynı zamanda yukarıda da bahsedildiği gibi kadınların bir doğal görevi olarak görülen ev işleri kadınların çalışma hayatında istihdamını da etkilemektedir. Bu bağlamda da ev hizmetlerin de çalışan kadınların bu sektöre yönelmelerinin de en büyük sebeplerinden biri de bu olmaktadır. Fakat ev işçileri uzun süredir bu sektörde olmalarına rağmen kayıt dışı çalışma oranları fazla olduğu için çalışan işçiler çalışma hayatlarında yeteri kadar korunmalı değildirler (Uğur & Özdemir, 2019, s. 48).

Kadın ev işçileri ile ilgili olarak diğer önemli bir nitelik ise; güvendir. Özellikle işe alımlarda veya uzun süreli çalışmalarda özellikle de bu istihdam alanında bir tanıdık önemli bir konudur. Örneğin bir akraba, arkadaş veya komşu gibi tanıdık vasıtasıyla bu iş sektörü geniş bir ağa ulaşabilmektedir. Bunla birlikte kurumsal hizmetler artmakta ve taşeron firmalarda da artış gözükmeyle birlikte tanıdık üzerinden gerçekleştirilen iş ağıda hala varlığını sürdürmektedir (Tire, 2015, s. 40). Aynı zamanda kadın ev işçileri kendilerini, özellikle iş bulma konusunda geniş bir ağın ortasında bulabilmektedirler. Bu kadınlar işe alım süreçlerinde işe alma yollarını denetlemek, iş ve ücret ölçülerini geliştirmek için bu ağlardan yararlansalar dahi bu ağlar eşitlikçi değil ve kendi içerisinde bir hiyerarşisi bulunmaktadır (Özyeğin, 2015).

Kadın ev işçileri ile ilgili diğer önemli bir nitelik ise ücret konusudur. Aldıkları ücretler genellikle enformel olarak belirlenir ve maksimum asgari ücret seviyesindedir. Bu

durumun en önemli sebeplerinden bir ev işlerin kolay ve yetenek gerektirmeyen işler olarak belirlenmesi ve yasal düzlemde yeteri kadar bulunmaması sebebiyle ücretler düşük fiyatlardadır. Sadece Türkiye’ de değil dünya da kadın ev işçileri koruması konumdadır ve buna bağlı olarak birçok istismara maruz kalmaktadır. Ödenmeyen ücretler, eksik ödenen ücretler, sürekli değişen iş kontratları, düzensiz saatlerde çalışmak veya bağlayıcı bir iş kontratlarının olmaması onları her an işsiz olmalarına sebep olmakta ve bu sebeplerle de itiraz etmeden işveren ne derse yapmaktadırlar (Tire, 2015, s. 41)

Kadın ev çalışanları ile ilgili hukuk dünyasındaki durumlarına bakılacak olunursa; Ev hizmetlerinde ücretli ve sürekli çalışanlar, ilk kez 1987 yılında 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu ile sosyal güvenlik kapsamına alınmıştır. Bu uygulama, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda da devam etmiş ve aynı kişi yanında ay içinde 10 gün ve daha fazla süreyle ücretli olarak çalışanlar sigortalı sayılırken, ücretsiz ve süresiz çalışanlar sigortalı sayılmamıştır. Bu düzenleme, ev hizmetlerinde çalışanların sigortalı olabilmesini aynı evde sürekli ve ücretli çalışma şartına bağlamıştır. Ancak, ev hizmetlerinde ücretli ve sürekli çalışmanın belirlenmesi uygulamada sorunlara yol açmıştır. Yargıtay'a göre, bu konuda hizmet türü sağlayan kişinin mali ve ekonomik gücünün sürekli sigortalı çalıştırmaya uygun olup olmadığı ve hizmet görülen evde bu hizmete ihtiyaç olup olmadığı önem taşımaktadır. Bu sorunları gidermek amacıyla, ev hizmetlerinde çalışanların sigortalılığı 1 Nisan 2015 tarihinden itibaren yürürlüğe giren Kanun'un ek 9. maddesi ile yeniden düzenlenmiştir. Buna göre, bir veya birden fazla gerçek kişi tarafından çalıştırılan ve çalıştıkları kişi yanında ay içerisinde çalışma saati süresine göre hesaplanan çalışma gün sayısı ikiye ayrılmıştır. Ayrım ise şu şekildedir; 10 gün ve daha fazla gün olanlar ile 10 günden az çalışanlar olarak ayrılmaktadır (Topgöl, 2016, s. 340-341).

Bu şekilde, 10 güne kadar (10 hariç) sigortalı çalıştıranlar işveren sayılmayacak ve bu kapsamda sigortalı çalıştırdıkları her gün için prime esas günlük kazanç alt sınırının %2'si oranında iş kazası ve meslek hastalığı primi ödeyeceklerdir. 10 günden az sigortalı çalıştıranlardan ise işyeri bildirgesi, sigortalı işe giriş bildirgesi, aylık prim ve hizmet belgesi ve işten ayrılış bildirgesi düzenlemeleri istenmeyecektir. Bazı çalışmalar ise 1 gün olarak kabul edilecektir bunlar 10 günden az çalışma tespit edildiğinde ve 7.5 saatin altında çalışanlar kabul edilecektir. 10 günden az çalışılan süreler ardışık günler olabileceği gibi ayın farklı günleri de olabilir. Ev hizmetlerinde çalışanların

sigortalılıklarının çakışması durumunda, eğer bir veya birden fazla işveren için sigortalılıkları varsa, bu sigortalılıklar devam edecektir. Ancak, hizmet akdine bağlı olmaksızın kendi adına ve hesabına sigortalılıkları olanların 10 günden fazla çalışmaları halinde bu sigortalılıklar geçerli olmayacaktır. 10 günden fazla 30 günden az çalışanların sigortalılıkları ise yeniden başlatılacaktır (Topgöl, 2016, s. 342-344).

1.7. Sessiz Prekarya ve Kadın Ev İşçileri

"Sessiz prekarya" kavramsallaştırması metaforik olsa da daha çok ekonomi ve iş dünyasında kullanılan bir terimdir. "Prekarya" bilindiği üzere, "precarious" kelimesinden türetilmiştir ve genellikle istikrarsız, güvencesiz çalışma koşullarını ifade etmektedir. Sessiz prekarya ise, genellikle serbest çalışanlar, dönemlik işçiler veya belirsiz çalışma koşullarına sahip olan kişiler için kullanılan bir terimdir. Bu kişiler, genellikle düşük gelirlerle, az sosyal güvence ve belirsiz gelecek beklentileriyle çalışırlar. Aynı zamanda bu kavram, terimi, çalışma koşullarının belirsizliği, iş güvencesizliği ve düşük sosyal koruma gibi sorunları vurgulamak için kullanılmaktadır. "Sessiz" terimi, bu çalışanların genellikle toplumsal ve siyasi olarak seslerinin duyulmadığını ifade etmek için kullanılır. Prekarya günümüz dünyasında o kadar hayatın içinde ki bu kabulleniş aslında prekaryanın sessiz olmasının sebeplerinden de biridir. Kesin ve net olarak bir sayı verilemese bile birçok ülkede çalışan nüfusunun dörtte biri prekaryaya dahil olduğu söylenmektedir. Sessiz prekarya aynı zamanda düşük ücrette çalışmakla birlikte herhangi bir mesleki kimlik duygusuna sahip olmamakla da ilişkilendirilmektedir. Küresel kapitalizmin emek dünyasını homojenleştiren ve kutuplaştıran karakteri; eğitim süreçlerinden, tüketim alışkanlıklarına, gündelik etkileşim düzeninden, kurumsallıkların işleyişine kadar gözlemlenmekte ve deneyimlenmektedir (Özkurt, 2018, s. 119).

Sessiz prekarya kavramsallaştırması ve sessiz prekaryaların ortak özellikleri aşağıdaki gibi sıralanmaktadır;

- 1. İş Güvencesizliği:** Sessiz prekarya içinde yer alan kişiler, sürekli bir iş garantisi olmaksızın ya da belirli bir iş güvencesi olmadan çalışırlar. İşlerinin sürekliliği belirsizdir ve işlerini kaybetme riskleri yüksektir.

- 2. Düşük Gelir Düzeyleri:** Sessiz prekarya içindekiler genellikle düşük ücretlerle çalışırlar. Gelirleri genellikle yetersizdir ve yaşam standartlarını sürdürmekte zorlanabilirler.
- 3. Sosyal Koruma Eksikliği:** Bu çalışanlar, tipik olarak, tam zamanlı işçilerin sahip olduğu sosyal haklardan ve korumalardan yoksundur. Sağlık sigortası, emeklilik planları ve diğer sosyal yardımlar gibi desteklerden yoksun olabilmektedirler.
- 4. Belirsiz Gelecek Beklentileri:** Sessiz prekarya içindekiler, gelecekleri hakkında belirsizlikle karşı karşıyadırlar. İş bulma süreçleri belirsizdir ve kariyer gelişimleri için güvence yoktur.

Bu koşullar, genellikle bu kişilerin sosyal ve ekonomik açıdan güvencesizlik yaşamalarına ve bu durumdan kaynaklanan stres ve endişe ile mücadele etmelerine neden olur. Bu nedenle, "sessiz prekarya" terimi, bu çalışanların genellikle görünmez veya duyulmamış hissettikleri sosyal ve siyasi arenada seslerini duyuramadıklarını vurgulamaktadır (Telek, 2020, s. 125).

Son yıllarda ülkemizde hizmet sektöründe kadınların oranının yükseldiği gözlemlenebilmektedir. Bu istihdamın daha çok enformel sektörlerde yoğunlaştığı gözükmemektedir. Enformel sektörde erkek işçilerde var olsa da kadınların sayısında artış olmaktadır. Bu durumun en büyük sebeplerinde biri de kadınların kayıt dışı çalışmalarının yaygın ve tipik bir çalışma biçimi olarak kabul edilmesidir. Bu durum kadınların yüksek iş gücü devrinin yanı sıra sosyal korumadan, işsizlik ve emeklilik gibi ilerleyen yıllarında gelirlerinin devamlılığını sağlayacak güvencelerden yoksun olmalarına neden olmaktadır (Yıldırım S. , 2011, s. 113).

Kadın ev işçileri, çocuk ve yaşlı bakımını da içine alarak her gün ya da hafta da bir gün veya belirlenen günler doğrultusunda bazen aynı bazen de birbirinde farklı evleri temizleyen veya yardımcı olan kadın işçileri kapsamaktadır (Yıldırım S. , 2011, s. 109). Sessiz prekarya ve kadın ev işçileri ise, birçok sosyal ve ekonomik dezavantajı vurgular. Kadın ev işçileri, genellikle sessiz prekarya durumunun tipik bir örneğidir. Bu durum hem cinsiyet hem de ekonomik açıdan dezavantajlı olduklarını vurgular. Bu nedenle, kadın ev işçilerinin çalışma koşullarını iyileştirmek ve sosyal koruma haklarını güvence altına almak için çeşitli politika önlemleri ve toplumsal farkındalık gerekmektedir (Özyüksel, 2023, s. 29). Bu durum, genellikle cinsiyet rolleri ve toplumsal

beklentilerin bir sonucudur ve kadınların ekonomik bağımsızlık ve sosyal güvence eksikliğini yansıtabilir. Kadın ev işçilerinin maruz kaldığı belirgin özellikler şunlardır:

- 1. Ekonomik Güvencesizlik:** Kadın ev işçileri, genellikle belirsiz ve güvencesiz çalışma koşullarında faaliyet gösterirler. İşlerinin sürekliliği, genellikle ev sahiplerinin ihtiyaçlarına veya iş piyasasının dalgalanmalarına bağlıdır, bu da ekonomik güvencesizlik ve istikrarsızlıkla sonuçlanabilir.
- 2. Düşük Ücretler ve Sosyal Koruma Eksikliği:** Kadın ev işçileri, genellikle düşük ücretlerle çalışır ve sosyal koruma haklarından yoksundur. Sağlık hizmetleri, emeklilik planları ve iş güvenliği gibi temel sosyal haklar, genellikle erişilemez veya eksiktir.
- 3. Görünürlük Sorunu ve Toplumsal Algı:** Kadın ev işçileri, genellikle toplumsal olarak görünmez veya değersiz olarak kabul edilirler. Ev işleri, genellikle kadınların doğal rolü olarak görülür ve ekonomik katkıları ya da emeği sıklıkla göz ardı edilir.
- 4. Cinsiyet Ayrımcılığı ve İşgücü Piyasası:** Kadın ev işçileri, işgücü piyasasında cinsiyet ayrımcılığına maruz kalabilirler. Ev işlerinin genellikle kadınların sorumluluğu olarak kabul edilmesi, kadınların işgücü piyasasında daha dezavantajlı bir konuma gelmelerine neden olabilir.

Sessiz prekarya kavramı, bu tür çalışma koşullarının genellikle toplumun dikkatinden kaçtığını veya görmezden geldiğini vurgular. Kadın ev işçileri, genellikle sessiz prekarya durumunun örnekleridir; çünkü çalışma koşulları, sosyal ve ekonomik güvencesizlik, düşük ücretler ve sosyal koruma eksikliği gibi bir dizi olumsuz faktörlerle karakterizedir. Bu nedenle, kadın ev işçilerinin durumunu iyileştirmek ve onların haklarını güvence altına almak için hem politika düzeyinde hem de toplumsal farkındalık düzeyinde çeşitli adımlar atılması gereklidir. Bu adımlar arasında uygun düzenlemelerin yapılması, sosyal koruma sistemlerinin güçlendirilmesi ve cinsiyet eşitliği ilkelerinin işgücü piyasasına entegrasyonu bulunmaktadır (Telek, 2020, s. 142)

2. BÖLÜM: UYGULAMALI ARAŞTIRMA

2.1. Araştırmanın Metodolojisi

Her araştırma konusunun metodolojisi, ontolojik ve epistemolojik bir arka plana dayanmaktadır. Bu felsefi ön kabuller, bilimsel bilgiye ve sosyal gerçekliğe bakış açısını belirlemekte ve şekillendirmektedir. Bu araştırmanın dayandığı metodoloji ise, yorumsamacı paradigma ve sosyal inşacı yaklaşımdır. Araştırma, kadın ev işçilerinin yaşadığı güvencesizlik ve ekonomik sıkıntıların yanı sıra, sosyal ve psikolojik etkilerini kapsamlı bir şekilde incelemeyi amaçlamaktadır. Yorumsamacı paradigma, dünyayı ve sosyal olayları bireyin kişisel tecrübeleri bağlamında anlamlandırmayı amaçlamaktadır. Bu paradigma, birleşik, iç içe geçmiş ve sıralı insan ilişkilerini anlamaya ve yorumlamaya çalışmaktadır (Göksoy, 2019, s. 145). Sosyal gerçekliğin anlaşılabilmesi için insan bilincinin derinliklerine inilmesi ve temel anlamlandırmalardaki öznelliğin incelenmesi gerektiğini savunarak, kadın ev işçilerinin kendi yaşam koşullarını nasıl algıladıklarını derinlemesine anlamayı sağlamaktadır. Bu çerçevede, araştırma bireylerin öznel deneyimlerini merkezine almaktadır. Sosyal inşacı yaklaşım ise, toplumsal gerçekliklerin insan etkileşimleri ve sosyal süreçler aracılığıyla inşa edildiğini savunan bir teorik ve metodolojik perspektiftir. Bu yaklaşım, bireylerin ve grupların toplumsal dünyalarını dil, iletişim ve sosyal pratikler yoluyla oluşturduğunu ve sürdürdüğünü öne sürmektedir (Alpman, 2018, s. 9).

Kadın ev işçilerinin iş güvencesi, ekonomik durumları ve sosyal haklarına ilişkin algıları, toplumsal ve kültürel bağlamlarla etkileşim içinde değerlendirilmektedir. Sosyal inşacı yaklaşım, prekarya ve kadın ev işçilerinin toplumsal ve ekonomik konumlarını anlamada güçlü bir çerçeve sunmaktadır. Bu çalışma, bu perspektifi kullanarak, bu grupların deneyimlerinin toplumsal bağlamda nasıl şekillendiğini ve inşa edildiğini incelemektedir. Araştırmada nitel yöntem benimsenmiş ve veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşmeler kullanılmıştır. Bu yöntem, katılımcıların kendi perspektiflerinden derinlemesine bilgi sunmalarına olanak tanımak da ve araştırmanın esnekliğini artırmaktadır. Amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen kadın ev işçileri ile gerçekleştirilecek görüşmeler, onların çeşitli demografik özelliklerini ve deneyimlerini kapsayacak şekilde planlanmıştır. Görüşmeler, sesli olarak kaydedilecek, ardından transkript edilerek tematik analiz yöntemi ile incelenecektir. Tematik analiz, verilerin detaylı bir şekilde

kodlanmasını ve anlamlı temalar halinde yapılandırılmasını sağlamaktadır. Araştırmanın etik ilkeleri gereği, katılımcıların gizliliği ve anonimliği titizlikle korunacak, tüm katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınacaktır. Bu metodolojik yaklaşım ile, kadın ev işçilerinin karşılaştıkları çok boyutlu sorunları kapsamlı bir şekilde ortaya koymayı ve bu sorunlara yönelik politika önerileri geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu sayede, kadın ev işçilerinin haklarına saygı duyan ve onların yaşam kalitesini artırmayı hedefleyen politikaların oluşturulmasına katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Araştırmada nitel yöntem benimsenmiş ve veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşmeler kullanılmıştır. Bu yöntem, katılımcıların kendi perspektiflerinden derinlemesine bilgi sunmalarına olanak tanımak da ve araştırmanın esnekliğini artırmaktadır. Amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen kadın ev işçileri ile gerçekleştirilecek görüşmeler, onların çeşitli demografik özelliklerini ve deneyimlerini kapsayacak şekilde planlanmıştır. Görüşmeler, sesli olarak kaydedilecek, ardından transkript edilerek tematik analiz yöntemi ile incelenecektir. Tematik analiz, verilerin detaylı bir şekilde kodlanmasını ve anlamlı temalar halinde yapılandırılmasını sağlamaktadır. Araştırmanın etik ilkeleri gereği, katılımcıların gizliliği ve anonimliği titizlikle korunacak, tüm katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınacaktır. Bu metodolojik yaklaşım ile, kadın ev işçilerinin karşılaştıkları çok boyutlu sorunları kapsamlı bir şekilde ortaya koymayı ve bu sorunlara yönelik politika önerileri geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu sayede, kadın ev işçilerinin haklarına saygı duyan ve onların yaşam kalitesini artırmayı hedefleyen politikaların oluşturulmasına katkı sağlanması hedeflenmektedir.

2.1.1. Araştırmanın Yöntemi

Sessiz prekarya ve kadın ev işçileri araştırmasında kullanılan yöntem; nitel araştırma yöntemidir. Nitel araştırma, ele aldığı araştırma konusuna ilişkin, yorumlayıcı, problemin doğal ortamını dikkate alarak anlama uğraşında olan bir yöntemdir. Problemin çözümünü dikkate alarak, gözlem, görüşme, doküman analizi gibi veri toplama teknikleri kullanarak yapılan bir araştırmadır. Nitel araştırma, bilinen veya fark edilmeyen problemleri kendi doğası içinde algılamamızı sağlayarak yorumlayıcı bir bakış açısı katmaktadır. Aynı zamanda modern hayatın karmaşık doğasında farklı ve çeşitli bakış açılarını içererek problemin doğal ortamındaki tezahürü ve farklı algılayış biçimlerini sunmaktadır (Baltacı, 2019, s. 370). Nitel araştırma yöntemi, katılımcıların deneyimlerini, algılarını

ve görüşlerini daha derinlemesine anlamak için kullanılan bir araştırma yaklaşımıdır. Bu yöntem, araştırmacının fenomenleri doğrudan katılımcıların bakış açılarından anlamasını ve açıklamasını sağlar. Nitel araştırmada, veri genellikle sözlü veya yazılı şekilde toplanır ve katılımcıların serbestçe ifade etmelerine olanak tanıyan esnek bir yapıya sahiptir. Nitel araştırma, karmaşık sosyal olguları ve ilişkileri anlamak için etkili bir araçtır ve araştırmacıya derinlemesine bir anlayış sunar (Baltacı, 2019, s. 370).

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir çünkü bu yöntem, prekarya çalışma koşullarının kadın ev işçileri üzerindeki etkilerini derinlemesine anlamak ve katılımcıların deneyimlerini doğrudan keşfetmek için etkili bir araç sağlamaktadır. Nitel araştırma, katılımcıların duygularını, deneyimlerini ve görüşlerini serbestçe ifade etmelerine olanak tanır ve araştırmacıya detaylı ve zengin veri sağlar.

Kadın ev işçileri, günlük yaşamlarında ve çalışma koşullarında bir dizi zorlukla karşı karşıyadır ve bu zorluklar genellikle resmi verilere yansımamaktadır. Bu nedenle, nitel araştırma yöntemi, bu sorunları anlamak ve çözümlemek için uygun bir seçenektir çünkü bu yöntem, katılımcıların deneyimlerini ve bakış açılarını doğrudan araştırmacıyla paylaşmalarına olanak tanır. Derinlemesine görüşmeler veya odak grupları gibi nitel araştırma teknikleri, katılımcıların günlük yaşamlarını, deneyimledikleri güçlükleri ve taleplerini daha ayrıntılı bir şekilde anlamak için etkili bir yol sağlar. Ayrıca, nitel araştırma yöntemi, araştırmanın, katılımcıların deneyimlerini anlamak için esnek bir yapıya sahip olmasını sağlamaktadır. Bu, araştırmacının belirli konulara odaklanırken katılımcıların gündeme getirdiği beklenmedik veya önemli konuları da ele almasına olanak tanımaktadır. Bu şekilde, araştırmacı, katılımcıların deneyimlerini tam olarak yansıtmak ve araştırmanın kapsamını genişletecek bir veri seti oluşturabilecektir. Son olarak, nitel araştırma yöntemi, katılımcıların çeşitli perspektiflerini ve deneyimlerini yansıtmak için uygundur. Bu yöntem, farklı sosyo-ekonomik arka planlardan gelen kadın ev işçilerinin deneyimlerini anlamak için idealdir ve araştırmacıya bu çeşitliliği yakalamak için fırsat sunar. Bu nedenle, nitel araştırma yöntemi, prekarya ve kadın ev işçileri üzerine yapılan bu araştırmanın amacına en uygun ve etkili veri toplama yöntemi olarak seçilmiştir.

2.1.2. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma dahilinde dikkate alınması gereken bazı metodolojik sınırlılıklar söz konusudur, bunlar;

- i. Araştırma, konu içeriğiyle ilgili oluşturulan kavramsal çerçeve ve derinlemesine mülakat ile sınırlandırılmıştır.
- ii. Araştırma, Sakarya’da yaşayan ve Sakarya’da çalışan 8 kadın ile sınırlandırılmıştır.
- iii. Araştırma, toplamda 8 kadın ev işçileri ile sınırlandırılmıştır: 2’si kurumsal bir temizlik firmasında çalışırken, 1’i sürekli olarak yatılı olarak evde görev yapmakta ve 5’i ise günlük veya haftalık olarak farklı iş yerlerinde çalışmaktadır.
- iv. Araştırma, genel olarak kadın çalışma hayatı yerine, özel olarak kadın ev işlerinin çalışma hayatı ile sınırlandırılmıştır.
- v. Araştırma, prekarya kavramının ayrıntılı tartışılmasından alternatif olarak, prekarya ile kadın ev işçileri arasındaki ilişki ve dinamikler üzerine yoğunlaşarak sınırlandırılmıştır.
- vi. 8 katılımcıyla gerçekleştirilen görüşmeler, kadın ev işçilerinin çeşitli deneyimlerinin tam bir yelpazesini temsil etmeyebilmekte ve bu durum, araştırmanın sonuçlarının daha geniş bir popülasyona uygulanabilirliği konusunda araştırmayı sınırlamaktadır.
- vii. Görüşmecilerin önyargıları ve yorumları, veri analizi ve yorumlamasında etkili olabilmektedir. Bu durum, araştırmanın tarafsızlık ve nesnellik konusunda, katılımcıların görüşleri açısından sınırlandırılmıştır.
- viii. Araştırmanın sınırlı bir zaman diliminde gerçekleştirilmiş olması, katılımcıların deneyimlerinin zaman içindeki değişimini tam olarak yansıtmayabilmekte ve sınırlamaktadır.

2.1.3. Araştırmanın Katılımcı Grubu ve Veri Toplama Süreci

Araştırmanın örneklemini belirlemek için kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın hedef kitlesi, Sakarya şehrinde yaşayan ve ev işçisi olarak çalışan kadınlardan oluşmaktadır. Katılımcı seçiminde çeşitlilik ve temsiliyet ön planda tutulmuş, farklı yaş grupları, sosyo-ekonomik düzeyler dikkate alınarak seçim yapılmıştır. Örnekleme alınan katılımcıların sayısı, araştırmanın niteliğine ve derinlemesine bir anlayış sağlamaya yönelik olarak belirlenmiş ve bu kapsamda toplamda 8 kadın ev işçisi ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma sürecinde, katılımcıların gönüllü katılımı

sağlanmış ve gizlilik ilkelerine titizlikle uyulmuştur. Katılımcıların kimlikleri anonim tutulmuş ve elde edilen veriler sadece bu araştırmanın amaçları doğrultusunda kullanılmıştır. Mülakatlar öncesinde, katılımcılara araştırmanın amacı, kapsamı ve verilerin nasıl kullanılacağı hakkında bilgilendirme yapılmış ve yazılı onayları alınmıştır. Araştırmada kartopu örneklemini tercih edilmesinin temel nedeni, bu yöntemle veri toplamanın prekarya ve kadın ev işçileri konularında daha derin ve kapsamlı bir anlayış sağlayabilmesidir. Kartopu örnekleme, başlangıçta birkaç anahtar katılımcı belirlenerek başlayıp, bu kişilerin diğer katılımcıları önerdiği bir süreçtir. Bu yöntem, özellikle sosyal olarak izole ve erişimi zor gruplar üzerinde çalışırken etkili olmaktadır. Kadın ev işçileri gibi prekarya koşulları altında çalışan bireyler, genellikle toplumsal ağları içinde sınırlı bilgi ve kaynaklara sahip olduklarından, bu gruba ulaşmak ve gerekli veriyi toplamak zor olabilir. Kartopu örnekleme, bu zorlukların üstesinden gelmek için ideal bir yöntemdir; zira mevcut katılımcılar, daha fazla katılımcıya ulaşma konusunda yardımcı olarak veri toplama sürecini genişletir. Bu yöntem, araştırmamda kadın ev işçilerinin sosyal ve ekonomik durumlarını anlamak için gerekli olan nitel verilerin toplanmasında önemli bir rol oynamıştır. Ayrıca, bu örnekleme tekniği sayesinde, kadın ev işçileri arasında mevcut olan sosyal ağları ve bu ağların prekarya koşulları üzerindeki etkilerini de daha iyi kavrayabilmek mümkün olmuştur. Bu bağlamda, kartopu örnekleme, prekarya ve kadın ev işçileri üzerine yapılan araştırmanın kapsamını genişleterek, daha temsilci ve derinlemesine bir analiz yapılmasını sağlamıştır.

Veri toplama süreci, bir araştırmanın en kritik aşamalarından biri olarak dikkat çekmektedir. Araştırmanın başlangıç aşamasında 12 kadın ev işçisiyle görüşme yapılmıştır. Ancak, bu görüşmeler sırasında alınan cevapların benzerlik göstermesi ve birbirini tekrar eden yanıtların ortaya çıkması nedeniyle, veri seti 8 katılımcı ile sınırlandırılmıştır. Bu karar, araştırmanın derinliğini ve geçerliliğini artırmayı hedeflemiştir. Veri toplama sürecinde, kadın ev işçilerine ulaşmak için çeşitli stratejiler uygulanmıştır. Başlangıçta, katılımcılara doğrudan ulaşma amacıyla hem kişisel çevre hem de sosyal bağlantılar kullanılmıştır. Bu bağlamda, katılımcılar birbirleri aracılığıyla ve çevredeki arkadaşların yardımıyla bulunmuştur. Bu yöntem, katılımcılar arasında güven oluşturmaya ve araştırmanın etkili bir şekilde yürütülmesine olanak sağlamıştır.

Görüşmeler sırasında, elde edilen yanıtların kalitesini ve verimliliğini artırmak amacıyla bazı değişiklikler yapılmıştır. Alınan cevaplara dayalı olarak, bazı sorular eklenmiş ve

gereksiz ya da tekrarlayan yanıtların neden olduğu sorular çıkarılmıştır. Bu dinamik yaklaşım, veri toplama sürecinin esnekliğini ve güncelliğini korumuş, böylece daha anlamlı ve çeşitli veriler elde edilmesini sağlamıştır. Bu süreçte karşılaşılan zorluklar arasında, katılımcıların cevaplarının sınırlı ve benzer olması öne çıkmıştır. Bu durum, veri toplama aşamasının başında bazı yanıltıcı bilgiler veya yetersiz veri toplanmasına neden olmuştur. Ayrıca, ev işçilerinin sosyal çevresi ve kişisel bağlantılar aracılığıyla ulaşılması, veri toplama sürecinin zaman alıcı ve karmaşık olmasına yol açmıştır. Bu zorluklara rağmen, uygulanan stratejiler ve esnek yöntemlerle, araştırmanın kalitesi ve güvenilirliği korunarak, verimli sonuçlara ulaşılmıştır. Veri toplama süreci, yarı yapılandırılmış görüşmeler tekniğiyle gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, katılımcıların rahat hissedebilecekleri ve samimi bir ortamda gerçekleşmesi için belirlenen uygun zaman ve mekânlarda yapılmıştır. Görüşme sürecinde katılımcılara, kadın ev işçiliği deneyimleri, iş güvencesi, ekonomik sıkıntılar, sosyal haklar ve aile içi dinamikler gibi konularda sorular yönlendirilmiştir. Görüşmeler ses kayıt cihazlarıyla kaydedilmiş ve daha sonra detaylı bir şekilde transkribe edilmiştir.

Veri toplama süreci boyunca, araştırmacı katılımcılarla güvenilir bir ilişki kurmayı, katılımcıların deneyimlerini anlamak için açık uçlu sorularla derinlemesine bir iletişim kurmayı ve katılımcıların perspektiflerini anlamak için empati kurmayı amaçlamıştır. Veri toplama sürecinde araştırmacı, katılımcıların gizliliğini ve mahremiyetini sağlamak için gerekli önlemleri almış ve etik kurallara tam uyum sağlamıştır. Sonuç olarak, bu veri toplama süreci, kadın ev işçilerinin prekarya bağlamında yaşadıkları deneyimleri anlamak için önemli bir temel oluşturmuş, elde edilen veriler ise araştırmanın kapsamını ve derinliğini artırmıştır.

2.1.4. Veri Toplama Tekniği

Bu araştırma kapsamında nitel araştırma yönteminin tekniklerinden bir olan yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış mülakatlar, araştırmacının belirli bir çerçeve içinde belirlediği ana konuları kapsayan, ancak katılımcıların serbestçe düşünce ve deneyimlerini ifade edebildiği bir veri toplama tekniğidir. Araştırmacı, belirli bir konuyla ilgili soruları hazırlar ancak görüşmeler sırasında katılımcılar serbestçe konuşabilirler ve bu, daha zengin ve derinlemesine veriler elde etmeyi sağlar (Akman Dömbekci & Erişen, 2022, s. 152). Yarı yapılandırılmış

mülakatlar, araştırmacının belirli konuları derinlemesine incelemesine ve katılımcıların bakış açılarını anlamasına olanak tanır. Bu araştırmada yarı yapılandırılmış mülakatlar tercih edilmiştir çünkü bu yöntem, kadın ev işçilerinin deneyimlerini ve görüşlerini daha iyi anlamak için etkili bir araç sağlamaktadır. Bu mülakatlar, araştırmacının belirli konulara odaklanmasını sağlarken, katılımcıların da kendi deneyimlerini özgürce ifade etmelerine olanak tanır. Bu nedenle, kadın ev işçilerinin günlük yaşamlarını, çalışma koşullarını, deneyimledikleri zorlukları ve taleplerini daha iyi anlamak için bu yöntemi seçilmiştir.

Ayrıca, yarı yapılandırılmış mülakatlar, katılımcılar arasında farklı deneyimler ve görüşler bulunabileceği için bu çeşitliliği yakalamak ve araştırmanın kapsamını genişletmek için de etkilidir. Ayrıca mülakatlar sırasında ortaya çıkan çeşitli perspektifleri değerlendirerek, daha kapsamlı bir analiz yapılabilir ve araştırmanın sonuçlarını daha geniş bir çerçevede yorumlanabilir. Bu nedenle, yarı yapılandırılmış mülakatlar, araştırmanın amacına en uygun veri toplama tekniği olarak seçilmiştir.

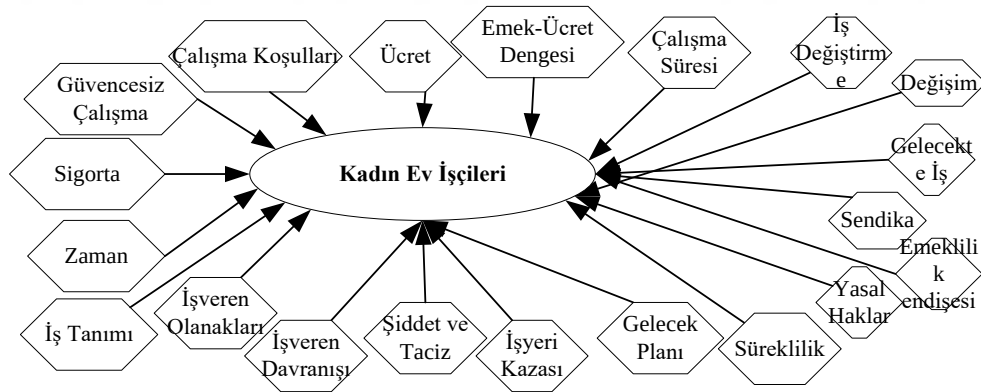
2.1.5. Verilerin Analizi

Veri analizi süreci, araştırmanın niteliğine uygun olarak yorumsamacı paradigma ve sosyal inşacı yaklaşım çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilmiş ve transkript edilmiş metinler şeklinde temin edilmiştir. Analiz süreci, araştırmacının katılımcıların ifadelerini derinlemesine anlamayı ve çeşitli temaları ortaya çıkarmayı amaçlayan bir nitel içerik analizi ve tematik analizi yöntemleriyle gerçekleştirilmiştir. İlk olarak, veriler dikkatlice incelenmiş ve önemli kavramlar, temalar ve kalıplar belirlenmiştir. Bu aşamada, katılımcıların deneyimlerini ve ifadelerini anlamak için tekrar tekrar transkript edilmiş metinleri okunmuş ve notlar alınmıştır. Ardından, belirlenen kavramlar ve temalar kodlanmış ve kategorize edilmiştir. Kodlama süreci, benzer ifadeleri içeren veri parçalarını gruplamak ve ortak motifleri belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Kodlama sürecinin tamamlanmasının ardından, kodlar daha geniş bir anlayış sağlamak için çeşitli temalara ve alt temalara ayrılmıştır. Bu aşamada, belirlenen temaların içeriği zenginleştirilmiş ve her bir tema altında bulunan alt temalar detaylı bir şekilde incelenmiştir. Araştırmada aynı zamanda bulguların tematik analizinde kullanılmak üzere, MAXQDA ve Excel programları da kullanılmıştır. Son olarak, elde edilen bulgular yorumlanmış ve araştırma sorularına, literatüre ve teorik

çerçeveye dayalı olarak analiz edilmiştir. Veri analizi sürecinde, katılımcıların ifadelerinin anlamlarını derinlemesine anlamaya ve araştırmanın amaçlarına uygun olarak yorumlanmaya çalışılmıştır.

2.2. Araştırmanın Bulguları

İfadelerde tekrar eden kelimeler kodları kodlarda birleştirilerek alt temalar elde edilmiştir. Daha sonra elde edilen alt temalar gruplandırılmış ve üst düzey soyutlama yapılarak tematik kodlama geliştirilmiştir. Tematik kodlama işlemi temelde açık kodlama ile elde edilmiş kategorinin eksen kodlaması ile birleştirilmesi anlamına gelir. Açık kodlama ile elde edilmiş 58 alt tema birbiriyle ilişkilendirilerek eksen kodları oluşturulmuştur. Bulgularda gösterildiği üzere 58 ana tema geliştirilmiştir. Ardından üst düzey soyutlama süreci ile 20 ana temanın yoğunlaştığı merkezi bir kategori belirlenmiştir. Tüm bu süreç sonucunda elde edilen alt temalar (58 adet) ve ana temalar (20 adet) belirlenen merkezi kategori etrafında birleştirilmiştir. İçerik analizi yöntemiyle oluşturulan ana tema olan **Kadın Ev İşçileri** kavramı eğitimsel olarak tanımlanmıştır.

Şekil 1: Kadın Ev İşçileri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların demografik bilgileri aşağıdaki tabloda gösterilmektedir;

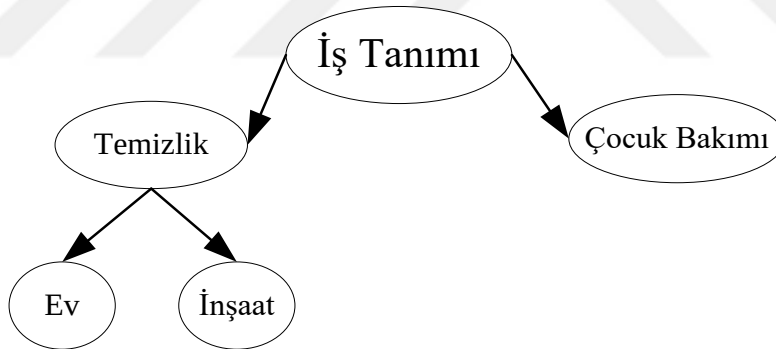
	Yaş	Medeni Durum	Çocuk Sayısı	Eğitim Durumu	Aylık Gelir
K1	55	Evli	4	İlkokul	12000/13000
K2	47	Evli	4	İlkokul	5000/6000
K3	42	Evli	4	İlkokul	12000/13000
K4	36	Evli	2	Ortaokul	23000/24000
K5	37	Boşanmış	2	Ortaokul	17000
K6	34	Evli	2	Lise	10000/13000
K7	46	Evli	3	Lise	17000/18000
K8	29	Bekar	0	Lise	17000/18000

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Bilgileri

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

2.2.1. İş Tanımı Teması

İş Tanımı teması aşağıda yer almaktadır.

Şekil 2: İş Tanımı

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların, Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında incelenmesine dönük olarak “S1: Yaptığınız işi tanımlar mısınız?” sorusuna karşılık 2 alt tema oluşmuştur. Bunlardan objektif olduğunu düşünen katılımcılar şu ifadeleri kullanmışlardır.

K1: “Evlere gidip temizlik yapıyorum. Belediyelerin evleri bizdeydi, hizmet veriyorduk. Merkez belediyesinin yaşlılara hizmet veriyorduk, bakıma muhtaç olan insanların evlerini temizliyorduk. Genel temizlik yapıyorduk mesela bulaşık olur, çamaşır olur, kendi kişisel temizlikleri olur bunları

yapmaya çalışıyorduk. Onun dışında ben de böyle çalışan insanların evine gidiyordum temizlik yapmaya falan. Yani kendi evinin temizliğini nasıl yapıyorsan bunu da öyle yapıyorsun.”

K2: “Şimdi şöyle genel olarak temizliğe dair her şeyi yapıyorum. Mesela; cam siliyoruz, kapı siliyoruz, koltuk falan siliyoruz. Ondan sonra bu ağır büyük işler bittikten sonra yerler silinip süpürülüyor, toz alınıyor. Ayriyeten sonra mutfak işi zaten o ayrı bir şey mutfaka giriyoruz. Mutfak dolapları dökülecekse mutfak dolapları dökülüyor, onları içi temizleniyor. Bazen bazıları mutfak dolabın içindeki bütün şeyleri yıkatar bize, yani temiz veya kirli onları yıkatıp bir yandan da yerleştiriyoruz. Çamaşır mesela makineye atıp, çamaşırları kurutup, büküp ütüye gerek varsa ütülüyoruz. Diğerlerini büküp katlayıp yerlerine yerleştiriyoruz.”

K3: “Aslında temizlik anlamında her işi yaptım bazen çocukta baktım ihtiyaç durumuna göre değişti. Hem evlere gidip temizlik yapıyordum hem de çocuk bakmaya gidiyordum bazen ikisine de birden yaptığım olmuştu.”

K4: “Aslında eskiden sadece evleri gündelikçi olarak temizliğe giderdim şu an bir evde yatılı olarak kalıyorum hem temizlik yapıyorum hem de çocuklara bakıyorum, işe en basit böyle tanımlayabilirim.”

K5: “Temizlik personeleyim işimi böyle tanımlayabilirim. İşte temizlik yapıyorum, cam, yer falan siliyorum, mutfak işleri öyle yani temizlikle alakalı her şey.”

K6: “Yani açıkçası yani ben ilk kendime işçi gözüyle de bakamıyorum. Çünkü yani böyle bir meslek değilmiş gibi bu bir şey değilmiş gibi kendimi bir çalışan olarak da göremiyorum açıkçası. Yani ben birisi bana ne iş yapıyorsunuz dediğinde ya ben çalışmıyorum falan diyorum hatta. Çünkü bu işe gündelik olarak gidiyorum, harçlığımı çıkarmak için yani. Yine de işimi genel olarak açıklarsam temizlikçiyim ben yani evlere gidiyorum, temizlik yapıyorum. Genelde temizlik işleriyle uğraşıyorum.”

K7: “Temizlikle alakalı her şey işimi herhâlde en iyi böyle anlatırım. Önceden daha bireysel yapıyordum ama şu an bir temizlik firmasında çalışıyorum. Biraz daha düzenli diyebilirim ama biraz daha sadece.”

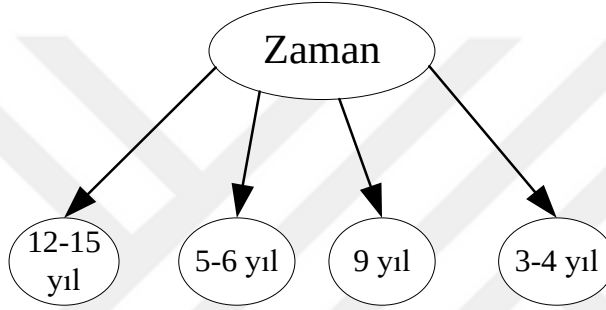
K8: “Bebek bakarak girdim bu işe daha sonra biraz temizlik yaptım bebek bakmakla birlikte, birkaç kere evlere gittim şimdi temizlik şirketinde

çalışıyorum. Evlere, inşaatlara ya da onların belirlediği yere gidip temizlik yapıyorum.”

Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında yaptıkları işi tanımlama konusunda; çoğunlukla gündelikçi veya temizlikçi diye işlerini tanımladıkları görülmektedir. Çoğunlukla ev temizliği bağlamında ifadeler varken aynı zamanda çocuk bakımı da yaptıklarını ifade etmişlerdir.

2.2.2. Zaman Teması

Zaman teması aşağıda yer almaktadır.

Şekil 3: Zaman

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların, Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında incelenmesine dönük olarak “S2: Ne zamandır bu işle uğraşmaktasınız?” sorusuna karşılık 4 alt tema oluşmuştur. Bunlardan objektif olduğunu düşünen katılımcılar şu ifadeleri kullanmışlardır.

K1: “15 senedir yapıyorum bu işi. Daha önce temizlik firması da çalışıyordum. Ondan önce de çok fazla işte çalıştım, mesela garsonluk yaptım, bulaşık yıkadım cemiyetlere(Sakarya’da düğün için kullanılan ifade) falan gittim yani sonuçta ben hep çalıştım bu tarz işlerde genelde bunlar kısa sürdü ama temizlikte 15 yıldır çalışıyorum. 5 yıldır da bir temizlik firmasında çalışıyorum. Temizlik olarak başka firmada da çalıştım ama bunun kadar uzun boylu çalışmadım yani.”

K2: “Aslında yeni sayılır birkaç yıldır çocukların okul masraflarına yetişemeyince ben de çalışayım dedim öyle bir arkadaşım sayesinde başladım.”

K3: “6 yıldır yapıyorum kocam işten çıkarıldı bir dönem o ara mecbur kaldım elimden de sadece bu iş geliyordu o ara başladım sonra paranın tadı tatlı geldi devam ettim.”

K4: “Ben 20 yaşımdan beri çalışıyorum temizlik işlerinde ara ara başka işler yapsam da genelde bu işleri yaptım hep.”

K5: “Yaklaşık 9 yıl olacak büyük ihtimalle. Mahallede bir komşum vardı o gidiyordu işe sonra bana sen de gelebilirsin falan dedi ben de o sırada çok bunalmışım evde durmaktan öyle başladım çalışmaya. İş oldukça da gitmeye başladım.”

K6: “Üç veya dört yıldır arkadaşım vesilesiyle başladım önceleri daha sık şimdi ise daha az gidiyorum.”

K7: “Ev temizliği işini 12 yıldır yapıyorum tek başıma, tanıdık vasıtasıyla evlere falan giderdim sonra bir kaza geçirdim, bir süre çalışmadım daha sonra çalışmaya başladığımda şu an çalıştığım temizlik firmasında başladım. 3 yıldır da temizlik firmasında çalışıyorum.”

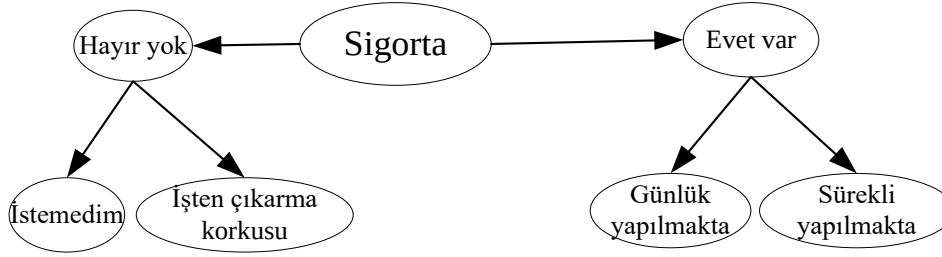
K8: “Aslında ben ilk önce üniversite sınavı kazanmayınca öyle ne yapsam diye düşündüğüm sırada, çocuk bakmaya başladım kardeşlerim olduğu için küçük, bakabilirim gibi gelmişti ve öyle başladım daha sonra bana, evi de temizleyebilir misin dediklerinde tamam dedim bir de o işi yapmaya başladım sonra da böyle çevre yapa yapa buraya geldik 3 yıldır çalışıyorum.

Şu ana çalıştığım temizlik şirketinde yaklaşık bir yıldır çalışıyorum.”

Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında yaptıkları işin ne zamandır yaptıklarına dair incelemede; farklı yıllar verdikleri görülmektedir. Yeni başlayanlar olduğu gibi 15 yıldır bu işi yapanlarda bulunmaktadır.

2.2.3. Sigorta Teması

Sigorta teması aşağıda yer almaktadır.

Şekil 4: Sigorta

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların, Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında incelenmesine dönük olarak “**S3: Sigortanız var mı? Sigorta yaparken sorun yaşadınız mı? Ne kadar zamandır sigortalı çalışmaktasınız?**” sorusuna karşılık 4 alt tema oluşmuştur.

Bunlardan objektif olduğunu düşünen katılımcılar şu ifadeleri kullanmışlardır.

K1: “Şu an var yeni çalıştığım yer bana sigorta yaptı ondan önce 1987 yılında girişim olmuştu daha sonra ara ara ben ödedim bazı gittiğim yerler yaptı, kendi cebimden para koydum doğum yaptığım zamanları saydırdım işte az bir para kaldı, inşallah emekli olacağım. Bu iş yeri sigorta yaparken sorun çıkarmada ama ondan önce çalıştığım yerlerde temizlik işlerinde sigorta yapılmıyordu, bir gün iki gün gidiyoruz diye kimse sigorta yapmıyordu. 5 yıldır aynı iş yerinde sigortalı çalışıyorum, ondan önce dediğim gibi bir süre sigorta oluyor sonra ya ben çıkıyorum ya da çıkartılıyorum bazen de biz sana parayı elden vereceğiz diyorlar o yüzden sigorta yapmıyorlar.”

K2: “Hayır yok sigortam açıkçası da ben istemedim evine gittiğim insanlarda teklif etmedi. Başta böyle başladım ama daha sonra öğrendim istemeye başladım birkaç tanesi veremeyeceğini söyledi o yüzden onlara bir daha gitmedim. Yapanlarda oldu böyle günlük sigorta ya da bazen uzun süreli çalıştığım evler tam sigorta yaptı, ama şimdi çok az gittiğim için çok önemsemiyorum para daha önemli konumda şu an benim için.”

K3: “Hayır sigortasız çalışıyorum. Açıkçası ben de istemedim sigorta onlarda bana sana yaparız demediler bir de sigorta parasının sana elden veririz dediler ben de kabul ettim bunu yani hiç sigorta girişim olmadı.”

K4: “Hayır yok şu an sigortam bu işi yaptığım zamanlarda hiç sigortam yapılmadı. Bazı arkadaşlarım sigortalı çalıştığını biliyorum ama ben bir iki kere söyledim tamam falan dendi devamı gelmedi ben de işimi falan kaybederim diye çok da ısrar etmedim açıkçası.”

K5: “Sigortam yok öyle günlük iş diye üzerine düşmedim açıkçası sigortanın bana sigorta için ısrar eden kimse de olmadı, öyle gitti işte sigorta işi çok düşmedim yani üstüne.”

K6: “Hayır sigortam yok zaten böyle günlük çalıştığım için, çalıştığım yerdeki kişilerde bana böyle bir şey söylemedi o yüzden öyle sigorta için bir şey yapılmadı yani.”

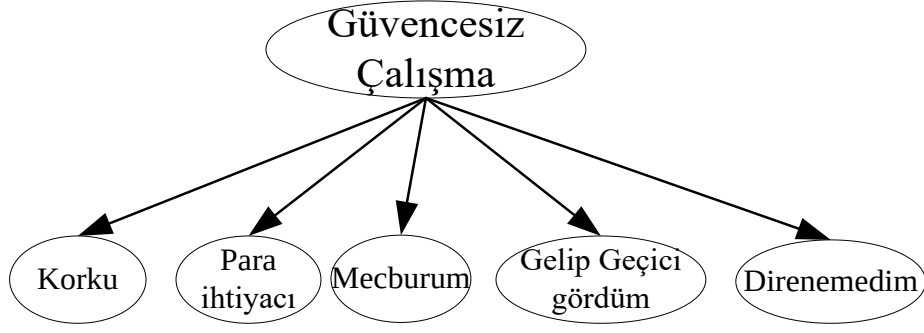
K7: “Gittiğim evlerde bana bireysel sigorta yapılmadı açıkçası ama temizlik dışında yaptığım işlerde sigorta girişim olmuştu şu an ki işimde de zaten mecbur sigorta yaptılar. Sigorta yaparken sorun yaşamadım bu yüzden, kendileri evrak falan istediler hatta. İlk girdiğim günden beri sigortalıyım yani 3 yıldır kesintisiz sigortalıyım.”

K8: “Şu an çalıştığım işte sigortam var 6 aydır sigortam yatıyor, sigorta yaparken zorluk yaşamadım sadece ilk başlarda sigorta yapılmadı sonradan yapıldı sigortama bütçelerinin yetmediği söylendi ben de itiraz etmedim zaten. Ondan önceki hem bebek hem temizlik döneminde aslında bana eğer her gün gelirsem yapacaklarını söylediler ama ben her gün çalışmazdım, bu işlerde saat, gün gibi şeylere çok dikkat edilmediği için gitmedim o yüzden o işlerde çalışırken sigortam yoktu.”

Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında yaptıkları işte sigortalı olup olmadığı ve sigorta yaparken sorun yaşama durumlarına dair incelemede; çoğunluğun sigortası olmadı, bunu bazen bilgisizlikten dile getirmedikleri veya günlük olduğu için ev sahiplerinin yaptırmak istemediği şeklinde ifadeler bulunmaktadır. Diğer yandan işinden olurum korkusuyla da dile getirmedikleri de ifade etmektedir. Diğer yandan işe girer girmez sigorta yapıldığını ifade eden katılımcılarda bulunmaktadır. Genel algı ev temizliği işlerinde sigortanın yapılamadığı şeklinde olduğu söylenebilir

2.2.4. Güvencesiz Çalışma Teması

Güvencesiz Çalışma teması aşağıda yer almaktadır.

Şekil 5: Güvencesiz Çalışma

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların, Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında incelenmesine dönük olarak “**S4: İşveren tarafından herhangi bir güvenceniz yoksa; güvencesiz çalışma koşullarına nasıl direniyorsunuz?**” sorusuna karşılık 5 alt tema oluşmuştur. Bunlardan objektif olduğunu düşünen katılımcılar şu ifadeleri kullanmışlardır.

K1: “Yani bu işyerinden önce sigortam yoktu zaten, eşimin de var diye pek ihtiyaç duymamıştım o dönemler çünkü sesimi çıkaramıyordum yani böyle korku gibi bir duygu vardı sanki böyle itiraz edersek bize para vermezler gibi geliyordu o yüzden hep susuyordum. Şimdiki aklım olsaydı direnirdim yani sigorta için, en azından emekli olurdum, yani yaşlıyım şu ana zorlanıyorum ama mecbur işte çalışıyorum hala. Yine de şükür hamdolsun ayaktaız ve çalışıyoruz.”

K2: “Şimdi şöyle güvencesiz çalıştığım zamanlarda bir şey yapamıyordum dediğim gibi hem bilmiyordum hem de paraya çok ihtiyacım vardı sesimi çıkaramıyordum. Ne diyorlarsa tamam diyordum. O yüzden direndiğimi söyleyemem, pes ettim ben.”

K3: “Şimdi insan mecbur kaldığında gerçekten her şeyi yapıyor. Yani 6 yıldır çalışıyorum birkaç kişi dışında kimse sigortadan bahsetmedi kimse bizim gibi çalışan insanların sigorta hak ettiğini düşünmüyor. Zaten sigortayı soranlarda elden verelim parayı diyorlar ben de kabul ediyorum. O sırada para benim için daha önemli bir konumda ama sorsan pişmanım yani en azından sağlıktan falan yararlanırdık.”

K4: “Yani dediğim gibi bir direnç göstermiyorum mecburum bu duruma yani paraya ihtiyacım var bu işte benim işimi görüyor o yüzden çok fazla karışmıyorum artık. Birkaç kere bahsettim ama devamı gelmedi, bu dönemde iş bulmak zor gerçekten özellikle benim yaşlarımda eğitimi

olmayan kişiler iş bulamıyor, gerçi eğitimli olanlarda bulamıyor ama yapacak bir şey yok böyle günlük işlerle karnımızı doyurmaya çalışıyoruz.”

K5: “Dediğim gibi günlük bir iş sabit bir iş değil bazen her gün farklı yerlere gidiyorduk bazen de bir yerde uzun süre çalışıyorduk o yüzden sigortanın üstüne düşmedim. Gelip geçici olduğu için çok uğraşmadım bu yüzden de bir direnç göstermedim zaten yeşil kartım var sağlık için bana yeter diye düşündüm.”

K6: “Hiç sigorta sanki hak etmiyormuşum gibi düşünüyorum. Yani ne gerek var sigortayı diye düşünüyorum. Yani sürekli ve her gün çalışmadığım için gerek olmadığını düşündüm. Bir de niye yapsınlar, yapmazlar diye düşünüyorum. Hiç aklıma gelmedi onun üzerine direktmedim, bir de biraz çekindim açıkçası hani işten çıkarılıyorum diye itiraz etmedim.”

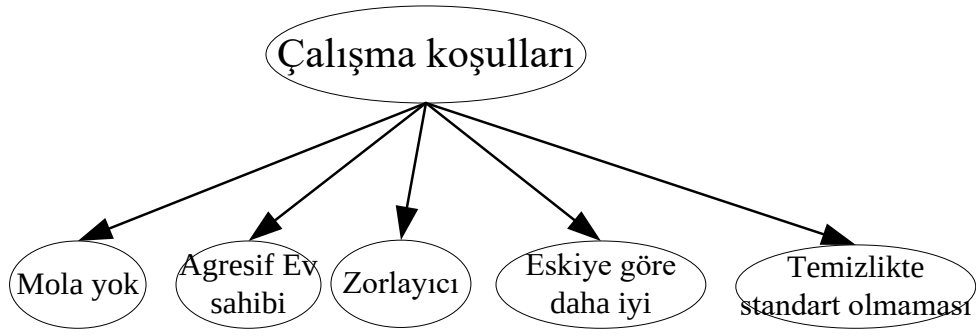
K7: “Eski evlere gittiğim zamanlardan bahsedecek olursam zaten herkes sigortasız çalışıyordu benim sigorta istemeye hakkım yoktu hatta şu an bile çoğu kadın hala sigortasız çalışıyor sadece bizim gibi şirketlerde oluyor. Kimse sesini çıkaramıyor ki böyle alışılmış böyle devam ediyor bu düzen istesen de sesini çok çıkaramıyorsun.”

K8: “Çalışmaya başladığım ilk dönemler işte sigortama yoktu açıkçası çok fazla üstelemedim para kazanmak yeterdi benim için o sırada o yüzden herhangi bir itirazım olmadı ve bir süre o şekilde çalıştım. Korktuğum içinde bu konu hakkında pek konuşmadım.”

Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında yaptıkları işte; işveren tarafından herhangi bir güvencesi olmadığı halde güvencesiz çalışma koşullarına direnmesine dair incelemede; katılımcıların neredeyse tamamı direnemediğini belirtmiştir. Direnememe sebebi para ihtiyacı, mecbur olması , işsiz kalacak korkusunu ifade ederken diğer bir önemli hususta gelip geçici görmelerinden kaynaklı sigortayı önemsiz görmeli söylenebilir.

2.2.5. Çalışma Koşulları Teması

Çalışma koşulları teması aşağıda yer almaktadır.

Şekil 6: Çalışma koşulları

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların, Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında incelenmesine dönük olarak “**S5: Çalışma koşullarınızı değerlendirir misiniz?**” sorusuna karşılık 5 alt tema oluşmuştur. Bunlardan objektif olduğunu düşünen katılımcılar şu ifadeleri kullanmışlardır.

K1: “Daha önce ağlayarak çıktığım ya da gülerek çıktığım işlerimde oldu. Biraz çalıştığın insanlara göre değişiyor ama çok zor bir iş o yüzden çalışma koşulları da öyle kolay değil mesela ramazanda ben oruç tutuyorum, ramazanda tüm gün çalıştırmaya devam ediyorlar iftar yemeği hazırlayıp yemediğim zamanları biliyorum, onların yemeklerini bitirmesini beklerdik, hatta bir kere bayılmışım ramazanda vücut sağlığım gitmişti bu yüzden de çıkarıldım işten bir daha gitmedim mesela o eve.”

K2: “Bu kişiye bağlı gittiğim evin ev sahibine bağlı bazıları çok mülayim oluyorlar. Çok iyi oluyorlar mesela, hani bana diyor ki işini yap ama yorulduğun zaman bir kahve molası verebilirsin, bir çay molası dinlenebilirsin, ondan sonra tekrar devam edersin. Ama bazıları çok agresif oluyor ve sen zaten onu çözdüğün için hiçbir şekilde karışmıyorsun ve susuyorsun. Bazen yarım gün gidiyorsun sabahtan öğleye kadar bir ikiye kadar bazen öğlen gidiyorsun akşam beşe kadar yani durmadan çalışıyorsun öyle. Mola vermeden çalıştığımız zamanlarda oldu tabi çalıştığın kişilere göre değişiyor.”

K3: “Evden eve değişiyor bazı evlerdeki insanlar daha anlayışlı ılımlı insanlar oluyor ve senin de çalışma ortamını çalışabilir durumuna getiriyorlar, bazı insanların sana saygı duymadığının ve seni küçümsemediğini anlayabiliyorsun ve insan mı temizleyecek burayı demeden

olduğu gibi bırakıp yol falan göstermeden bizden iyi bir iş çıkarmamız bekleniyor.”

K4: “Şu an çalıştığım işimde çalıştığım koşullar iyi işimi pek karıştırmıyorlar ama genel anlamda temizlik işlerinde eski işlerimi de düşündüğümde çalışma şartları hep zorlu oluyor. Yani zaten sürekli su ve deterjan gibi şeylerin arasındasın, çok fazla mola verdirmiyor kimse bazı insanlar başında bekliyor böyle işini kontrol ediyor sürekli. Yani genel olarak çalışma koşulları zor diyebilirim.”

K5: “Her gittiğim evde evin boş olmasını istedim yani çalışma ortamımı iyi olsun diye çünkü evin sahibi evde olduğunda gerçekten benim için zor oluyor hep üstümde baskı varmış gibi hissediyorum o yüzden çalışmak zorlaşıyor benim için.”

K6: “Çalışmalarım genelde evde olduğu için aslında evlerde kendimi daha rahat hissediyorum çünkü kalabalık yerlerde çalışmıyorum. Yani bu açıdan rahatım ev olduğu için bildiğim işler olduğu için yine de evden eve değişiyor. Bazı evlerde çok geriliyorum ama bazı evlerde çok rahatım yani. Bazı evlerde de gerilme sebebim şu baktığında, işte sonuçta 36 yaşındayım, bazı evlerde çocukları, yeğenleri, oğlu falan oluyor 30 yaşında yani geriliyorum açıkçası rahat çalışmıyorum, ortalıkta dolaştığında öyle kişiler.”

K7: “Çalışma koşullarım eskiye göre daha iyi aynı işi yapıyorum aynı yoruculuk ama en azından arkamda biri var rahatlığı oluyor üzerimde o açıdan çok iyi. Aslında yine de şirket ama eskiye göre çok daha iyi. Bu işte çalışma koşullarının çok fazla değişeceğini sanmıyorum.”

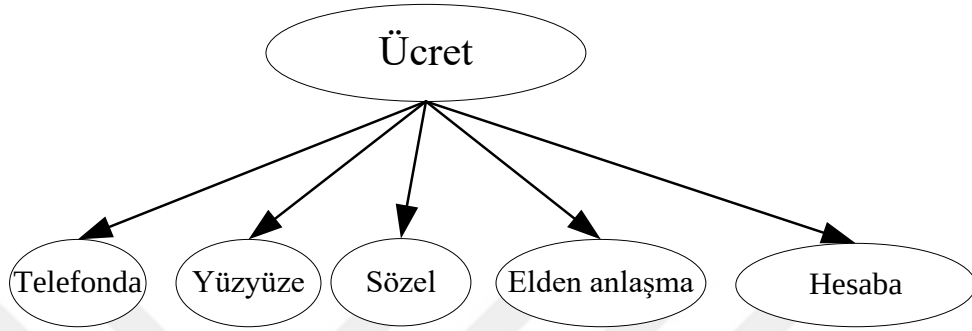
K8: “Çalışma koşulları zor, ben çalışanlar arasında gençlerden biriyim bir de bana bile zor geliyor gerçekten, temizlik yapmak değil sadece aynı zamanda uğraşman gereken insanlar, onların tavırları genel anlamda zorlayıcı bir süreç. Bu işe alırsan bile zorlanıyorsun, işin dengesizliği de seni yoruyor. Herkes farklı bir tarzda temizlik istiyor, kimisi çamaşır suyu kullanmadan istemez, kimisi de öyle şeyler zararlı deyip başka temizlik malzemesi çıkarıyor. Değişiyor yani çalışma koşulları da bu anlamda.”

Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında yaptıkları işte; çalışma koşullarınızı değerlendirmesine dair incelemede, katılımcıların neredeyse tamamı çalışma şartlarının zor olduğunu, mola olmadığını ifade etmişlerdir. Diğer yandan eskiye göre şu anda çalışma şartlarının daha iyi olduğunu da ifade eden katılımcılarda bulunmaktadır. Ayrıca

hem temizlikte bir standart olmaması hem de temizlik yaptığı ev sahibinin tavırlarının bazıları iyi iken bazılarının agresif olmasından şikayetçi oldukları söylenebilir.

2.2.6. Ücret Teması

Ücret teması aşağıda yer almaktadır.

Şekil 7: Ücret

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların, Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında incelenmesine dönük olarak “S6: Ücret anlaşmasını nasıl yapıyorsunuz??” sorusuna karşılık 5 alt tema oluşmuştur. Bunlardan objektif olduğunu düşünen katılımcılar şu ifadeleri kullanmışlardır.

K1: “Ücret anlaşmasını telefonda ya da yüz yüze yapıyoruz işte onlar bir fiyat söylüyor ben de söylüyorum orta da bir yerde anlaşıyoruz.”

K2: “Ücret anlaşmasını gitmeden önce telefonda falan yapıyoruz zaten uymazsa ne onlar çağırıyor ne ben gidiyorum ama bazen gerçekten Allah düşürmesin çok paraya ihtiyacım olduğu zaman ne teklif verirlerse gidiyorum.”

K3: “Konuşarak anlaşıyoruz genelde bizi başka gittiğimiz evlerden falan buluyorlar ve aynı ücreti talep ediyorlar ama mesela evin büyüklüğü işin uzunluğu veya iş detayları fiyatı değiştiriyor ama işte anlatamıyorsun ben öyle duydum diyor onu söylüyor ben söylüyorum orta yol bulmaya çalışıp anlaşıyoruz fiyatta.”

K4: “Aslında işe gitmede önce konuşuyoruz bu işleri ama herkes aslında parayı biliyor piyasada belli genelde bazen daha az bazen daha fazla

söylense de ortalama aynı fiyatlar var. Zaten parayı iş bitince elden alıyoruz bazen nakit falan çıkmazsa ibandan gönderiliyor.”

K5: “Sözel bir anlaşma oluyor mesajda ya da arayarak konuşuyoruz anlaşıyoruz ücreti ona göre gidiyoruz ya da gitmiyoruz.”

K6: “Parayı elden alıyorum zaten, ücret anlaşmasını da sözel olarak yapıyoruz. Ben gitmeden beni arayıp, konuşuyorlar zaten ona göre gidiyorum ben de.”

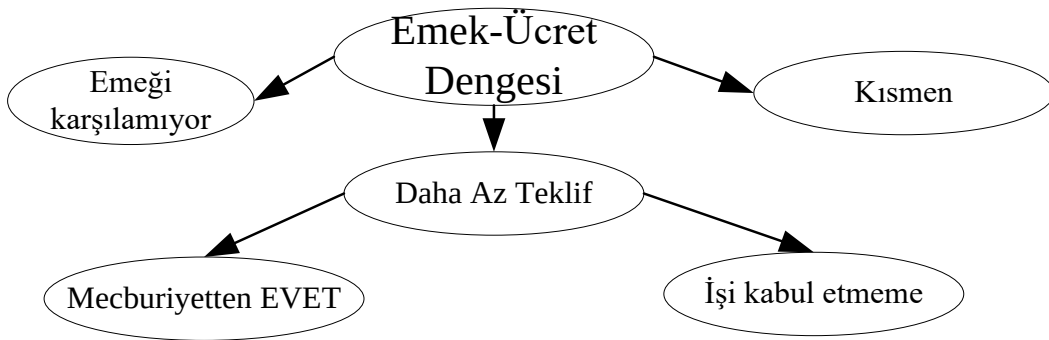
K7: “Biz standart asgari ücret alıyoruz zaten ona göre hesaplanıyor hesabımıza maaşımız yatıyor. Bireysel eve gittiğim dönemlerde telefonda yapıyorduk ya da bizimle gelen büyük ablalar olurdu onlar bizim yerimize yapardı anlaşmayı biz işimizi yapar parayı alırdık sadece.”

K8: “Şu a çalıştığım işte ilk baştan beridir zaten asgari ücret üzerinden anlaştık 6 gün çalışma asgari ücret bu şekilde. Daha önceleri de onlarla görüşüp anlaşıyorduk parayı ayak üstü ya da telefonda fala, parayı da elden alıyordum.”

Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında yaptıkları işte; Ücret anlaşmasının nasıl yapıldığına dair incelemede, katılımcıların çoğunluğu yüz yüze, sözel olarak yaptıklarını ve parayı elden aldıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Diğer yanda asgari ücret ile çalışanların hesaplarına yatırıldığı da beyan edilmektedir

2.2.7. Emek-Ücret Dengesi Teması

Emek-Ücret Dengesi teması aşağıda yer almaktadır.

Şekil 8: Emek-Ücret Dengesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların, Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında incelenmesine dönük olarak “**S7: Sizce aldığınız ücret emeğinizin karşılığı mı? İşveren tarafından**

daha az teklif gelirse nasıl tepki veriyorsunuz?” sorusuna karşılık 2 alt tema oluşmuştur. Bunlardan objektif olduğunu düşünen katılımcılar şu ifadeleri kullanmışlardır.

K1: “Baktığında değil tabi ki o kadar yorucu bir iş ki bu yani bazı arkadaşlarımız tam gidiyor asgari ücret bile vermiyorlar, bazıları günlük gidiyor yine az bir para veriliyor. Yani işin içerisine girdiğinde fiyatlar konuşuluyor ve belirleniyor aslında belli fiyatlar. Bazen 100 TL daha az bazen de daha fazla oluyor ama genelde benzer fiyatlar. Daha düşük söylediklerinde bir şey diyemiyoruz ki mecbur gideceğiz paraya ihtiyacımız var başka yapacak bir şeyimiz yok ki.”

K2: “Bazıları hakkını fazlasıyla veriyorlar, bazıları ucu ucuna veriyor, bazıları da çok az veriyor.”

K3: “Karşılığını veren insanlarla da çalıştım onların hakkını Yemek istemiyorum ama genelde hakkım verilmiyor dediğim gibi başkasına bu kadara gidiyorsun bana niye bu kadara gelmiyorsun diyen çok, bu durumla ilgili açıklama yapıyorum gerçekten anlamıyorlar. Görünen köy kılavuz istemez aynı ev değil, aynı iş değil ama işte ne yapacaksın en son kabul edip gidiyorum, doğrusu tepki falan veremiyorum. Zor buluyorum zaten işi o yüzden susuyorum.”

K4: “Yani dürüst olmak gerekirse değil, valla zor bir iş yapıyorum kimsenin elini bile sürmediği, midesinin bulanarak baktığı yerleri yıkayıp temizliyoruz. Baktığında aldığım para emeğimi karşılamıyor ama yapacak da bir şey yok kimse itiraz etmezse böyle devam eder bu durum. Az önce de söyledim aslında ortalama bir fiyat var ama bazen bu tutarında altında teklif yapıyorlar ben de o sırada çok ihtiyacım varsa paraya direkt gidiyorum ama yok fazla yoksa biraz diretiyorum arttırsın diye istediğim fiyatı yapmazsa da gitmiyorum.”

K5: “Net bir cevap verecek olursam tabi ki emeğimin karşılığı değil. Tüm gün emek veriyorum çalışıyorum karşılığında tabi daha fazla bekliyorum ama alınan paralar ortada yani yetmiyor para o ayrı bir mevzu bir de gerçekten emeğinin karşılığı bu değil. Üstüne bir de bazen ortalama aldığımız paradan daha az teklif ediyorlar bu durumda hemen itiraz ediyorum böyle bir fiyata gelemeyeceğimi söylüyorum bazen kabul ediyorlar benim teklifimi bazen de etmiyorlar ben de gitmiyorum. Eskiden

iş bulamam diye her teklifi kabul ediyordum şu an öyle değil en azında ortalama fiyat verseler bile gidiyorum.”

K6: “Emeğimin karşılığı değil diye düşünüyorum. Yani genelde de o söylüyor, ben yapıyorum gibi ben teklif sunacak konumda değilmiş gibi hissediyorum kendimi. Bir de sabit bir para yok bizim işimizde işe göre değişiyor fiyat, o yüzden sabit fiyat yerine işi göre değişen fiyatlarımız var ama yine de gidiyorum yani paraya ihtiyacım var da az teklif edilirse de kabul ediyorum yapacak bir şey yok.”

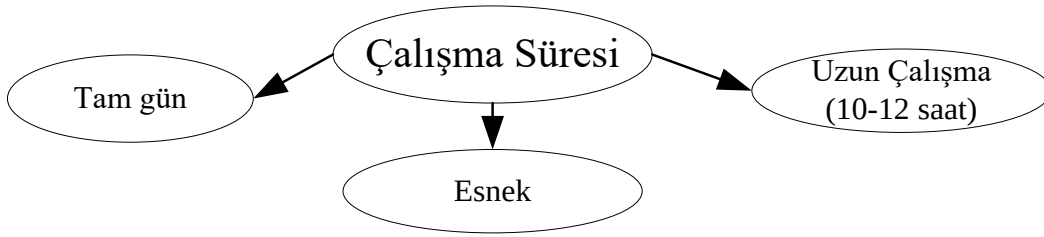
K7: “Şu an asgari ücrette çalışıyorum tabi yine de az geliyor bana ekonomik şart düşünüldüğünde gerçekten az bir para ama gündelik ve bireysel gittiğim zamanlara göre daha iyi bir para alıyorum. Önceden çalıştığım da az para teklif ettiklerinde gidiyordum aslında bir iki kere hani aslında ben bu kadar paraya çalışmam dedim ama hallederiz falan dendi ama tabi ki halledilmedi, o yüzden pek söylemedim artık.”

K8: “Şu an çalıştığım işi de düşündüğümde değil çünkü 6 gün gidiyorum ama gideceğim günler belli değil yani bugün izinli de olabilirim, işte sabah 9 da başlıyoruz akşam da iş bittiğinde, gidiyoruz ama bu gittiğimiz evler için ekstra para almıyoruz mesela aynı günde iki eve gittiğimiz oluyor ya da bir ev için 3 kişi lazımsa bir kişi gittiğimiz bile oluyor öyle mesai falan yapıyoruz ama paramızda bir değişiklik yok, işte yemek ısmarlarım falan diyorlar öyle kapatmaya çalışıyorlar.”

Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında yaptıkları işte; alınan ücret emeğin karşılığı olup olmadığı ve işveren tarafından daha az teklif gelirse nasıl tepki verilmesine dair incelemede, katılımcıların çoğunluğu emeklerinin karşılığını alamadıklarını, zor şartlarda çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Diğer yandan daha z teklifin çoğu zaman geldiğini ancak paraya ihtiyacının olmasında dolayı kabul ettiklerini ifade ettikleri görülmektedir. Çok düşük teklif olması ve çalışma şartlarının ağır olmasından dolayı da kabul etmediklerini de ifade etmişlerdir.

2.2.8. Çalışma Süresi Teması

Çalışma süresi teması aşağıda yer almaktadır.

Şekil 9: Çalışma Süresi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların, Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında incelenmesine dönük olarak “**S8: Çalışma süresi hakkında bilgi verir misiniz? Esnek ve uzun çalışma saatlerine maruz kalıyor musunuz?**” sorusuna karşılık 3 alt tema oluşmuştur. Bunlardan objektif olduğunu düşünen katılımcılar şu ifadeleri kullanmışlardır.

K1: “Yani bizim işlerde belirli bir saat olmaz işin durumuna göre değişir bazen tüm gün, bazen birkaç saat sürüyor çalışma. Saat anlaşması yaptığımızda o saatte pek çıkamıyoruz zaten çünkü, hani hep bir eksik bulunuyor işte biraz daha kalın burası olmamış falan gibi o yüzden bizim işlerde saat değişir hep artar yani ama paramız artmaz. Yani ekstra bir iki saat daha kaldığımızda bunu parası verilmedi bana hiç, ben de çekindim hiç söyleyemedim mesai parası bu neticede ama hiç almadım.”

K2: “Bu gittiğim evlere ve kaç kişi gittiğimize göre değişiyor yani kesin bir saat söyleyemem ama hep mesai var yani gelip bakıyorlar ve tekrar yaptırıyorlar o yüzden saat bizim işlerde sabit bir şey değil kesin cevap veremem buna. Mesela fazla uzun çalıştığımızda bunu parası da verilmiyor anlatmıştım zaten, öyle işi yaptığımızla kalıyoruz.”

K3: “Çalışma süresi yaptığımız işse göre değişkenlik gösteriyor belirli bir saat söylemek zor olur yani 6 7 saat bazen daha uzun ya da daha az saat çalışıyoruz ama paramız değişmiyor yani ben ev sahibine ortalama bir saat söylüyorum ama uzadığı oluyor zaten bu uzamalar benim yüzümden değil kendileri işi bilerek uzatıyorlar ya da bana yeni işler çıkarıyorlar ben de yapıyorum işte onları zaten o mesailerin parasını almak söz konusu değil.”

K4: “Şu an ki işimde ben evde sabahdan akşama kadar çalışıyorum hem çocuklara bakıyorum hem de ev temizliği yemek falan. Yaklaşık 10 12 saat arası diyebilirim. Buradan önceki işlerde de 7-8 saat falandır büyük

ihtimalle işe göre, eve göre değişebilir bu saatler ama en aşağı 5 saatten aşağıda çalışmıyorum.”

K5: “Tabi genel olarak esnek saatlerde çalışıyorum yani sadece ben değil bizim işleri yapan çoğu insan esnek ve uzun saatlerde çalışıyor. Çünkü işimizin belirli bir saati yok hani şu saatlerde çalışma, işte belirli saatlerde mola ya da çıkış saatin kesin olduğu bir iş değil o yüzden hem çalışma sürem belirli değil hem de yani esnek saatlerde çalışıyoruz.”

K6: “Belirli bir saat yok aslında bizim işlerde. Bugün gel diyor o gün işte ben işlerimi bitirdikten sonra gidiyorum aslında. Kendi planımda şu saatte bitiririm diye çıkarım diye plan yapıyorum ama yine evin işlerine bağlı çalışma saatlerimiz. Bir kere böyle bir durum yaşadım. Yani çok fazla uzadı bunu söyledim. O da tamam ücreti veririm dedi ama tavrı rahatsız ediciydi benim için ben ekstra daha fazla iş yaptım ve mesai harcadım paramı talep ettim ama tavır kırıcıydı gerçekten. Bundan beridir de onlar bir şey söylemediği zaman ben de bir şey söylemedim.”

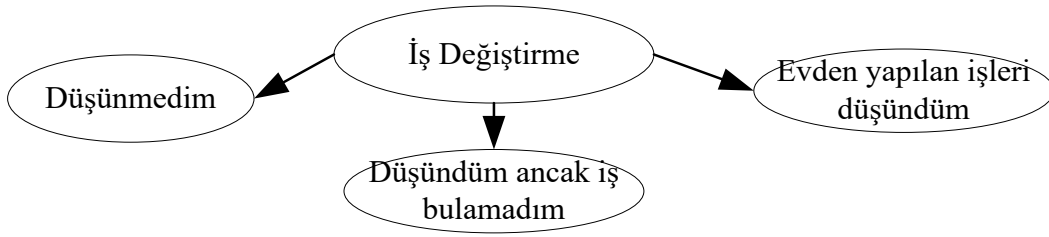
K7: “Çalışma şartları değişse de bizim işte değişmeyen şey çalışma süresi herhâlde. Kesin ve net bir saatimiz yok sabah 9’ da başlıyoruz bu kesin ama işimizin ne zaman biteceği belli değil bazen erken bitiyor diyelim, başka bir yere daha geçiyoruz yani aynı günde iki farklı yere gidebiliyoruz. Evet uzun saatler çalıştığımız oluyor tabi ki bu çalışmaların şu an ki işimde de açıkçası parasını almıyorum 1-2 saat bir şey olmaz falan diye söylenip üstü kapatılıyor. Ben de bir nebze de olsa düzenli iş diye susuyorum.”

K8: “Söylediğim gibi 6 gün kesin ama hangi günler belli değil sabah 9’ da çıkıyoruz geliş saati belli değil, çünkü 5 kişilik işi 2 kişi de yapabiliriz bir grup aynı an da iki eve halletsin diye mesai oluyor yani her gün değil tabi am oluyor mutlaka.”

Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında yaptıkları işte; çalışma süresi ile esnek ve uzun çalışma saatlerine dair incelemede, katılımcıların çoğunluğu çalışma saatlerinin belirsiz olduğu, işe ve işverene göre değişebildiğini ifade ettikleri görülmektedir. Diğer yandan keyfi çalışma düzenini olduğu da ifadelerde anlaşılmaktadır. Günlük belirlenen 8 saatten daha fazla çalıştıkları da ifadelerden çıkarılmaktadır.

2.2.9. İş Değiştirme Teması

İş Değiştirme teması aşağıda yer almaktadır.

Şekil 10: İş Değiştirme

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların, Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında incelenmesine dönük olarak “**S9: Başka bir işte veya iş yerinde çalışmayı düşündünüz mü?**” sorusuna karşılık 3 alt tema oluşmuştur. Bunlardan objektif olduğunu düşünen katılımcılar şu ifadeleri kullanmışlardır.

K1: “Hiç öyle düşünmedim ilkokul mezunu olduğum, başka bir iş yapamam gibi geliyordu bu iş bana daha kolay göründü, bir de zaten evde de temizlik yapıyorum, bu işi biliyorum zaten o yüzden düşünmedim. Bir nevi mecbur kaldım hem zor bir dönem geçiriyorduk, çocuklarım küçüktü, okuyorlardı falan ben de o sırada iş değiştirmek istemedim, artık emekli olacağım o yüzden pes ettim, devam ettim bu işte çalışmaya.”

K2: “Aslında evde yapabileceğim işleri düşündüm çünkü hem evin işlerini yapardım hem de evden çalışırdım ama öyle bir iş bulamadım, bulsam öyle bir şey yapmayı düşünüyorum. Bu şekilde evlere giderek olmuyor, yetişmiyor yani.”

K3: “Aslında ben u işlere başlamadan önce hiç çalışmamıştım daha önce. Zor duruma düştüğümüzde mecburen başladım bu işe. Tabi ki başka işte çalışmayı çok istedim ama çapım belli yani benim yapabileceğim başka bir iş yok o yüzden devam ediyorum.”

K4: “Başka işler yaptım birkaç kere ama dönüp dolaşıp yaptığım iş bu tarz işler hep. Kadın başıma başka ne yapabilirim ki aklıma başka iş gelmiyor. Keşke yapabilsem ama sadece, temizlik, çocuk bakmak, yemek yapmayı falan biliyorum hani yapabileceğim başka bir şey yok.”

K5: “Aslında düşünmedim çünkü yapama o yüzden düşünmüyorum zaten yapabileceğim bir iş yok okul durumu desen yok ben de bir de iki tane kızım var onları da düşünüyorum o yüzde bir şey öğrenecek vaktim de evet

zor bir iş ama benim elimden de başka bir iş gelmiyor bu işi yapmaya mecburum o yüzden sevmeye çalışıyorum.”

K6: “Başka bir iş yerinde çalışmayı düşündüm ama çocuklarım olduğu için şimdi ben çalışamayacağım zamanlar oluyor işte eşimin yoğun olduğu zamanlar oluyor, bende o hafta çalışmak istemiyorum bu iş öyle bir imkan sağlıyor işte çalıştığın zaman para alabilirsin, çalışmadığın zaman alamazsın bu durumu benim gibi çocukları olan kadınlar için rahat oluyor. Başka bir işte çalışmayı düşünsem de o rahatlığı vermiyor.”

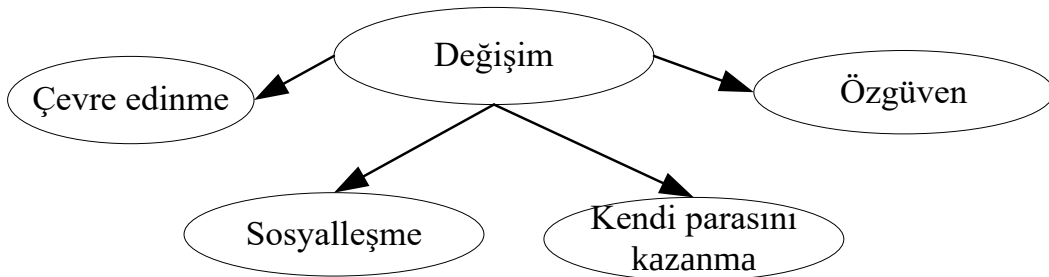
K7: “Daha gençken düşünüyordum, iş beni çok zorluyordu, sabit olmayan saatleri, günleri hayatımı çok düzensiz yapmıştı ama şu an devam etmemin tek sebebi artık emekli olmak istiyorum, yıllar sonra düzenli ödenen sigortam var o yüzden dişimi sıkıyorum, dayanmaya çalışıyorum. Yoksa bu iş sürekli yapılacak bir iş değil.”

K8: “Ben şu an açıktan üniversite okumayı ve oradan devam etmeyi düşünüyorum geçici olarak buradayım şu an başka yapabileceğim meslek yok, evime de yakın en kolayı bu geliyor nurdan para toplayıp üniversitede harcamayı, parayı oraya kullanmayı düşünüyorum.”

Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında yaptıkları işte; başka bir işte veya iş yerinde çalışmayı düşünme durumuna dair incelemede, katılımcıların yarıdan fazlası eğitimsizliği, çaresizliği bahane ederek düşünmediğini ifade ettileri görülmektedir. Diğer yandan iş buladıkları için bu işi mecburen yaptıkları da ifade edilmektedir.

2.2.10. Değişim Teması

Değişim teması aşağıda yer almaktadır.

Şekil 11: Değişim

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların, Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında incelenmesine dönük olarak “**S10: Çalışmaya başladıktan sonra hayatınız da değişimler oldu mu? Evet ise bu değişimler nelerdir?**” sorusuna karşılık 4 alt tema oluşmuştur. Bunlardan objektif olduğunu düşünen katılımcılar şu ifadeleri kullanmışlardır.

K1: “Evet oldu tabi ki değişimler. Şimdi insan çalışma hayatına girdiğinde farklı oluyor, hayatın ne olduğunu anlıyor, insanları tanıyor ve öğreniyorsun. Sonuçta bir esnaf oluyorsun aslında, daha çok çevre ediniyorsun eskiden benim çevrem ailem, kardeşlerim, komşularım falandı şimdi iş yerinden arkadaşlarım oldu en önemlisi özgüven kazandım, kendi paranı kazanmak az veya çok fark etmez özgüven kazandırıyor insana.”

K2: “Özgüven kazandım bunu söyleyebilirim. İkinci olarak kendi kazandığın parayı harcamak farklı hissettirdi yani güzel anlamda iyi hissettirdi ben de bir işe yarıyormuşum gibi hissettim. Bir de ne bileyim sosyalleştim diyelim yani eskiye göre çok sosyalleştim çok şükür yani hani biz daha önce böyle değildik. Hani mesela kendimi asla hiçbir konuda savunamazdım. Hakkımızı arayamazdık ama böyle bir işe girdiğim için kendimi daha güçlü hissettim. Kendi ayaklarımın üstünde durabileceğimi öğrendim. Yani bunları diyebilirim.”

K3: “Kendimi tanıdım diyebilirim. Bu konuyu şöyle açayım, küçük yaşta evlendim çocuk falan derken kendimi tanıımıyormuşum aslında çalışmaya başladıktan sonra kendimi işe yarar hissediyorum, farklı insanlar tanıyorum kendimi anlıyorum evden uzaklaşmak başlarda korkuttu ama güzel hissettirdi cesur ve özgüvenli. Bana kattığı şeyler böyle artık kendimi tanıyorum daha cesur ve özgüvenli hissediyorum.”

K4: “Çocuklarım için, evim için para kazanıyorum bu hissiyat çok güzel, gurur verici, sonra arkadaşlarım oldu, çevrem oldu hep bu işler sayesinde. Bir şeyleri tek başıma yapmayı öğrendim, özgüvenim arttı. Bunları söyleyebilirim, artık çocuklarıma ben de harçlık veriyorum bu duygular güzel hep.”

K5: “İhtiyaçlarımı, kızlarımın ihtiyaçlarını artık ben karşılıyorum bu bana güven verdi, böyle her şeyi yapabileceğim gibi hissettirdi. Onu dışında ben içine kapanık bir insandım çok konuşamazdım insanlarla şimdi daha rahat konuşuyorum. Eskiden olsa seninle böyle bile konuşamazdım ama şimdi rahatça konuşabiliyorum ve psikolojimi de çok iyi geldi artık yalnız

hissetmiyorum kendimi, arkadaşlarım var çevrem var bu beni güvende ve rahat hissettiriyor çalışmak gerçekten bana bu konuda çok çok iyi geldi.”

K6: “Çalışan bir kadın olarak kendimi görmediğim için böyle çok net olarak yani aldığım para zaten cüzi bir miktar ve ne bileyim, kendimi o konuma koyamıyorum. Bak am şöyle şeyler oldu; çocuklarıma artık ben kendi cebimden harçlık verebiliyorum. Yani önceden sadece eşimin cebine bakıyordum, şimdi gizliden çocuğun ekstra bir şey istediğinde çaktırmadan kendi paramdan verebiliyorum yani. Sonra yeni arkadaşlıklar da edindim, güzel insanlarla da karşılaştım. Bu sayede sosyal çevrem genişledi açıkçası yani böyle bir katkısı da oldu. Çünkü artık evinden çıkıp başka evlere giriyorum. Bir özgüven katıyor ve sosyal çevre katıyor diyebilirim.”

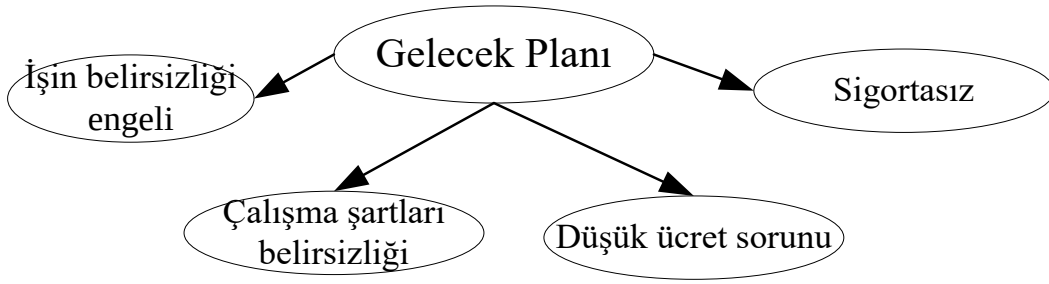
K7: “Arkadaş çevrem genişledi, iş yerlerinden arkadaşım oldu insanları daha iyi tanımaya başladım, daha iyi çözer oldum insanları. Çok fazla insanla muhatap olduğunda gerçekten artık insanları tanıdım. En önemlisi kendi paramı kazanmak çok güzel bir şey kimseye muhtaç olmamak, özgüven kazındım diyebilirim yani.”

K8: “Hayatımda ilk defa iş hayatına giriş yaptım , kendi paramı kazandım bu çok güzel bir histi ama bana iş hayatının hiç de görüldüğü gibi olmadığını ne iş yaparsan yap zor olacağını da gösterdi. Kendi ayaklarımın üzerinde durmak çok iyi bir şey ama doğru mesleği de yapmak istiyorum, o yüzden üniversite okuyacağım.”

Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında yaptıkları işte; Çalışmaya başladıktan sonra hayatlarındaki değişimlere dair incelemede, katılımcıların çoğunluğu kendi parasını kazandıklarını ifade ederken aynı zamanda yeni arkadaş çevreleri edindiklerini, sosyalleştiklerini ve kendilerine öz güven geldiğini ifade ettikleri ortaya çıkmıştır.

2.2.11. Gelecek Planı Teması

Gelecek Planı teması aşağıda yer almaktadır.

Şekil 12: Gelecek Planı

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların, Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında incelenmesine dönük olarak “**S11: Aileniz veya sosyal yaşantınızla ilgili geleceği dair planlar yaparken işiniz ya da ücretiniz buna engel oluyor mu?**” sorusuna karşılık 4 alt tema oluşmuştur. Bunlardan objektif olduğunu düşünen katılımcılar şu ifadeleri kullanmışlardır.

K1: “Bizim işte çalışan biri geleceği düşünemez çünkü ne olacağımız belli değil zaten sigorta yok iş yerinde başına bir şey gelse işsiz kaldın sigortada yok, para kazanmayacaksın iyileşene kadar, hatta sen iyi olana kadar senin yerine başka birini hemen buluyorlar. Yani kısacası bu iş gelecek planı yaptırmıyor. Para desen aynı şey kazanılan para ortada, ekonomi kötü yine geleceği düşünemiyorsun ki biz günü kurtaralım yeter diyoruz.”

K2: “İşim engel oluyor şöyle; şimdi bizim iş kesin ya da saatleri belli olan bir iş olmadığı için geleceği düşünmek garip hissettiriyor çünkü her ay yatan belirli bir maaşım yok yani o yüzden bir şey almaya ya da yapmaya çekiniyorum yani. Dışarı çıkmayı bile iki kere düşünüyoruz her şey çok pahalı olduğu için o yüzden plan yapamıyoruz günü geçirelim şükür diyoruz.”

K3: “Şimdi benim aldığım ücret aylık belirli bir para değil hani memur gibi paranın yatacağı gün belli ne kadar yatacağı belli öyle geleceği düşünüp plan yapabilirsin ama bizim işimizde biraz zor gerçekten hani ben şimdi bir şey alsam diyelim nasıl ödeyeceğim ya artık kimse çağırmasa beni, bunları hep düşünüyorum o yüzden zor gerçekten plan yapmak özellikle gelecekle ilgili.”

K4: “Benim işim günlük bir iş o yüzden geleceği fala düşünmek biraz zor çünkü dediğim gibi her an beni çıkartabilirler, ya da daha az para verdikleri

birini bulurlar beni çıkarırlar. Böyle robot süpürgeler falan çıktı bunları çoğu kullanıyor ekstra birine ihtiyaç duymazlar. Bizim işte hep risk var, yıllardır çalışıyorum ben ama son yıllarda bu durumlar daha fazla olmaya başladı . Çocuklarımla ya da eşimle dışarı bile çıkmaya çekinir olduk zor bir dönemden geçiyoruz bence.”

K5: “Gerçekten ayı geçirdiğimde şükür diyorum artık geleceği falan hiç düşünemiyorum. Zaten sadece benim param yetmiyor bize kızlarımdan büyük olan da part time işte çalışıyor ancak geçiniyoruz. Bunları düşündüğümde gelecekle ilgili plan yapmak çok zor. İşim de zaten buna izin vermiyor mesela bak pandemi oldu bizim işler bitti, yarın öbür gün başka bir şey olur yine biter yani bu iş sadece bize işte ayımızı tamamlamayı falan sağlıyor. Birikim, ya da gelecek planı yapmak çok zor.”

K6: “Gelecek olarak zaten düşündüğüm bir şey de yok ama mesela bazen eşim daha büyük bir şehre taşınmayı ve daha iyi imkanlara sahip olmak istiyor belki o işini orda da yapabilir ama ben yapamam en azından bir süre çünkü burada tanıdıklar sayesinde iş bulabiliyorum ama başka yere gittiğimizde benim iş bulmam zorlaşacak. Böyle şeyler düşündüğümde gelecek evet beni endişelendiriyor ve işimin her yerde yapılabilse bile aslında güven kurmak sürdürüldüğü için başka bir yere taşınma mevzusu geçtiğinde buna engel oluyor işte. İşten kazandığınız para sabit bir para değil o yüzden sabit olmayan bir parayla da gelecek düşünmek olmuyor yani garantisi yok hiçbir şeyin.”

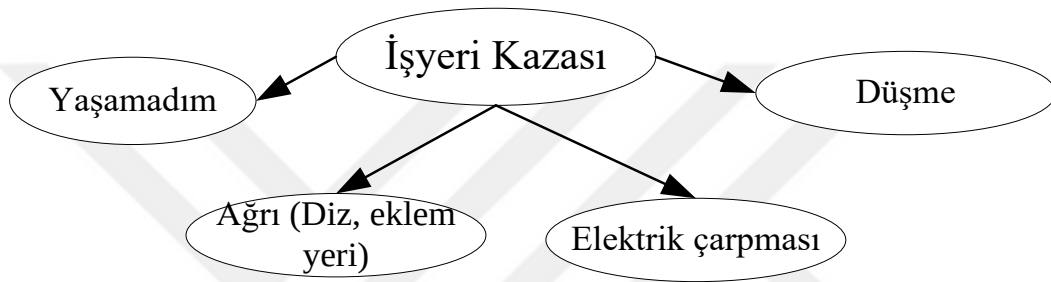
K7: “İşimizin hiçbir zaman bir garantisi olmadığı için engel olmak değil de düşündürüyor yani işten çıkılırsam ne yaparım, ya da nasıl öderim, nasıl geçinirim falan diye insanı düşündürtüyor. Aslında ölmeyecek bir meslek çünkü temizliğe her zaman ihtiyaç olur, tabi ilerde teknoloji daha da gelişir her şey otomatikleşir onu bilemem ama bir ihtiyaç her zaman olacak. Her zaman ihtiyaç olsa da her zaman yapılacak bir iş değil o yüzden sürekli değişiyor yenileniyor çalışanlar, sabit kalan çok az benim gibi 3-5 kişi biliyorum ben sadece. Engel oluyor diyebiliriz yani.”

K8: “İşin ücreti az olduğu için tabi ki para engel oluyor iş devamlı yapılacak bir iş değil ben de geçici süreyle yapıyorum zaten işi bu gibi işler o kadar tuhaf ki böyle seni içine alıyor, bırak geleceği bugünü bile zor düşünüyorsun, derdin sadece bugünü kurtarmak oluyor, böyle umutsuzluk falan aşıyor. Ben çalıştığım her saat kendimi böyle hissediyorum.”

Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında yaptıkları işte; geleceği dair planlar yapılırken işin ya da ücretin buna engel olmasına dair incelemede, katılımcıların çoğunluğu zor geçindiklerini ve aldıklarının parayı yetersiz kaldığı, sigortasız olmasında dolayı emekliliğinde olamayacağını düşündüklerinden gelecek adına plan yapamadıkları ortaya çıkmaktadır.

2.2.12. İşyeri Kazası Teması

İşyeri Kazası teması aşağıda yer almaktadır.

Şekil 13: İşyeri Kazası

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların, Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında incelenmesine dönük olarak “S12: İş yerinde iş kazası geçirdiniz mi? Sağlık sorunu yaşadınız mı?” sorusuna karşılık 4 alt tema oluşmuştur. Bunlardan objektif olduğunu düşünen katılımcılar şu ifadeleri kullanmışlardır.

K1: “Ben de zaten ritim bozukluğu vardı iş ekstra bunu arttırdı zor bir iş yapıyoruz neticede bu yüzden ameliyat oldum bir süre izin kullandım. Bir de sürekli ayaktayız falan ayak ve diz ağrılarım oldu onun dışında çok şükür bir şey yaşamadım.”

K2: “Çok şükür öyle büyük bir şey yaşamadım am yaşayanları duydum işte düşüp ayaklarını falan kıranlar olmuş ben soğuk algınlığı falan yaşadım başka bir şey olmadı.”

K3: “Yok çok şükür büyük bir şey yaşamadım grip falan öyle şeyler o da yani yaz kış suların içindeyiz ondan. Onun dışında büyük bir şey yaşamadım.”

K4: “Tabi canım, dedim ya yıllardır çalışıyor işte zor, hastalanmamak, sakatlanmamak mümkün değil, iş yüzünden fitık oldu ben de zaten, ameliyat oldum hatta onun için, bir kere de hiç unutmam merdivenden düşmüştüm ayağımı çatlattım bir süre çalışamadım tabi. O sırada evine gittiğim abla da yardım etti bana hakkını yemek istemem, hastane falan yardımına koştu. Onun gibi insanlar yani iyi insanlar çıkar aslında çıkmaz değil ama sayıları az yani iyi insanların”

K5: “Aslında ben çok dikkatli davranıyorum çünkü bana bir şey olursa eve ekmek getirecek başka kimse yok o yüzden basit şeyler dışında çok şükür bir şey yaşamadım ama hani yaşayan arkadaşlarım var bir bakıma tehlikeli bir iş bir arkadaşımı elektrik çarpmıştı çok kötü olmuştu gerçekten. Allah göstermesin ben çok bir şey yaşamadım.”

K6: “Evleri temizlediğim zaman falan çok hastalanıyorum, soğuk alıyorum. Temizlik yaptığım sırada mesela kışın kombiyi kapatıyorlar. Kombiyi kapattıkları için ben üşüyordum ama pencereler açık temizlik yaptığım için de açmıyorlar ve ben bunu teklifte edemiyorum. Bundan dolayı hep soğuk alıyordum, hastalanıyordum. Sigortam aslında eşimden dolayı sağlıktan yararlanabildiğim zamanlar oldu ama. Eşimle çalışmadığı zamanlarda evet zorluk çektim, yani çok ihtiyaç duydum sağlık sigortasına çünkü kolaylıkla gidip ben ilaç alamıyorum. Reçetesiz aldığım için pahalı alıyorum ilaçları. O yüzden sigortam olsa aslında iyi olur ama yapılmıyor ben de artık bıktığım için söylemiyorum. İşte böyle hasta olduğumuz zamanlarda aklıma geliyor.”

K7: “Evet hiç unutamadığım bir anım var balkon yıkadığım bir evde ondan önce de halı yıkamıştık böyle kilim gibi daha sonra balkonu yıkıyorduk, yerler hep köpüklü ama alışkınım yani böyle şeylere, sonra ne olduğunu anlamadan kaydım ve düştüm var ya ayağım çatladı zaten hemen hastaneye falan gittik, tabi orda kendi evim gibi anlatıyorum falan, öyle bir süre çalışmadım bu yüzden. O sırada zaten bakan biri yok eve eşim dışında zorlanmıştık maddi olarak, sigortanın öneminin anladım zaten ona göre adım attım sonraları da.”

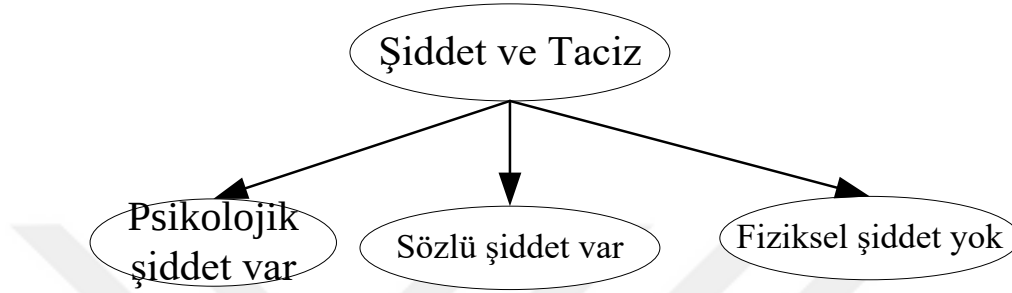
K8: “Hayır böyle bir şey yaşamadım. Yaşayanları çok duydum anlatıyor ablalar ama ben yaşamadım böyle bir şey.”

Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında yaptıkları işte; yerinde iş kazası geçirme durumu ve sağlık sorunu yaşamasına dair incelemede, katılımcıların çoğunluğu

yaşamadığını ancak duyduklarını ifade ettikleri görülmektedir. Diğer yandan ağır şartlarda çalışmaktan dizlerinin ağrıdığı fitık olduğu ve zeminden kaynaklı düşmeler yaşandığını da ifade ettikleri ortaya çıkmıştır.

2.2.13. Şiddet ve Taciz Teması

Şiddet ve Taciz teması aşağıda yer almaktadır.

Şekil 14: Şiddet ve Taciz

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların, Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında incelenmesine dönük olarak “**S13: Fiziksel ve psikolojik şiddetle, tacizle karşı karşıya kaldınız mı? Evet ise tepkiniz ne oldu?**” sorusuna karşılık 3 alt tema oluşmuştur. Bunlardan objektif olduğunu düşünen katılımcılar şu ifadeleri kullanmışlardır.

K1: “Yani fiziksel şiddet hayır ama psikoloji şiddet yaşamayan yoktur. Gerçekten zor bir iş ben hep alttan alıyorum, merhametli olmaya çalışıyorum ama yok yani her zaman o baskı bizim üzerimizde hissediyoruz. Bize bağırınlar, çağırınlar bizi küçük görenler çok oluyor ama hep alttan almaya çalıştım tepki falan veremedim yoksa bu işi yapamazdım ki alttan almasaydım bu işte bu kadar yıl çalışmazdım.”

K2: “Fiziksel bir şey olmadı ama bu sayılır herhâlde şöyle bir şey yaşamıştım; biraz hani kibirliliğini gördüm. Hani biz hiç öyle daha, aşağıda daha küçük yani kısaca küçümseyerek baktığını hissettirdi bazıları birkaç kere de bağırışlardı hemen oradan çıkmıştım hatta paramı falanda almadım öyle hemen çıkmak istedim oradan”

K3: “Şiddet falan yoktu ama bir hor görülme oluyordu böyle psikolojik olarak baskı yapıyorlardı işte biraz daha hızlı olabilir misin bazen de hakaret ediyordu böyle yüzüme değil de arkamı döndüğümde ” beceriksiz”

falan deniliyordu. Bu yaşadığım en garip olaylardan biri bu daha sonra bana mı söylediniz dedim hayır ya falan deyip geçiştirdi ama zaten ben bir daha oraya gitmeyerek tepkimi gösterdim.”

K4: “Fiziksel şiddete maruz kalanları duydum yalan yok ama ben yaşamadım. Ama psikolojik olarak zorlandığım üzerime gelindiği zamanlar oldu. Böyle tüm gün evde olup beni izleyen vardı bu ister istemez insanı geren bir durum. Bazıları da bana bir şey söylemez ama evin içinde işte; “of burada leke var”, “camlar çok tozlu silindiğine emin misin” falan gibi şeyler söyleyip bana baskı yapanlar vardı.”

K5: “Yani sayılır mı bu bilmiyorum ama demiştim ya böyle ev sahibinin evde olunca bir geriliyorum garip biçimde baskı hissediyorum üzerimde zaten bazıları da bunu açıkça yapıyor psikolojik olarak üzerimize geliyorlar bazen gereksiz oflamalar işte küçük küçük şikayet etmeler gerçekten insanda çalışma hevesi bırakmıyorlar. Hiçbir tepki falan veremiyorum zaten mecburum bu işe tabi ki abartan insanlara ben de karşılık veriyorum ondan korkum yok ama küçük şeylere zaten alışık olduğum için pek takmıyorum artık.”

K6: “Evet karşılaştım. Ben çalışırken rahat giyinmeyi seviyorum rahattan kastımda işte pijama eşofman falan gibi şeyler. Bir tane kadının bu konuda uyarısıyla karşılaştım. Benim bu evde eşim giriyor çıkıyor, çocuklarım var, giyim tarzına dikkat et falan dedi böyle, hareketlerine dikkat gibi baya bağırdı bana işte, ben de kendimi savunuyorum benim yaptığım hiçbir şey pijama falan giymişim zaten nasıl giyinmemi bekliyorsun falan dedim biz böyle kavga ettik işte baya bağırdı bana, bana işi ayarlayan ablayı aradı ona şikayet etti böyle bir sürü psikolojik şiddet yani bu sonra zaten ben dayanamadım çıktım gittim evden. Bunu hiç unutamıyorum mesela, o sırada zaten işe yeni başlamıştım, hevesim falan kalmamıştı. Yine de bir şekilde devam ettik zaten hayat yani çalışmak zorundayız.”

K7: “Bağırıp çağırmalar hep oluyor şikayet etmeler, surat yapmalar, kibirli duruşlar bunlar hep oluyor. Bir yerden sonra bunlara tepki veremiyorsun artık alıştığın için, hiç yokmuş gibi davranıyorsun o yüzden tepkisizleşiyorsun. Ben çok şükür yaşamadım ama bir arkadaşımın dayak yediğini biliyorum bunlar sanırım yer silme konusunda ev sahibi ile tartışıyor ev sahibi de kadın bu arada ev sahibi arkadaşımın saçlarından tutup böyle yere atmış daha iyi bak falan diye sonra tabi tartışma falan olay

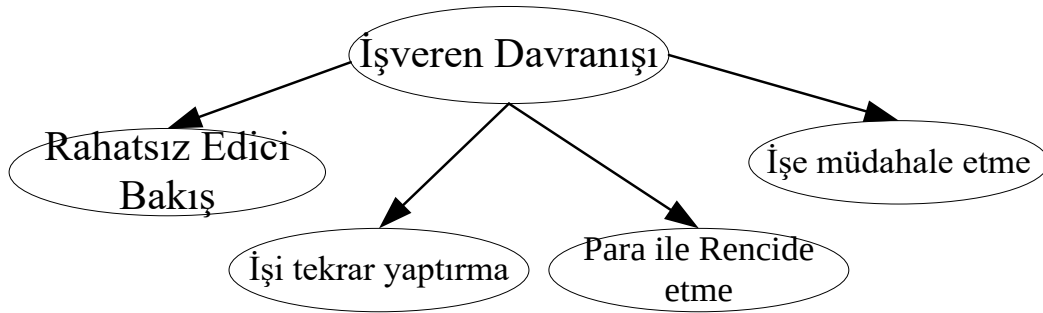
öyle kapandı. Baktığında zor bir olay, arkadaşım hemen çıkıp böyle bizim bu işleri bulan bir ablamız var onu arıyor ben şikayet edeceğim falan gibi konuşuyor bir şekilde kadını ikna ettiler şikayet etmedi bu olay öyle kapandı. Tabi bir daha kimse o kadının evine gitmedi ayrı bir mevzu ama arkadaşımında çalışmayı bıraktı bir süre sonra, yazık oldu ona da.”

K8: “Biraz genç olduğum için mi bilmiyorum sürekli tuhaf bakışlarla karşılaşıyorum, bana acıyarak falan bakılıyor ve bu beni gerçekten çok rahatsız ediyor. Ya da gittiğimiz bir evde erkek varsa ben istemsizce zaten kendimi arka plana atmak zorunda kalıyorum yanlış anlaşılmasın insanlar kötü düşünmesin diye, böyle bir şey yaşadığımdan değil ama kendimi sürekli tedirgin hissediyorum. Bu yüzden de hiçbir tepki veremiyorum gerçekten.”

Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında yaptıkları işte; Fiziksel ve psikolojik şiddetle, tacizle karşı karşıya kalma durumuna dair incelemede, katılımcıların tamamı fiziksel şiddet görmediklerini beyan ederken çoğunlukla küçük görme gibi hareketlerle psikolojik şiddet gördüklerini ifade ettikleri görülmektedir. Diğer yandan sözlü olarak şiddet gördüğünü ifade eden katılımcı da bulunmaktadır.

2.2.14. İşveren Davranışı Teması

İşveren Davranışı teması aşağıda yer almaktadır.

Şekil 15: İşveren Davranışı

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların, Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında incelenmesine dönük olarak “**S14: İşveren tarafından rahatsız edici tutum ve davranışlarla karşılaştınız mı? Yaptığınız işe müdahale ediliyor mu?**” sorusuna karşılık 4 alt tema

oluşturmuştur. Bunlardan objektif olduğunu düşünen katılımcılar şu ifadeleri kullanmışlardır.

K1: “Her şey oluyor her şey şiddet noktasına varıncaya kadar rahatsız hissettiğim durumlar oluyordu, mesela gittiğimiz bir evdeki çocuk bize saldırmaya falan kalktı elinde oyuncak silah var sizi istemiyorum diye bağırıp duruyor. Babası falan da hiçbir şey demiyor bir de gülüyor böyle çocuk bizi kovaladı yani hatta birlikte çalıştığım arkadaşım düştü galiba kendimi en kötü hissettiğim gün o gün olabilir. Bilmiyorum tuhaf ve garip hissettim kendimi, üzüldüm bize bizim gibi çalışanlara falan. Bir kere de hırsızlıkla suçlandı evde kaybolan eşyayı ben çalmışım gibi bana iftira attilar, o zamanlar gerçekten sesimizi çıkarmaya korkuyorduk bunları hep içimize attık. Ayrıca her zaman işimize karışılıyor yani hep aynı işi iki üç kere falan yapıyoruz ancak öyle tatmin oluyorlar.”

K2: “Ben işimde çok hassas bir insanım. İşimi de gerçekten iyi yapıyorum ama bazı insanlar gerçekten sanki verdiği paranın hakkını tama çıkaramamış gibi bana arka arkaya aynı işi yaptırdığı çok oldu. Bunun dışında öyle çok rahatsız edici bir durum ile karşılaşmadım.”

K3: “Mesela bir bayana gitmiştim, normalde saat 8 buçuktan saat bire kadar benim işim bitti, kadın dedi ki yok bana gelen bayan saat üçte bitiriyor dedi biraz daha temizle falan. Ondan sonra dedim ki ben senin bütün evini komple camını, duvarlarını, yerlerini 3 tane tuvaletini, hepsini ben yıkadım ayrı ayrı. Sonra dedim ki sen de biliyorsun benim evim uzak otobüs paramı senin karşılamam gerekiyor. Bana dedi ki en son al bu senin paran bu da yol parası diye sonra ekledi sadakam olsun dedi. Ben tüm parayı orda bırakıp çıktım yediremedim kendime yani bu durumu.”

K4: “Bakışlar bazen rahatsız edici olabiliyor, bilmiyorum böyle küçümser gibi bakmak ya da işi beğenememek falan gibi bakışlar hep oluyor diyebilirim. Yaptığım işe her zaman karışılıyor herkes çok iyi biliyor gibi gelip bana tavsiye veriyor bir keresinde böyle konuşan birine; “Abla sen daha iyi biliyorsan beni niye çağırdın” dedim, hiçbir şey söylemedi, zaten sonra da çağırmadı beni. Böyle şeylere itiraz ederseniz hep sizi suçlarlar bir daha çağırmazlar o yüzden her zaman itiraz etmiyorum işte böyle davranışlara.”

K5: “Anlattığım gibi baskı var yani bu durum rahatsız ediyor beni karşılaştığım en rahatsız edici tutum bu aslında onun dışında çok

karşılaşmadım. Yaptığım işe sürekli müdahale ediliyor o da baskıyla beraber yapılıyor zaten yani bazen sadece gıcıklığına aynı işi tekrar ve tekrar yaptırıyorlar. Mesela tam işi bitirdim çıkıyorum artık bana diyor ki duvarları silmemişsin ama duvarları falan konuşmadık biz işin içeriğinde paramı da verdin yani ekstra iş çıkarıyorlar ve bunların parasını da almıyorum. Zaten ekstra yaptığım işin hiç parasını almadım açıkçası bir iki kere istedim ama geri dönüş almayınca vazgeçtim. Bir süre sonra zaten alışıyorsun böyle şeylere.”

K6: “Her zaman, her zaman yani sanki bana yani milyonlar veriyorlar da işte verdikleri paranın onlara göre kuruşuna kadar çıkaracaklar, bunun için ellerinden geleni yapıyorlar. Ben evimde yaptığım işin kaç kat daha iyisini yapıyorum ama ısrarla aynı davranışlar. İş tekrar ve tekrar yaptırma böyle şeyler çok yaşıyorum. İşte üstten bakma kibirli davranışlar var bunlar rahatsız edici gerçekten. Bağırıp çağırmalardan bahsettim zaten, hiçbir işi beğenmeme aynı işi tekrar yaptırma falan bunlar hep rahatsız olduğum şeyler.”

K7: “Birebir münakaşaya girmedim gerçekten, yıllardır bu işin içindeyim valla artık bazı şeylere tepkisiz kalmaya başladım o yüzden böyle şeyler beni etkilemiyor artık. Yaptığım işe de müdahale ediliyor çoğu zaman bazen gerçekten benim hatam yüzünden bazen de sırf gıcıklığına işime karışıyorlar, artık ne derler bilmiyorum bu işin şeyi oldun diye işte ben oyum artık, o kadar şey gördüm ve duydum ki tepki veremez oldum artık çoğu şeylere, susmayı tercih ediyorum tamam diyorum”.

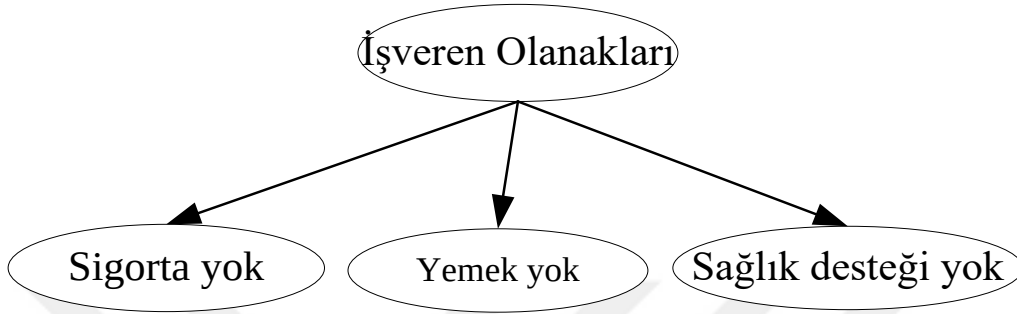
K8: “Bakışlar ve rahatsız edici söylemler çok var dediğim gibi özellikle bebe baktığım dönem, annesinin sürekli düzeltmesi ve benim açığımı arama gibi huyları vardı, bebek beni annesinden daha çok görüyor doğal olarak tüm gün benimle vakit geçiyorum. Ben de artık onu tanıyabiliyorum, annesine buna sinir olurdu başlarda anladım zaten bebeği sonuçta normaldir ama bir yerden sonra abartı davranışlarda ve ithamlarda falan bulundu şu an onları söylemek istemiyorum ama kötü şeyler işte. Ben de zaten dayanamadım bu yüzden çıktım işten. Çok fazlaydı gerçekten benim için , o yüzden çıktım”.

Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında yaptıkları işte; İşveren tarafından rahatsız edici tutum ve davranışlarla karşılaşma durumuna dair incelemede, katılımcıların

çoğunluğu işverenin rahatsız edici bakışlarını beyan ederken işe müdahale etmeleri de devamında gelmektedir.

2.2.15. İşveren Olanakları Teması

İşveren Olanakları teması aşağıda yer almaktadır.

Şekil 16: İşveren Olanakları

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların, Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında incelenmesine dönük olarak “**S15: Sigorta, beslenme, sağlık gibi konularda olması gereken çalışma koşullarına uygun davranıyorlar mı?**” sorusuna karşılık 3 alt tema oluşmuştur. Bunlardan objektif olduğunu düşünen katılımcılar şu ifadeleri kullanmışlardır.

K1: “Sigorta zaten yok bir de az önce de bahsettim ya çalışma koşullarında zor bir iş olduğu için pek uygun davranılmıyor. Mesela beslenme dedin yani biz yemeğimizi kendimiz götürüp yiyoruz bazen insanlar yardımcı oluyor bize yemek veriyorlar da ama genelde çok olmuyor. Sağlık konusunda da uygun davranılmıyor, yani zaten bizim iş tehlikeli düşebiliriz, kayabiliriz ama bunlara pek dikkat edilmiyor işte biz elimizden geleni yapıyoruz.”

K2: “Sigorta dediğim gibi kişiden kişiye değişiyor. Aslında beslenmede aynı ama çoğunlukla ben kendim götürüyorum yemeğimi bana yemek verilmiyor ya da yol param karşılanmıyor bu yüzden evime yakın yerlerde çalışmayı tercih ediyorum mesela. Sağlık konusunda da başıma büyük bir şey gelmediği için çok yorum yapamıyorum ama bu durumda kişiden kişiye değişir.”

K3: “Hayır davranılmıyor normalde bana yemek falan ya da en kötü onun parasını vermesi gerekiyor ama bunu yapan az kişi var. Sigorta zaten yok beslenme desteği de yok sağlıkta zaten yok kısaca hiç de uygun koşullarda

çalışmıyorum. Bazen hastalığımı bile saklamaya çalışıyorum işe falan çağırılmazlar r diye o yüzden aslında çalışma ortamı nasıl olsa d ben mecbur çalışacağım işte o yüzden değişen bir şey yok benim için.”

K4: “Sigortayı söylemeye gerek yok ona uygun davranılmıyor. Yemek konusu da kişiden kişiye değişiyor bazen biz götürüyoruz yemek bazen de onlar oradan yiyebileceğimiz söylüyorlar. Dünden kalan yemek yediğimiz çok oldu mesela evlerde. Yani ben itiraz etmedim nimet sonuçta ama işte insanın kendi vicdanı. Sağlık konusunda da bazen çok pis evlerde çalışıyoruz ya da böyle ağır kimyasal kullanmamız lazım maske eldiven istiyoruz ev sahibinden, getiren bir iki kişi oldu çoğunluğu sen getirseydin falan dedi.”

K5: “Ne sigorta ne sağlık ne de beslenme olması gerektiği gibi değil. Zaten sigorta yok onunla ilgili bir gelişme ya da yenilenme de yok o konuyu boş verdim zaten beslenme konusu da zaten yemeğimi kendim götürüyorum birkaç kere yemeğimin parasını verdiler hani yemek yerine ama bu o kadar az yaşadım ki o yüzden unutamıyorum onun dışında sağlık konusunda da net bir şey söyleyemem çünkü sağlıkla ilgili bir sıkıntı yaşamadım ama diğer konulara bakıldığında da sağlık konusu da diğerleri gibi olur büyük ihtimalle.”

K6: “Sigorta yapılmıyor zaten bu uygun değil çalışma koşullarına göre mesela, yani ben bunu beklemiyorum karşıdan hani bana bir yemek vermesini falan ama verenler oluyor. Allah razı olsun yani bazılarıyla yemek yapıyoruz, birlikte yiyoruz falan. Onun dışında böyle bana yol parası vermiyorlar. Sağlık konusunda da büyük bir rahatsızlık geçirmedim ama çoğu zaman hasta olduğumu gizledim beni çağırılmazlık yapmasınlar diye. Genel olarak beslenme dışında çok fazla çalışma koşullarına uyulmuyor diyebilirim.”

K7: “Ev işçilerini genelde düşündüğümde davranıldığını söyleyemem hadi yemek falan neyse de sigorta ve sağlık önemli ama maalesef davranılmıyor. Şu an çalıştığım yerde dikkat edilmeye çalışılıyor, işte sigorta sağlık falan gibi konulara ama yeterince özenli ve kuralına göre mi hayır tabi ki ama elimizde bu olduğu için kabul ediyoruz.”

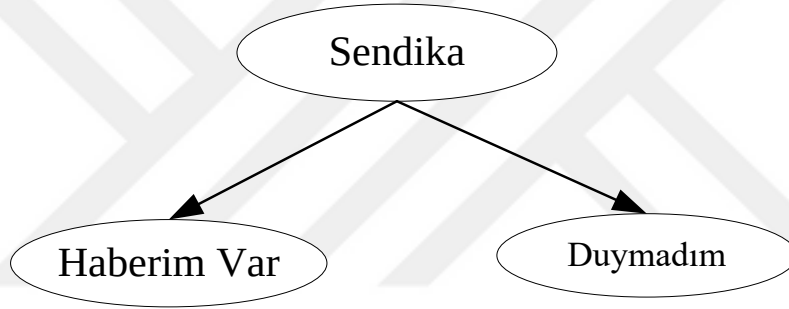
K8: “Şu an çalıştığım için konuşursam yani kitap üzerinde çalışma koşullarına uygun görünüyor ama baktığında öyle değil. Sigorta falan yapılıyor tamam, ya da yemek veriliyor bize ama yine de o çalışma ortamı

bir türlü düzeliyor. Bilmiyorum belki de sadece bunlar yeterli değil daha farklı şeylere ihtiyaç vardır, eski insanların akılları gibi artık sigortaya sevinip yetinmeyiz, bana yetmiyor en azından. Mutsuzum ama işi sevmediğimden değil gerçekten, başka şeyler var cidden sadece ben de değil benimle birlikte çalışan diğer kadınlarda da benzer durumlar var.”

Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında yaptıkları işte; Sigorta, beslenme, sağlık gibi konularda olması gereken çalışma koşullarına uygun davranma durumuna dair incelemede, katılımcıların çoğunluğu sigortasız çalıştıkları, yemek verilmediğini , hatta salık sorunu olursa zorlanacaklarını ifade ettikleri görülmektedir.

2.2.16. Sendika Teması

Sendika teması aşağıda yer almaktadır.

Şekil 17: Sendika

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların, Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında incelenmesine dönük olarak “**S16: Herhangi bir işçi sendikası veya topluluklarından haberdar mısınız? Üyeliğiniz var mı?**” sorusuna karşılık 2 alt tema oluşmuştur. Bunlardan objektif olduğunu düşünen katılımcılar şu ifadeleri kullanmışlardır.

K1: “Evet bunları duymuştum fabrika işçilerinin falan var onlar gibi sanırım. Ama benim bir üyeliğim falan yok kadınlar için olduğunu bilmiyordum.”

K2: “Hayır hiçbir fikrim yok bu şeyler hakkında sadece kadın vakıflarını falan duymuştum yani. Biz çalışmaktan başımızı kaldıramıyoruz ki başka şeyleri görebilelim.”

K3: “Hayır duymamıştım böyle şeyleri. Korkarım ben ya böyle üye falan olamam zaten bir şeyleri yanlış yapmak istemiyorum.”

K4: “Evet biliyorum bunları duymuştum ama herhangi bir üyeliğim falan yok, eşim zaten izin vermez böyle şeylere o yüzden çok da ilgilenmiyorum.”

K5: “Evet haberi var benim arkadaşım fabrikada çalışıyor o sendika üyesi biliyorum yani ama benim üyeliğim yok böyle şeylere nasıl olunacağını da bilmiyorum.”

K6: “Hayır hiç haberdar değilim böyle şeylerden o yüzden üyeliğim de yok. Böyle şeyler neden bilmiyorum ama beni korkutuyor ya o yüzden üye olmam diye düşünüyorum.”

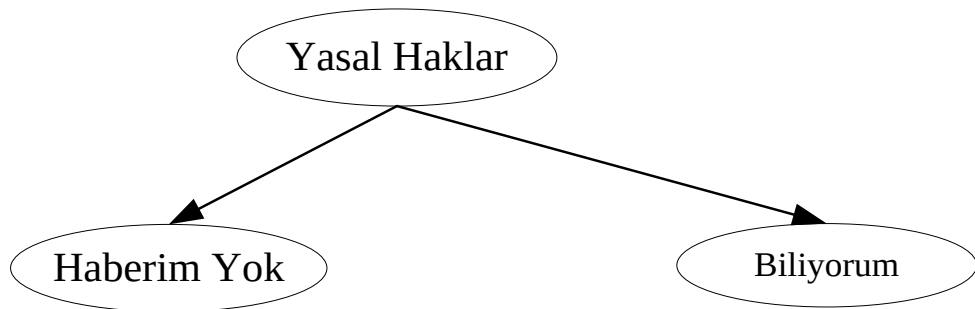
K7: “Evet biliyorum. Aslında çok olmak istiyorum ama nasıl yapacağımı bilmiyorum. Bakacağım bu konuya zaten aklımda araştıracağım biraz benim çocuklarla birlikte.”

K8: “Evet biliyorum onları ama üyeliğim yok gerçekten. Ama toplulukların haberlerini sosyal medyadan takip etmeye çalışıyorum.”

Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında yaptıkları işte; Herhangi bir işçi sendikası veya topluluklarından haberdar durumuna dair incelemede, katılımcıların çoğunluğu sendikadan haberi olduğunu ancak üye olmadıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Diğer yandan sendikayı duymadıklarını da belirtmektedirler.

2.2.17. Yasal Haklar Teması

Yasal Haklar teması aşağıda yer almaktadır.

Şekil 18: Yasal Haklar

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların, Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında incelenmesine dönük olarak “**S17: Ev işinde çalışan bir kadın olarak yasal haklarınızı biliyor musunuz? Yasaların çıkmasından sonra çalışma koşullarınızda ve yasal haklarınızda bir iyileşme oldu mu sizce?**” sorusuna karşılık 2 alt tema oluşmuştur. Bunlardan objektif olduğunu düşünen katılımcılar şu ifadeleri kullanmışlardır.

K1: “Hiç yani bende devamlı bu işime odaklandığım için öyle şeylere kafa yormadım. Yani aslında ben paramı alayım gişeyim gibi düşünüyordum ama şu an çalıştığım yere girmeden önce bunları duymaya başlamıştım. İşte böyle kurumsal yerler kurulacak artık kadınlara sigorta yapılacak falan ama doğru çıktı daha ben söylemeden direkt sigortalı başladım şu an iş yerimde hatta burası sayesinde emekli olacağım.”

K2: “Aslında tam bilmiyordum dediğim gibi sonradan çalışa çalışa böyle iyi insanlara denk geldiğinizde onlar size söylüyor böyle şeyleri. Hani ben de talep etmedim çünkü ben hani çok sık gitmediğim için acaba olur mu olmaz mı endişesine düştüm acaba sigorta olur mu bana çünkü ben haftanın iki üç günü falan gidiyorum olmaz falan diye düşündüm. Ama bu dediğim durumu yapan çok az kişi var herkes kolayına nasıl geliyorsa öyle davranıyor kimse burada çalışanı düşünmüyor.”

K3: “Günlük sigorta olaylarını duymuştum ama dediğim gibi bunu bize işverenlere sormak daha doğru çünkü onlar bilmiyorlar. Bana çok az kişi teklif etti ben de para almayı teklif ettim sigorta yerine. Yani bakıldığında bir düzelme yok maalesef.”

K4: “Evet bu yasal hakları biliyorum belki birçok kadın biliyor ama evlerine çağıran insanların bundan haberi yok benim şu an çalıştığım yer dışında sigorta yapan yer yoktu. Arkadaşlarımda bu şekilde çalışıyorlar sigorta olmadan. Aslında bizim değil, bize işverenlerin bilmesi gerekiyor bu yasaları.”

K5: “Yasal haklarımı tam biliyorum desem yalan söylemiş olurum işte televizyondan çevreden falan takip etmeye çalışıyorum. Mesela sigortasız işçi çalıştırmanın yasak olduğunu biliyorum ama bizim gibilere nasıl yapacaklar onu bilmiyorum. Son zamanlarda düzeltilmeler var dediğim gibi yemek parası falan veren oldu ama onun dışında sigorta ile ilgili değişen bir şey yok. Böyle temizlik şirketlerinde çalışan kadınlar var onların sigortası olduğunu biliyorum ama bizlere daha gelmedi sıra herhâlde biz de değişen bir şey yok.”

K6: “Yasalardan da haberim yok gerçekten sadece işe gidip gelip paramı alıyorum ben başka bir şey yapmıyorum gerçekten zaten belli ki yasalar olsa bile, bir iyileşme söz konusu olmadı hiç. Bununla alakalı hiçbir şey görmedim. Yani zaten olsa bile bir günlük var ve bilmiyorum hiç sanmıyorum yapmazlar zaten 500 liramı zorla veriyorlar bir de sigortamı yapacaklar, hiç zannetmiyorum.”

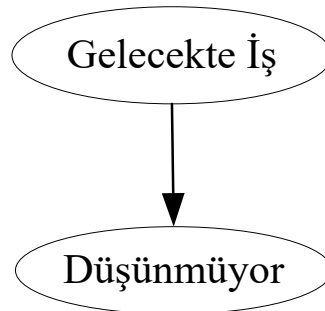
K7: “Evet tabi ki de biliyorum baya zorla öğrendim haklarımı, hukuklarımı, düzelme kısmı için yeni yeni adımlar atılıyor işte düzelmeden çok, hani benim çalıştığım yer gibi şirket yapmaya çalışıyorlar, böyle bir düzen sağlamak için ama hala ok fazla bireysel çalışan var yine belki ileri de daha da düzelir bilmiyorum ama adım atılma ar yani bu konuda haklarını yiyemem gerçekten.”

K8: “Evet tabi ki biliyorum yasal haklarımı ama iyileşme olarak sigorta yapan birkaç şirket var o kadar. Bence sadece sigortada yeterli değil ama buna bile sahip olmayanları bildiğim için halime şükür diyorum. Kısacası düzelme tam anlamıyla yok diyebilirim.”

Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında yaptıkları işte; Ev işinde çalışanların yasal haklarınıza biliyor olma durumuna dair incelemede, katılımcıların çoğunluğu kısmen veya tam olarak bildiklerini ifade etmişlerdir. Diğer yandan haberi olmayan önemli bir kesimde bulunmaktadır.

2.2.18. Gelecekte İş Teması

Gelecekte İş teması aşağıda yer almaktadır.

Şekil 19: Gelecekte İş

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların, Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında incelenmesine dönük olarak “**S18: Gelecekte de bu işi yapmayı düşünüyor musunuz?**” sorusuna

karşılık 2 alt tema oluşmuştur. Bunlardan objektif olduğunu düşünen katılımcılar şu ifadeleri kullanmışlardır.

K1: “Yok hiç çünkü en önemlisi şu an biraz sağlık sorunun var zaten işin verdiği yükü artık kaldıramıyorum emekli olup çekilmeyi düşünüyorum artık. İnsanlar yoruyor, insanlar gerçekten yoruyor üstüne bir de işin dengesizliği var ne zaman ne olacağın belli değil bunlar hep sıkıntı yaratıyor. O yüzden yok bu işi yapmak istemiyorum.”

K2: “Hayır tabi ki bu işin bir geleceği yok ki her şeyin robotu çıktı bu işin de öyle olacak gelecekte zaten böyle uzun süre yapılacak bir iş değil ki insanı mahveder.”

K3: “Hayır, düşünmüyorum hem çocuklarıma odaklanmak istiyorum hem de bu iş uzun yıllar yapılacak bir iş değil o yüzden düşünmüyorum.”

K4: “Hayır, bir süre daha çalışırım sonra çalışamam gerçekten. Fıtık olduğu için daha fazla devam edemem bu iş öyle geleceği açık bir iş falan değil zaten.”

K5: “Aslında yapmak istemiyorum ama bu işin bir garantisi ve geleceği yok ama dediğim yapabileceğim başka bir iş yok o yüzden yaparım büyük ihtimalle.”

K6: “Hayır düşünmüyorum, bu iş beni şimdiden çok yordu gerçekten gelecekte falanda yapmayı düşünmüyorum.”

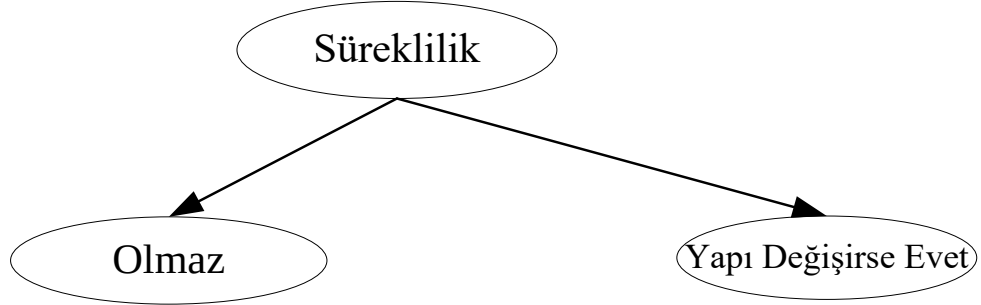
K7: “Zaten yaşlandım, ömrümün bir kısmı bu işi yaparak geçirdi artık tek hayalim emekli olmak, benden daha gençler yapar mı sanma şirkete yeni gelen yaşı daha genç bayanlar bir iki hafta sonra çıkıyorlar işten. Dayanılacak bir iş değil, çalışma ortamı da öyle değil zaten o yüzden sanmam yapacaklarını.”

K8: “Hayır tabi ki de işi sevmiyorum doğru ama tek sebebi bu değil böyle meslekler, garsonlukta yaptım ben böyle meslekler gelecek yapılacak işler değiller insanın üzerinde o garip hissiyatı bırakıyor, mutsuzluk gibi, umutsuzluk gibi o yüzden çok zor.”

Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında yaptıkları işte; Gelecekte de bu işi yapmayı düşünme durumuna dair incelemede, katılımcıların hepsi kesinlikle düşünmediklerini açık bir şekilde ifade ettikleri görülmektedir.

2.2.19. Süreklilik Teması

Süreklilik teması aşağıda yer almaktadır.

Şekil 20: Süreklilik

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların, Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında incelenmesine dönük olarak “**S19: Sizce bu mesleğin sürekliliği veya devamlılığı var mıdır?**” sorusuna karşılık 2 alt tema oluşmuştur. Bunlardan objektif olduğunu düşünen katılımcılar şu ifadeleri kullanmışlardır.

K1: “Yani bu meslek ölmeyen bir meslek bunu kabul edelim ama insanı sakat bırakıyor. Yani bu iş sürekli ve devamlı yapmazsın sağlığından olursun, ailenden olursun, parandan olursun her yerde problem yaratır. Bakma biz de mecburiyetten çalışıyoruz işte, sağlık el vermiyor bir yerden sonra. Ölecek bir iş değil ama sürekli yapılacak düzenli bir iş hiç değil.”

K2: “Hayır asla, sürekli ve devamlılığı hiç olmaz bu iş nasıl bence biliyor musun, böyle paraya ihtiyacın var ve ne yapacağını bilmiyorsun benim gibi de okul okumamışsın ne yapacaksın en kolay bu iş geliyor ama işin kendisi de kolay değil ki sürekli ayakta çalışıyorsun sağlığı düşündüğün zamanda bile bu işi sürekli yapamazsın.”

K3: “Hayır olmaz her an çıkma korkusu ile yaşayamaz bir insan ya da iş yapamaz bu şekilde işverenlerin her şeyini kabul ederek de çalışamazsınız sizin için çok zor olur bu yüzden sürekli ve devamlı yapılacak bir iş değil hem mental olarak hem maddi olarak düşünüldüğünde de sürekli yapılamaz.”

K4: “Hayır canım tabi ki yok hiç kimse bu mesleği sürekli yapamaz hem işin yükü kaldırmaz hem de devamlı olarak yapılacak bir şey değil. Sürekli

farklı insanların evinde temizlik, yemek falan zor gerçekte. Hayatında bir süre bu işi yaparsın ama meslek olarak yapmak çok zor bence.”

K5: “Hayır yok gerçekten sürekliliği olan bir iş değil. Devamlı da değil zaten sabit bir şey yok çünkü her an çıkarılabilirsiniz her an işinizden olabilirsiniz böyle bir mesleğin o yüzden sürekliliği ve devamlılığı olmaz bence.”

K6: “Hayır, hayır, kesinlikle ve kesinlikle devamlılığı yok. Ya kimseye Allah bu konuma düşürmesin kimseyi. El insanına muhtaç olmayalım bu meslek bile değil bu yani, bu o yüzden yok. Sürekli yapılacak bir iş değil, zaten isterseniz de vücudunuz buna el vermez.”

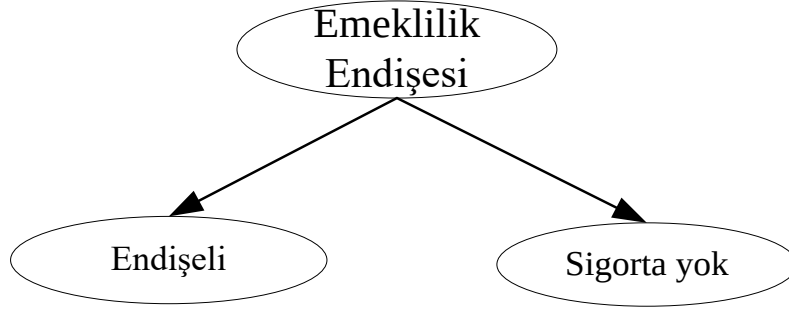
K7: “Meslek ölecek bir meslek değil bence ama bir kişi tarafından sürekli ve devamlı yapılacak bir iş değil. Diyorum ya yarım günlük iş gibi bazı bayanlar geliyor paraya ihtiyaçları var çalışıp gidiyorlar bir süre, sonra tekrar diğeri geliyor hep bu şekilde devam ediyor.”

K8: “İnsan olduğu sürece u meslekte olur bence ama bir insan uzun süre bu işi yapamaz. Sürekli ve devamlı bir meslek olabilmesi için tamamen değişmesi gerekiyor, öncelikle çalışan insanların hayatına, sigorta dışında bir şeyler katmalı ki insanlar çalışsın, kağıt üzerinde doğru olup gerçekte işgüzarlık yapmayan insanlar olmalı mesela bunun gibi bir sürü şey, en önemlisi de belirli hiçbir şeyi yok bu işin ne de güvencesi o yüzden sanmıyorum uzun süreli olacağını çalışanların.”

Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında yaptıkları işte; mesleğin sürekliliği veya devamlılığı durumuna dair incelemede, katılımcıların nerdeyse tamamı kesinlik sürekli ve devamlı yapılacak bir meslek olmadığını, insanı sakat bırakacağını, sağlığından olacağını ifade ettiği görülmektedir.

2.2.20. Emeklilik Endişesi Teması

Emeklilik Endişesi teması aşağıda yer almaktadır.

Şekil 21: Emeklilik Endişesi

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Katılımcıların, Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında incelenmesine dönük olarak “**S20: Emeklilik hakkında endişeleriniz var mıdır?**” sorusuna karşılık 2 alt tema oluşmuştur. Bunlardan objektif olduğunu düşünen katılımcılar şu ifadeleri kullanmışlardır.

K1: “Şimdi bu konu şöyle, çalıştığım zaman gençken bunları pek düşünmüyorsun ama yaşlanmaya başladığında artık bu endişe başlıyor hele bizim gibi bu işlerde sigorta olmadığı için endişen artıyor ben nasıl emekli olacağım falan diye. İşte ben de doğum yaptığım zamanları saydırabildiklerimi saydırdım biraz borç aldım para topladım o günleri ödedim işte az bir şey kaldı ondan sonra nasip olursa emekliyim. Tabi şu an pişmanlık yaşıyorum bu işi yapana daha genç arkadaşlarıma söylüyorum onların hep endişesi var yaşlanınca ne yapacağız diye, o yüzden sigorta için ısrar etmelerini söylüyorum yoksa gerçekten çok zor.”

K2: “Tabi ki var doğru düzgün bir sigortam yok yani bu girilen günlerle nasıl emekli olurum bilmiyorum. Mesela daha da yaşlanınca nasıl geçineceğimi düşünüyorum işte, insan böyle zamanlarda keşke bir sigorta falan bir şey olsa diyor. Geleceği düşündükçe endişeleniyoruz gerçekten. Daha düzenli bir iş yapabilseydim belki ama böyle işlerden emekli olmak çok zor.”

K3: “Çok var sigorta yaptırmadığım her an pişmanım ama o zamanlarda mecburdum en azından sigortam vardı ama bilmiyorum şu an yaşlandığımda ne yapacağımı düşünüp duruyorum gerçekten. Sürekli yaşlandığımda ne yapacağımı düşünüyorum emeklilik önemli gerçekten.”

K4: “Tüm endişem bu diyebilirim, sigortalarımı topluyorum, doğum falanda saydıracağı işte o zamana kadar yaşımda gelir ama işte yaşıma gelene kadar ne yapacağım onu düşünüyorum. Bu işi daha fazla devam etmek

istemiyorum ama emeklide olmak istiyorum. Yine böyle bir iş bulurum temizlik dışında böyle saatleri falan benim ayarladığım bilmiyorum ama emekliliği falan düşündükçe geriliyorum valla.”

K5: “Emekli olamayacağımı bilmediğim için endişem çok fazla değil ama keşke olabilseydim. Yani bu saatten sonra daha zor tabi bu meslekte emekli olan insan gördüm onlar bile zor olduğunu söyledi bilmiyorum bakalım hayırlısı olsun.”

K6: “Aslında yok böyle bir şeyi düşünmemiştim emekli olmayı falan tam bilmiyorum. Yaşım daha genç o yüzden mi bilmiyorum ama şu anlık öyle bir endişem yok zaten eşimden dolayı sigortam var o yüzden çok fazla endişe etmiyorum.”

K7: “Hala var az kaldı emekli olmama ama hala var bir de daha çok pişmanlık var keşke çalıştığım her an sürekli söyleseydim emekliliği ama işte kısmet şu an elimden geleni yapıyorum gerçekten emekli olabilmek için, inşallah olacağım emekli. Zor bir iş gerçekten ne paran sabit ne çalıştığın gün bayramda çalıştığım günleri biliyorum ben yani, bir de iş oldukça çalıştığın zamanlar var bazen durağan oluyor, kimse çağırmıyordu, kısaca yapmak için sağlam bir psikoloji istiyor, dayanıklılık istiyor, öyle bir iş.”

K8: “Yani şu an yaşımdan dolayı yok ama geleceği yatırım yapmak açısından sigorta gibi şeylere dikkat etmeye çalışıyorum ama dediğim gibi zaten bu işi yakında bırakacağım, devam etseydim belki olabilirdi bilmiyorum ama şu anlık bir endişem yok.”

Türkiye'deki kadın ev işçilerini prekarya bağlamında yaptıkları işte; Emeklilik hakkında endişeleri durumuna dair incelemede, katılımcıların nerdeyse tamamı emekli olamayacağını, yaşlandıklarını ve endişeli olduklarını ifade etmişlerdir.

SONUÇ

Günümüzde, iş dünyasındaki değişimler ve ekonomik yapıdaki dönüşümler, çalışma koşullarını derinden etkilemiş ve geleneksel istihdam modellerini sorgulamaya yönlendirmiştir. Bu dönüşümlerden biri de "prekarya" kavramının ön plana çıkmasıdır. Prekarya, belirsizlik, güvencesizlik ve esneklik gibi unsurları içeren bir çalışma koşulları setini ifade etmektedir. Bu bağlamda, kadın ev işçileri, prekarya kategorisinde çalışan kesimlerin önde gelen temsilcilerinden biridir. Kadın ev işçileri, toplumun en temel işlevlerinden birini yerine getirerek ev içi işlerde emek harcayan ve genellikle düşük ücretlerle çalışan bireylerdir. Ancak, bu çalışma koşulları sadece düşük ücretlerle sınırlı kalmamakta, aynı zamanda belirsiz iş koşulları, sosyal güvenceden yoksunluk ve gelecek kaygıları gibi prekarya unsurlarını da içermektedir. Kadın ev işçilerinin çalışma koşullarının incelenmesi hem iş güvencesi hem de cinsiyet eşitliği gibi önemli konuları ele almamızı gerektirmektedir.

Öncelikle kadın ev işçilerinin iş özellikleri, çalışma koşulları, endişeleri incelendiğinde prekaryaya ait olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda araştırma süresince sorulan sorular, bulgular ve araştırmayı yapmamızı sağlayan araştırma problemi ve alt problemler bağlamında kısaca incelediğimizde; Araştırmanın bulguları, kadın ev işçilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ve aile içi dinamiklerinin, prekarya kategorisindeki yerlerini önemli ölçüde şekillendirdiğini ortaya koymaktadır. Kadınların ev içi sorumlulukları ile ücretli işlerini dengeleme zorunluluğu, onların iş gücündeki konumlarını büyük ölçüde etkilemektedir. Toplumsal cinsiyet normları, kadınları ev işleriyle özdeşleştirmekte ve bu durum, kadınların iş güvencesizliği, düşük ücret ve sosyal haklardan yoksunluk gibi prekarya koşulları altında çalışmaya devam etmelerine yol açmaktadır.

Kadın ev işçileri, toplumsal cinsiyet rolleri gereği, ev içi sorumluluklarını yerine getirme yükümlülüğü ile dışarıda ücretli bir işte çalışma zorunluluğu arasında sıkışmış durumdadırlar. Bu durum, onların iş güvencesine sahip olamamalarına ve çalışma koşullarının belirsizliğine katkıda bulunarak, prekaryaya dahil edilmelerine neden olmaktadır. Kadınların bu tür işlerde çalışmayı tercih etmeleri, toplumsal cinsiyet normlarıyla şekillenen bir zorunluluk olarak ortaya çıkarken, bu tercihler, onların iş güvencesizliği ve ekonomik istikrarsızlıkla karşı karşıya kalmalarına neden olmaktadır. Prekarya bağlamında, kadın ev işçilerinin iş kimliği belirsizliği, bu işçilerin ekonomik zorunluluklar nedeniyle istikrarsız ve güvencesiz işlerde çalışmak zorunda kaldıklarını

göstermektedir. Kadınların ev işçiliğini geçici bir gelir kaynağı olarak görmeleri, iş güvencesizliğinin yanı sıra, mesleki istikrarsızlığın ve ekonomik kırılganlığın bir yansımasıdır. Uzun süre bu işte çalışan kadınların bile mesleki istikrar sağlayamaması, prekaryanın temel özelliklerinden biri olan ekonomik güvencesizliğin bu işçilerin hayatlarında kalıcı bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, kadın ev işçilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ve aile içi dinamikleri, onların prekarya sınıfındaki yerini belirleyen önemli unsurlar olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, kadınların iş güvencesizliği, düşük ücretler ve sosyal haklardan yoksunluk gibi sorunlarla karşı karşıya kalmalarına neden olmaktadır.

Toplumsal cinsiyet rolleri, kadın ev işçilerinin iş tercihlerini ve çalışma biçimlerini derinlemesine şekillendiren önemli bir faktördür. Geleneksel cinsiyet rolleri, kadınları ev içi işlere ve çocuk bakımına yönlendirerek, onların iş piyasasındaki konumlarını belirlemede kritik bir rol oynamaktadır. Kadınların bu tür işleri seçmeleri, toplumsal normlar ve kültürel beklentilerle uyumlu bir şekilde gerçekleşmekte, kadının ev içindeki işlevini pekiştiren bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum, kadınların toplumsal olarak düşük statüde görülmelerine ve emeklerinin tam olarak takdir edilmemesine neden olmaktadır.

Aile içi dinamikler de kadın ev işçilerinin iş tercihlerini ve toplumsal cinsiyet rollerini şekillendirmede etkili bir faktördür. Ekonomik olarak dezavantajlı ailelerde, kadınlar genellikle aile gelirine katkı sağlamak amacıyla ev içi işlerde çalışmayı tercih etmekte ve bu tercihler, toplumsal cinsiyet rollerinin belirlediği çerçevede şekillenmektedir. Bu bağlamda, kadınların iş yerindeki haklarını aramada veya daha iyi çalışma koşulları talep etmede çekingen olmaları, onların prekarya sınıfındaki yerini pekiştiren unsurlar arasında yer almaktadır. Kadın ev işçileri, toplumsal cinsiyet rollerinin getirdiği yükümlülükler ve aile içi sorumluluklar nedeniyle, çoğunlukla güvencesiz ve düşük ücretli işlerde çalışmayı kabul etmek zorunda kalmaktadırlar.

Ekonomik zorluklar ve toplumsal cinsiyet rollerinin bir araya gelmesi, kadın ev işçilerinin prekarya olarak sınıflandırılmalarının toplumsal sonuçlarını daha da derinleştirmektedir. Bu kadınlar, toplumda genellikle düşük statüde görülmekte ve emeklerinin değeri tam anlamıyla takdir edilmemektedir. Bu durum, sosyal dışlanma ve toplumsal eşitsizliklerin artmasına yol açmakta, kadın ev işçilerinin haklarını savunamamasına ve işverenlerin keyfi uygulamalarını sürdürmesine neden olmaktadır. Prekaryanın güvencesiz doğası,

kadınların iş yaşamında sürekli bir belirsizlik içinde kalmalarına ve ekonomik olarak bağımsız olamamalarına yol açmaktadır.

Kadınların, mevcut işlerinin zorluklarına rağmen bu işi yapmaya devam etmeleri ise, toplumsal cinsiyet rollerinin ve ekonomik zorunlulukların karmaşık bir etkileşimini yansıtmaktadır. Eğitim seviyesinin düşüklüğü ve başka bir işte çalışma düşüncesinin genellikle önemsizleştirilmesi, kadınların mevcut işlerinde kalmalarını teşvik etmektedir. Esnek çalışma saatleri ve evden çalışma imkanı da kadınların bu işleri tercih etmelerinde önemli bir rol oynamaktadır. Ancak, bu avantajlar, işin zorlukları ve güvencesiz doğasıyla dengelenmekte, kadınların toplumsal cinsiyet rollerinin getirdiği yükümlülüklerle mücadele etmelerine rağmen bu işleri sürdürmelerine neden olmaktadır.

Kadın ev işçilerinin iş güvencesi ve sosyal haklar açısından karşılaştıkları sorunlar, prekarya kategorisinin belirgin özelliklerini yansıtmaktadır. Bu araştırma, kadın ev işçilerinin sosyal haklardan yararlanma oranlarının son derece düşük olduğunu ve bu haklara erişimlerini engelleyen çeşitli faktörlerin varlığını ortaya koymaktadır. Prekarya bağlamında ele alındığında, güvencesizlik kavramı, kadın ev işçilerinin sosyal haklardan yoksun olma durumlarını en iyi şekilde özetlemektedir. Bulgular, kadın ev işçilerinin büyük bir çoğunluğunun sigortasız çalıştığını ve bunun hem bilgisizlik hem de işverenlerin yasal yükümlülüklerden kaçınma eğilimlerinden kaynaklandığını göstermektedir. Sigortasız çalışma, bu işçilerin sosyal güvenlik ağlarından yoksun kalmalarına ve dolayısıyla ekonomik güvencesizlik içinde yaşamalarına neden olmaktadır. Çalışma koşullarının güvencesizlikle tanımlanması, kadın ev işçilerinin sosyal ve ekonomik zorluklarla başa çıkma yetilerini ciddi şekilde etkilemektedir. Araştırma bulguları, kadın ev işçilerinin çoğunlukla sigortasız çalıştığını ve bu durumun, çoğunlukla bilgi eksikliği veya işverenlerin sigorta yapmayı tercih etmemesi nedeniyle ortaya çıktığını göstermektedir. Sigortasız çalışma, bu işçilerin sosyal güvenceden yoksun kalmalarına ve ekonomik açıdan güvencesiz bir konumda olmalarına neden olmaktadır. Güvencesizlik, kadın ev işçilerinin işlerini kaybetme korkusu ve ekonomik baskı altında, iş koşullarına itiraz etme yetilerini zayıflatmaktadır. Katılımcıların çoğu, sigortasız çalışma koşullarını geçici bir durum olarak görmekte ve bu yüzden itiraz etmemektedirler. Bu durum, kadın ev işçilerinin düşük maaşlarla ve sosyal güvenceden yoksun olarak çalışmalarına yol açmakta ve bu koşullarla başa çıkabilme kapasitelerini sınırlamaktadır. Bulgular dahilinde; kadın ev işçilerinin sosyal haklardan yararlanma oranları genellikle

düşüktür. Sosyal haklara erişimi engelleyen faktörler arasında düşük gelir düzeyi, eğitim eksikliği, bilgi yetersizliği ve işverenin haklara uyum sağlamaması yer almaktadır. Ayrıca, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ayrımcılık gibi yapısal sorunlar da sosyal haklara erişimi zorlaştırmaktadır. Bu eksiklikler, kadın ev işçilerinin prekarya kategorisinde yer almalarını daha da belirginleştirmekte ve onların sosyal ve ekonomik açıdan daha savunmasız hale gelmelerine neden olmaktadır.

Kadın ev işçilerinin sigortalı çalışma oranlarının düşüklüğü, onların prekarya sınıfındaki yerini pekiştiren önemli bir faktördür. Bu işçilerin çoğu, işlerinden olma korkusuyla sigorta talep etmekten kaçınmakta ve işverenler de bu durumu istismar etmektedir. İşverenlerin sigorta yapma konusunda isteksiz olmaları ve kadın ev işçilerinin ekonomik zorunluluklar nedeniyle bu koşullara boyun eğmeleri, güvencesizlik kavramını daha da derinleştirmektedir. Kadın ev işçilerinin, güvencesiz çalışma koşulları altında sosyal haklardan yoksun kalmaları, onların prekarya içinde daha kırılgan bir pozisyonda yer almalarına yol açmaktadır.

Bu araştırma aynı zamanda, kadın ev işçilerinin çalışma koşullarının belirsizlik ve güvencesizlikle tanımlanan prekarya rejiminin karakteristik özelliklerini taşıdığını ve bu koşulların onların fiziksel ve zihinsel sağlıkları üzerinde olumsuz etkiler yarattığını ortaya koymaktadır. Kadın ev işçilerinin çalışma koşulları, standart olmaktan uzak, değişken ve istikrarsızdır. İşverenlerin tutumlarındaki çeşitlilik, çalışanların iş ortamında karşılaştıkları belirsizlik ve güvencesizlik duygusunu artırmaktadır. Bu durum, çalışanların hem iş yerinde hem de genel yaşamlarında güven hissi duymalarını zorlaştırmaktadır. İşverenlerin tutumlarının değişkenliği, kadın ev işçilerinin çalışma deneyimlerini doğrudan etkilemekte ve bu durum onların psikolojik sağlığını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Kimi işverenlerin anlayışlı ve destekleyici olması, çalışanların işlerini daha rahat yapmalarını sağlarken, talepkâr ve agresif işverenler çalışanlar üzerinde baskı yaratmakta ve stres seviyelerini artırmaktadır. Bu belirsizlik ve değişkenlik, çalışanların iş yerinde güvende hissetmelerini zorlaştırmakta ve bu da zihinsel sağlık sorunlarına yol açabilmektedir.

Fiziksel sağlık açısından, çalışma koşullarının zorlukları daha belirgin hale gelmektedir. Sigortasız çalışma, kadın ev işçilerinin sosyal güvenlik haklarından mahrum kalmasına neden olmakta ve bu durum, sağlık hizmetlerine erişimlerini kısıtlamaktadır. Ayrıca, temel ihtiyaçların karşılanmaması, özellikle de beslenme ve dinlenme imkanlarının

yetersizliği, çalışanların fiziksel sağlıklarını ciddi şekilde olumsuz etkilemektedir. Uzun saatler boyunca dinlenmeden çalışmak, yetersiz beslenme ve sağlıksız çalışma ortamları, kadın ev işçileri arasında yorgunluk, kronik ağrılar ve diğer sağlık sorunlarının yaygınlaşmasına yol açmaktadır.

Araştırma bulgularının sonucu, Türkiye'deki kadın ev işçilerinin prekarya olarak sınıflandırılmalarının, ekonomik ve toplumsal düzeyde ciddi sonuçlar doğurduğunu göstermektedir. Kadın ev işçilerinin gelir dağılımı düzensizdir ve aldıkları ücretler genellikle emeklerinin karşılığını yansıtmamaktadır. Prekarya sınıfının temel özelliklerinden biri olan ekonomik güvencesizlik, bu işçilerin yaşam koşullarını olumsuz yönde etkilemektedir.

Kadın ev işçilerinin ücret anlaşmalarının standartlaşmamış olması, genellikle işveren belirdiği şartlara bağlı olarak sözel anlaşmalar üzerinden gerçekleşmektedir. Ücretlerin genellikle elden ödenmesi ve resmi kayıtlara geçirilmemesi, bu işçilerin sosyal güvenlik haklarından mahrum kalmalarına neden olmaktadır. Ücretlerin asgari ücret düzeyinde olması bile nadirdir ve işverenlerin sıkça düşük ücret teklifleri yapması, kadın ev işçilerinin ekonomik güvencesizliğini daha da pekiştirmektedir. Bu durum, işçilerin geçim sıkıntısı çekmesine ve düşük ücretleri kabul etmek zorunda kalmalarına yol açmaktadır. Çalışma saatlerinin belirsizliği ve esnekliği, kadın ev işçilerinin yaşamlarını planlamalarını zorlaştırmakta ve iş-yaşam dengelerini bozarak onların fiziksel ve zihinsel sağlıklarını olumsuz etkilemektedir. Işilerin, işin bitimine bağlı olarak uzayan çalışma saatleri için ek ücret talep edememesi, prekaryanın belirleyici özelliklerinden biri olan ücret belirsizliğinin somut bir yansımasıdır. Ayrıca, işverenlerin rahatsız edici tavırları ve işten çıkarılma korkusu, kadın ev işçilerinin fazla mesai ücretlerini talep edememelerine ve çalışma koşullarını iyileştirmek için direnç göstermelerini engellemektedir. Bu, güvencesiz çalışma koşullarının srekliiliğini artırmakta ve işçilerin ekonomik bağımsızlıklarını sağlamalarını zorlaştırmaktadır.

Kadın ev işçilerinin prekarya sınıfına dahil edilmelerinin toplumsal sonuçları da dikkate değerdir. Düşük cretler ve belirsiz çalışma koşulları, bu işçilerin sürekli ekonomik sıkıntı içinde yaşamalarına neden olmakta, bu da onların toplumsal statülerini ve yaşam kalitelerini olumsuz etkilemektedir. Iř güvencesinin olmaması, kadın ev işçilerinin düzenli bir gelir elde edememelerine ve ekonomik olarak bağımsız olamamalarına yol açmaktadır.

Kadın ev işçileri, Türkiye'deki prekarya sınıfının en savunmasız kesimlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Araştırma bulguları, bu işçilerin çalışma koşullarının güvencesizlik, belirsizlik ve düşük ücretlerle karakterize edildiğini, bu durumun onların fiziksel ve zihinsel sağlıklarını olumsuz etkilediğini açıkça ortaya koymaktadır. Mevcut politik ve yasal düzenlemelerin bu kesimi koruma kapasitesi sınırlıdır. Özellikle sigorta ve iş güvencesi konularında getirilen yeni düzenlemeler, bazı iyileştirmeler sağlamış olsa da kadın ev işçilerinin büyük bir kısmı bu haklardan tam olarak faydalanamamaktadır. Bu durum, işverenlerin yasal düzenlemelere uygun davranmaması ve kadın işçilerin yasal haklarını bilmemeleri ya da talep edememeleri gibi nedenlerle daha da pekişmektedir.

Öte yandan, kadın ev işçilerinin sendikalara ve topluluk örgütlerine katılım düzeyi oldukça düşüktür. Sendikal bilinç ve örgütlenme kapasitesinin sınırlı olması, bu işçilerin kolektif eylem güçlerini zayıflatmakta ve sosyal haklarını savunma mücadelesini zorlaştırmaktadır. Sendikal mücadelelerin prekarya koşulları altında etkin bir sonuç vermemesi, bu kesimin güvencesizliğini daha da derinleştirmektedir. Sonuç olarak, kadın ev işçilerinin prekarya sınıfındaki kırılgan pozisyonu, yalnızca ekonomik zorluklar ve belirsizliklerle değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet rollerinin ve yetersiz sosyal koruma mekanizmalarının etkisiyle de şekillenmektedir. Bu durum, kadın ev işçilerinin toplumsal ve ekonomik hayatta daha fazla desteklenmesi gerektiğini ve bu kesime yönelik politikaların daha kapsayıcı ve etkin hale getirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Kadın ev işçilerinin emeklilik ve gelecek kaygıları, prekarya koşullarının somut etkilerini açıkça gözler önüne sermektedir. Araştırma bulguları, sigortasız çalışmanın emeklilik haklarını ciddi şekilde olumsuz etkilediğini ve bu durumun kadın işçilerin gelecekteki maddi güvenliklerini tehdit ettiğini ortaya koymaktadır. Kadın ev işçileri, düzensiz gelir elde etmeleri ve sürekli bir finansal güvenceye sahip olmamaları nedeniyle emeklilik dönemlerinde maddi sıkıntılar yaşama riskini yüksek olarak değerlendirmektedirler. Bu durum, prekarya koşullarının emeklilik sürecinde daha da belirginleşmesine ve kadınların yaşlanma sürecinde sağlık sorunları, iş gücü kaybı ve işsizlik gibi endişelerle karşılaşmalarına yol açmaktadır.

Kadın ev işçilerinin emeklilik endişeleri, prekarya koşullarının getirdiği belirsizlik ve güvencesizlikle doğrudan ilişkilidir. Sosyal güvenlik sistemlerinin güçlendirilmesi ve prekarya çalışma koşullarının iyileştirilmesine yönelik politikaların geliştirilmesi, bu sorunun çözümünde kritik öneme sahiptir. Bu politikalar, kadın ev işçilerinin emeklilik

dönemlerinde maddi güvenceye sahip olmalarını sağlayarak, prekarya koşullarının olumsuz etkilerini azaltmayı hedeflemelidir. Kadın ev işçilerinin gelecekteki kaygıları ve emeklilik endişeleri, sigortasız çalışma ve düzensiz gelir elde etme gibi faktörlerin bir yansımasıdır ve bu durum, sosyal koruma ve güvence mekanizmalarının güçlendirilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır. Genel olarak, kadın ev işçilerinin yaşadığı emeklilik kaygıları, prekarya koşullarının getirdiği güvencesizlik ve belirsizliklerin derinleştirdiği bir sorunu işaret etmektedir ve bu sorun, kapsamlı ve etkin politika müdahaleleri gerektirmektedir.

Tüm veriler ve görüşmecilerin fikirleri düşünüldüğünde prekarya ve kadın ev işçileri bağlamında politika önerileri yapılacak olunursa; ilk olarak yasal düzenlemeler ve hakların güçlendirilmesi ile ilgili bir politika geliştirilebilmektedir. Bu politika ile, kadın ev işçilerinin ve prekaryanın çalışma koşullarının iyileştirilmesi için daha sıkı yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Bu düzenlemeler, iş güvencesi, adil ücretlendirme, sosyal güvenlik hakları ve çalışma saatleri konularında olmalıdır. Kayıt dışı çalışmanın önlenmesi için denetim mekanizmaları güçlendirilmeli ve işverenlerin kayıt dışı çalıştırma konusunda caydırıcı cezalarla karşılaşması sağlanmalıdır.

Daha sonra, sendikalaşma ve örgütlenme ile ilgili politikalar ise; kadın ev işçilerinin ve prekaryanın sendikalaşması teşvik edilmeli ve bu grupların haklarını savunan sivil toplum örgütlerinin desteklenmesi sağlanmalıdır.

Eğitim ve Farkındalık Programları ile bir politika geliştirilecek olunursa; kadın ev işçilerinin ve prekaryanın hakları konusunda bilinçlenmeleri için eğitim programları düzenlenmelidir. Bu programlar, işçilerin haklarını öğrenmeleri ve talep etmeleri için gerekli bilgi ve donanımına sahip olmalarını sağlamalıdır. İşverenler için de bu konuda farkındalık yaratacak eğitimler düzenlenmeli, işverenlerin çalışanlarına adil ve insani koşullar sunmaları gerektiği konusunda bilgilendirilmeleri sağlanmalıdır.

Sosyal güvenlik ve destek mekanizmaları ile ilgili politika gelişiminde ise; Kadın ev işçileri ve prekarya için sosyal güvenlik sistemleri güçlendirilmeli, bu kişilerin sağlık, emeklilik ve işsizlik sigortası gibi haklardan yararlanmaları sağlanmalıdır. Ayrıca, düşük gelirli bu gruplara yönelik sosyal destek programları geliştirilmeli ve uygulamaya konulmalıdır.

Son olarak geliştirebilecek olan politikalar ise; hükümetler ve yerel yönetimler, kadın ev işçileri ve prekarya için spesifik politika ve stratejiler geliştirmeli, bu stratejilerin etkin

bir şekilde uygulanmasını sağlamak için gerekli kaynakları ayırmalıdır. Uluslararası çalışma standartlarına uygun politikalar benimsenmeli ve bu standartların yerel düzeyde uygulanabilirliği artırılmalıdır.

Genel bağlamda sonuca bağlayacak olursak; kadın ev işçilerinin prekarya kategorisindeki durumları ve bu bağlamda yaşadıkları sosyal, ekonomik ve iş güvenliği sorunları, derinlemesine incelendiğinde, çarpıcı sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Bulgular, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun prekarya çalışma koşulları altında olduğunu ve bu durumun hayatlarında çeşitli zorluklara neden olduğunu göstermektedir. Öncelikle, katılımcılar arasında belirgin bir endişe kaynağı, sigortasız çalışma ve düzensiz gelir elde etme durumlarına bağlı olarak ortaya çıkan maddi belirsizliktir. Sigortasız çalışmanın getirdiği riskler, katılımcıların emeklilik dönemlerinde maddi güvencesizlik yaşama korkusunu artırmaktadır. Bu durum, gelecekleri hakkında belirsizlik duyan katılımcıların ekonomik refahlarını olumsuz etkilemektedir. Bununla birlikte, katılımcıların iş deneyimleri, fiziksel sağlık açısından da endişe verici sonuçlar ortaya koymaktadır. Uzun saatler boyunca ayakta çalışma, ağır kaldırma ve tekrarlayan hareketler gibi işle ilgili riskler, katılımcıların sağlık durumunu olumsuz etkilemektedir. Bu durum, iş gücü kaybı ve işten uzaklaşma riskini artırarak, emeklilik döneminde ekonomik zorluklarla karşılaşma endişesini artırmaktadır. Prekarya kavramı bağlamında değerlendirildiğinde, kadın ev işçilerinin iş güvencesizliği, düşük ücretler ve sosyal haklardan yoksunluk gibi temel prekarya özelliklerini taşıdığı görülmektedir. Katılımcılardan bazıları, yaptıkları işin doğasını ve kendi algılarını sorgulamışlardır. Kendilerini tam anlamıyla bir işçi olarak görmemeleri, prekaryanın kimlik belirsizliği özelliğini yansıtmaktadır. Bu işçilerin, yaptıkları işi geçici bir gelir kaynağı olarak görmeleri, iş güvencesizliğinin ve istikrarsız çalışma koşullarının bir göstergesidir. Türkiye'deki kadın ev işçilerinin iş deneyim süreleri ve işe başlama nedenleri, prekaryanın temel özellikleri olan ekonomik güvencesizlik, iş değişkenliği, sosyal güvenceden yoksunluk ve gayri resmi iş bulma süreçleriyle örtüşmektedir. Katılımcıların iş deneyimleri, kadın ev işçilerinin prekarya sınıfı içinde yer aldıklarını ve bu sınıfın getirdiği zorluklarla başa çıkmaya çalıştıklarını göstermektedir.

Sonuç olarak, kadın ev işçilerinin prekarya kategorisinde olmaları, sosyal, ekonomik ve iş güvenliği açısından çeşitli sorunlarla karşılaşmalarına neden olmaktadır. Bu sorunlar, sigortasız çalışma, düşük gelir seviyeleri, düzensiz çalışma saatleri ve işin fiziksel sağlık

zerindeki olumsuz etkileri gibi faktörlerden kaynaklanmaktadır. Bu durumu ele almak için, güçlü bir sosyal güvenlik ağı oluşturulması ve kadınların emeklilik dönemlerinde maddi güvenceye sahip olmalarını sağlayacak politikaların hayata geçirilmesi gerekmektedir. Bu tür politikalar, kadınların prekarya çalışma koşullarının etkilerini en aza indirerek daha güvenli ve istikrarlı bir yaşam sürmelerine yardımcı olabilmektedir

KAYNAKÇA

- Acun, H. N. (2023). 2000 Yılı Ve Sonrası Toplumsal Tabakalaşma Kavramının Değişimi: Sınıf İçi Bölünmeler Ve Prekarya. Yüksek Lisans Tezi. Antalya: Akdeniz Üniveristesi.
- Ada, İ. (2021). Toplumsal Sınıfların Dönüşümü: Prekarya Kavramı. Yüksek Lisans Tezi. Aksaray: Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akgün, P. (2022). Türkiye’de Prekaryanın Yükselişi: Ev Hizmetlerinde Çalışan Kadın Göçmenler . Başkent Üniversitesi Avrupa Birliği Ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü Siyaset Bilimi Ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı. Ankara: Yüksek Lisans Tezi .
- Akın, K., & Duman, Ç. (2021). ‘Normal’ Emeğin Kırılganlığı Ve Eşitleme: Eve Sığmayan Hayatlar Ve Pandemide Seks İşçileri Belgesellerini Prekarya Üzerinden Düşünmek. Viraverita E-Dergi: Disiplinlerarası Karşılaşmalar(13), 209-234.
- Akman Dömbekci, H., & Erişen, M. A. (2022). Nitel Araştırmalarda Görüşme Tekniği. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 141-160.
- Alpman, P. S. (2018). Sosyal Teorinin Konusu Olarak Kimlik: Sosyal İnşacı Yaklaşım. Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, 1-28.
- Arslan, G. T. (2018, Mayıs 22). Çalışmanın Evrimi: Sanayi Toplumundan Sanayi Ötesi Topluma Geçiş. Fırat Üniversitesi İİBF Uluslararası İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi, S. 145-162.
- Aydın, G. G. (2021). İşgücünün Prekerleşmesi Sürecinde Beyaz Yakalılar: Avm’de Çalışanlar Üzerine Bir Alan Araştırması. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S. 197-219.
- Ayparçası, M. (2022). Koronavirüs Pandemi Sürecinde Guy Standing’in Prekarya Kavramı Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme . Esam Ekonomik Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, S. 257-281.
- Bakır, H., & Eroğlu, E. (2019). Esnek Ve Güvencesiz Çalışma Bağlamında Türkiye’de Araştırma Görevlisi Olmak. Çalışma Ve Toplum,, 155-178.
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır? Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(2), 368-388.
- Başol, O., & Saruhan, O. (2018). Alışveriş Merkezi Çalışanlarının Çalışma Koşullarının İnsan Onuruna Yakışır İş Bağlamında Değerlendirilmesi: Nitel Bir İnceleme . Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 127-147.
- Bulut, M. (2023). Prekarya-Yoksulluk İlişkisi Ve Türkiye. Yüksek Lisans Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Çakır, M. (2018). Bilgi Toplumu Kuramları Ve Prekarya Tartışmaları. Pales Yayınları.
- Çelik, M., & Akar Şahingöz, S. (2018). İş Yaşamında Cinsiyet Ayrımcılığı Kadın Aşçılar Örneği. *Journal Of Tourism And Gastronomy Studies*, S. 370-383.
- Çelikçi, A. (2023, Haziran). Müzik Emeği, Prekarya Ve Örgütlenme Deneyimi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi « Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Çiğdem, S., & Erdoğan, E. (2019). Medya Endüstrisinde Yeni Bir Prekarizasyon Süreci Olarak Freelance. *Siyaset, Ekonomi Ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 159-169.
- Çolak, E. (2015). Akademide Güvencesiz Çalışma: Araştırma Görevlilerinin Deneyimleri. *Viraverita E-Dergi*(2), 23-44.
- Dağ, N. (2020, Ekim). Prekarizasyon Bağlamında Öğretmenlik. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 365-379.
- Giritli, İ. (2023). Proletaryanın Doğuşu Ve Mücadelesine Yakından Bakış: “İngiliz İşçi Sınıfının Oluşumu”. *Medya Ve Kültürel Çalışmalar Dergisi*, 150-155.
- Göksoy, S. (2019). Paradigma Ve Paradigmalar. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi*.
- Günerigök, M., & Oğur, K. (2018). Prekarya Sosyolojisi: Ücretli Öğretmenler Örneği. *Muş Alparslan Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi*, 138-156.
- Güney, Örmeci, G., & Cengiz, S. (2023). Göç, Göçmen Politikaları Ve Türkiye’de İşgücü Piyasalarında Prekaryalaşma. *İktisadi İdari Ve Siyasal Araştırmalar Dergisi*, 236-249.
- Gürsoy, Atar, Ö., & Gürsoy, Ulusoy, Ş. (2020). Günümüzün Modern Teknolojik İşçileri Prekarya Çalışanların Evliliklerinde Aile İletişimi Kavramına Bakışları. *Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Uluslararası Hakemli Dergisi*, 28(1), 191-212.
- Hacısalıhoğlu, E. (2019). Prekarya:Yeni Ve Tehlikeli Bir Sınıf(Mı?). *Ankara Üniversitesi Sbf Dergisi*, S. 249-253.
- Hartmann, K. (2014). Küresel Çarkın Dışında Kalanlar, Tüketim Toplumundaki Yeni Fakirlik. (E. L. Bakaç, Çev.) İstanbul: Ayrıntı.
- İçin, N. (2012). Çalışma Yaşamında Kadın İşgücünün Karşılaşabileceği Sorunlar: Yalova Örneği. Yüksek Lisans Tezi.
- İlhan, S., & Yılmaz, M. (2017). Güvencesizliğin Bireysel-Toplumsal Yansımaları. *İnsan Ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 6(3), 1774-1793.
- Karaöz, Ç., & Tandaçgüneş, Kahraman, N. (2020). Sınıf Olgusu Kapsamında Sınıf Bilinci Ve Ağ Toplumunda Prekarya Sınıfının Katılımcı Kültürde Temsili:

“Ofissizler”Platformu Özelinde Freelance Çalışanlar Üzerine Bir Araştırma . Yeni Düşünceler, 80-115.

Karatepe, S., & Nalcı Arıbaş, N. (2016). İş Hayatında Kadın Yöneticilere İlişkin Cinsiyet Ayrımcılığı: Türkiye İçin Bir Değerlendirme. Yasama Dergisi, S. 7-23.

Katznelson, I., & Zolberg, A. R. (2014). İşçi Sınıfı Oluşumu. Ankara: Tan Kitabevi Yayınları.

Kopuk, B. M., & Taşoğulları, G. (2019, Mart 15). Çalışma Yaşamında Kadın Ve Sendika İlişkisi. Fırat Üniversitesi İibf Uluslararası İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi, S. 75-90.

Kökkılınç, A. G. (2019, Aralık). Ev Hizmetlerinde Çalışan İşçinin İş İlişkisi. İşletme Fakültesi Dergisi, S. 537-557.

Kutlu, D. (2017). Prekarya” Üzerine Eleştirel Notlar . Ankara Üniversitesi Sbf Dergis, 223-236.

Odabaş, Y. (2021). Göçmen Karşıtlığı Ve Prekarya. Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, S. 531-566.

Oğur, K. (2023, Haziran). Prekaryalaşmış Kadınların Çalışma Halleri: Mersin Sebze Ve Meyve Hali’nde Çalışan Kadınlar Üzerine Bir Araştırma . Yüksek Lisans Tezi. Mersin.

Oğuz, Ş. (2011). Tekel Direnişinin Işığında Güvencesiz Çalışma/Yaşama: Proletaryadan “Prekarya”Ya Mı? Mülkiye (271), 1-24.

Oran, S. (2018). Modern Zamanların Tutunamayanları Prekarya: Sınıf Mı, Sınıftan Kaçış Mı? Ankara Üniversitesi Sbf Dergisi, S. 236-247.

Özgenç, Erdoğan, N., Yılmaz, Ş., & Parlak, V. (2021). Neo-Liberalizm Ekseninde Sanat Emeli Ve Prekarite. Kocaeli Üniversitesi Gsf Dergisi, 47-69.

Özkurt, C. (2018, Eylül). Yeni Krizler Çağı, Çalışmanın İflası Ve Prekarya. Bayburt Üniversitesi İnsan Ve Toplum Bilimleri Fakültesi Dergisi, S. 111-122.

Özmen, K. (2022). Çalışma Hayatında Yaşanan Değişimler Bağlamında Güvencesizleştirme Prekaryalaştırma Örüntüleri: Avm Çalışanları Üzerine Alan Araştırması. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özüğurlu, M. (2012). Taşeronlaşma, Güvencesiz İstihdam Ya Da Hayatta Dikiş Tutturamama Halleri Üzerine”. Memleket Siyaset Yönetim, 122-128.

Özyeğin, G. (2015). Başkalarının Kiri: Kapıcılar, Gündelikçiler Ve Kadınlık Halleri . Ankara: İletişim Yayınları.

- Özyüksel, M. (2023). Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşı Türk Ev İşçisi Kadınların Ve Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşı Olmayan Özbek Ev İşçisi Kadınların Çalışma Hayatı: Ankara'daki Rezidanslar Üzerinden Bir Çalışma. Yüksek Lisans Tezi . Ankara: Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Seymour, R. (2012). Hepimiz Güvencesiziz-Prekarya Kavramı Ve Yanlış Kullanımları Üzerine. (A. Sarı, Çev.) Ankara: Notabene.
- Standing, G. (2014). Prekarya: Yeni Tehlikeli Sınıf. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Şahankaya, Adar, A. (2018). Türkiye’de Yeni Prekarya Suriyeli İşgücü Mü? Çalışma Ve Toplum,, 13-36.
- Şebnem Gürsoy, U. (2020). Prekaryalar Ve Küreselleşme Sürecine Beyin Göçü Üzerinden. Kesit Akademi Dergisi, 6(22), 122-138.
- Telek, A. (2020). Artık Hepimiz Prekaryayız Tehlikeli Ve Umutlu Gelecek. İstanbul: Notabene Yayınları .
- Tilev, F. (2018). Esnek Çalışma Ve Kadın İstihdamı. Fırat Üniversitesi İibf Uluslararası İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi, S. 121-150.
- Tire, O. (2015). Türkiye’de Ev İşçilerinin Dünü Ve Bugünü. Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S. 34-43.
- Topgül, S. (2016). Ev Hizmetlerinde Çalışan Kadınların Sosyal Güvenliği. Süleyman Demirel Üniversitesi, 21(1), 339-352.
- Uğur, S., & Özdemir, Y. (2019, Haziran). Ev Hizmetleri Alanında Çalışan Yerli Kadın İşgücünün Sosyo-Ekonomik Analizi: İzmir İli Alan Araştırması. Sosyal Güvenlik Dergisi, S. 45-63.
- Vatansever, A. (2013). Prekarya Geceleri 21. Yüzyıl Dünyasında Geleceği Olmayan Beyaz Yakalıların Rüyası . Laü Sosyal Bilimler Dergisi , 1-20.
- Yıldırım alp, S. (2011, Temmuz). Kadının Yoksullukla Mücadelede Belirlediği Bir Strateji Olarak Ev Hizmetinde Çalışma . Doktora Tezi. Sakarya: T.C. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldırım alp, S. (2021). Ayrımcılık Temelli Dışlanma: Türkiye’de Çalışma Hayatında Kadınlar. Sosyal Güvenlik Dergisi, S. 321,346.
- Yılmaz, M., & İlhan, S. (2017, Ağustos 26). Güvencesizliğin Bireysel-Toplumsal Yansımaları. İnsan Ve Toplum Bilimleri Dergisi, S. 1774-1793.

EK

Ek 1: Görüşme Formu

Yaş:

Medeni durumunuz/Çocuk Sayısı:

Eğitim durumunuz:

Aylık geliriniz:

1. Yaptığınız işi tanımlar mısınız?
2. Ne zamandır bu işle uğraşmaktasınız?
3. Sigortanız var mı? Sigorta yaparken sorun yaşadınız mı? Ne kadar zamandır sigortalı çalışmaktasınız?
4. İşveren tarafından herhangi bir güvenceniz yoksa; güvencesiz çalışma koşullarına nasıl direniyorsunuz?
5. Çalışma koşullarınızı değerlendirir misiniz?
6. Ücret anlaşmasını nasıl yapıyorsunuz?
7. Sizce aldığınız ücret emeğinizin karşılığı mı? İşveren tarafından daha az teklif gelirse nasıl tepki veriyorsunuz?
8. Çalışma süresi hakkında bilgi verir misiniz? Esnek ve uzun çalışma saatlerine maruz kalıyor musunuz?
9. Başka bir işte veya iş yerinde çalışmayı düşündünüz mü?
10. Çalışmaya başladıktan sonra hayatınız da değişimler oldu mu? Evet ise bu değişimler nelerdir?
11. Aileniz veya sosyal yaşantınızla ilgili geleceği dair planlar yaparken işiniz ya da ücretiniz buna engel oluyor mu?
12. İş yerinde iş kazası geçirdiniz mi? Sağlık sorunu yaşadınız mı?
13. Fiziksel ve psikolojik şiddetle, tacizle karşı karşıya kaldınız mı? Evet ise tepkiniz ne oldu?
14. İşveren tarafından rahatsız edici tutum ve davranışlarla karşılaştınız mı? Yaptığınız işe müdahale ediliyor mu?
15. Sigorta, beslenme, sağlık gibi konularda olması gereken çalışma koşullarına uygun davranıyorlar mı?

16. Herhangi bir işçi sendikası veya topluluklarından haberdar mısınız? Üyeliğiniz var mı?
17. Ev işinde çalışan bir kadın olarak yasal haklarınızı biliyor musunuz? Yasaların çıkmasından sonra çalışma koşullarınızda ve yasal haklarınızda bir iyileşme oldu mu sizce?
18. Gelecekte de bu işi yapmayı düşünüyor musunuz?
19. Sizce bu mesleğin sürekliliği veya devamlılığı var mıdır?
20. Emeklilik hakkında endişeleriniz var mıdır?

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyadı: Emine KATIRCIOĞLU	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Sakarya Üniversitesi
Fakülte	Fen- Edebiyat Fakültesi
Bölümü	Sosyoloji
Makale ve Bildiriler	
1. Şanverdi, H. & Katırcıoğlu, E. (2024). Bir Zamanlar Anadolu’da Filmi Bağlamında Türk Toplum Yapısında Bürokrasi, İktidar ve Kadın Görünümü. Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 8(34), 308-317.	